

EVANGÉLIKUS Életo

Ökoegyház
- műanyag tányér?

Ha igaz a szeretet,
akkor kreatív – interjú
Szeverényi Jánossal

Kelenföldi asztalok
köré ülhetünk

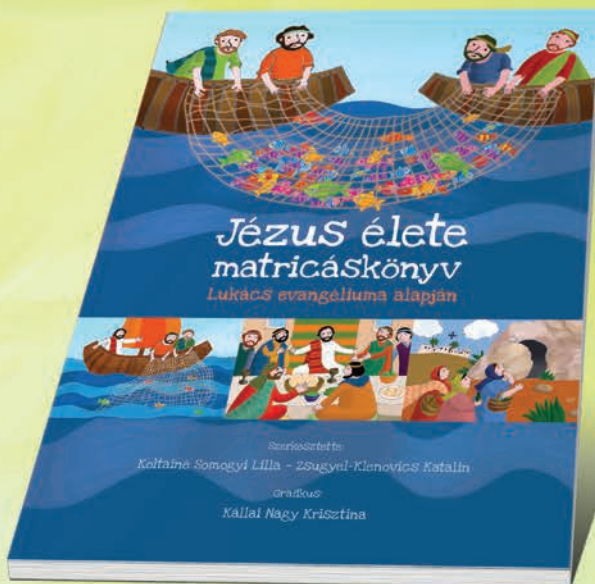
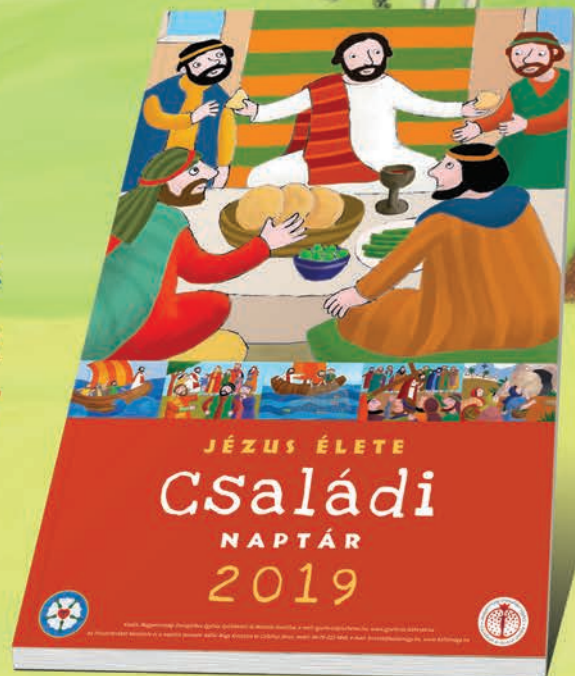

MEGJELENT!

Jézus élete

CSALÁDI NAPTÁR

ÁRA: 1500 FT

Jézus élete

GYŪJTSD ÖSSZE

MIND A 89 MATRICÁT, ÉS KÖVESD VÉGIG

Jézus kalandos életét!

ÁRA: 1290 FT

AKCIÓ!

Ára mindkét kiadvány megvásárlása esetén 2500 Ft;
10 db-tól 10%, 20 db-tól 20%, 30 db fölött 30%
kedvezmény!

KAPHATÓ A LUTHER KIADÓ
KÖNYVESBOLTJÁBAN ÉS WEBÁRUHÁZÁBAN

WWW.LUTHERKIADO.HU

Vigyázni egymásra és Földünkre

apzártánk idején „Budapest légszennyezettségi szintje már átlépte a jogszabályban meghatározott egészségügyi határértékeket, és ez a szint hosszú távon már számottevő káros egészséghatást okozhat” – olvashattuk a *Légszennyezés.hu* oldalon. Ahogy címlapfotónkon is látszik, a Gellért-hegyi kereszt árnyékában verőfényes napsütésben is szmogos látkép tárul eléink. Mindez nem különösebben rázza már meg a városlakókat, sajnos minket, keresztényeket sem mindig. Pedig nemrég zárult le a teremtés hetének programsorozata, és nem olyan régen volt hangos a sajtó attól az előrejelzéstől, amelyben feketén-fehéren olvasható: tizenkét évünk van változtatni az életvitelünkön a teremtett világ védelmében, különben visszafordíthatatlan folyamatok indulnak el. És hogy mit tehetünk mi Magyarország harmadik legnagyobb történelmi egyházaként, annak gyülekezeti tagjaként az ügy érdekében? – erről írt gondolatébresztő cikkében Laborci Dóra.

Novemberben egy érdekes kezdeményezésre is felhívjuk olvasóink figyelmét. A különös elnevezésű akció – *Száraz november* – egy hónapnyi alkoholmentes életre ösztönzi a rendszeresen ivókat, hogy ráébredjenek, vajon ők tartják-e még kézben a poharat, vagy az ital tartja a markában őket. Hazánk sajnos – az elhízás mellett – az alkoholfogyasztásban is élen jár, ezt

mutatják a statisztikák, ezért sem tehetjük meg, hogy ne beszéljünk időről időre a témáról. Sokakat érinthet a poszttraumás stressz szindróma is; erről egyházunk országos missziói lelkészét kérdeztük interjúnkban.

De természetesen nemcsak elszomorító témák kerültek mostani lapszámunkba sem. Országos felügyelőnk jóvoltából beszámolunk például a Bécsben látható, minden korábbinál nagyobb Bruegel-életműkiállításról, de jártunk a határokon belül is – Szombathelytől Pécsig –, erre két cikk is bizonyíték. Hármas interjúban kérdeztük a Szombathelyi Evangélikus Szeretetszolgálatért Alapítvány kötelékében dolgozó, multitalentum bohócdoktorokat, akik énekel, zenével, nevettetéssel segítenek a beteg gyermekek gyógyításában. A legkisebbekkel való áldásos munkára kiváló példát szolgáltat a pécsi Kék Elefánt Evangélikus Óvoda is; mint riportunkból kiviláglik, már az óvodában fontos elkezdni a missziót, hiszen ez nemcsak a gyermekekre, de környezetükre is komoly hatással van.

Elsősorban az egyházzene iránt érdeklődők figyelmébe ajánljuk az Észtországi Evangélikus Egyház énekeskönyv-szerkesztő munkáját bemutató írást, a történelmi érdekességek kedvelői pedig a Városligetben álló névtelen sírkő múltját ismerhetik meg.

■ KÉZDI BEÁTA

Kelenföldi asztalok köré ülhetünk

Receptgyűjtemény és sajátos evangélikus gyülekezettörténet egyben – jellemezhetjük röviden a kelenföldi gyülekezet új kiadványát, amelyet a templom kilencvenedik születésnapjára

készítettek. Ittész Szilvia az írásában felhívja a figyelmet arra, hogy szakácskönyvvel is lehet ünnepelni, hálát adni, közösséget és jövőt építeni.

20. oldal

Ökoegyház – műanyag tányér?

A világ egyik legfontosabb klímakutató szervezetének legutóbbi jelentésében olvashatjuk: bő egy évtizedünk maradt az éghajlatváltozás megállítására és a beláthatatlan következményekkel járó

folyamatok visszafordítására. Mit tehet ezért a hétköznapi ember? Mit tehet egy kis gyülekezet, egy kis egyház és egy kis ország? – ennek jártunk utána.

34. oldal

Óvodai misszió

„Ha megtapasztalják a szülők a vallásos jellegnek azon részét, ami jobbá teszi a világot, jobbá teszi a gyerekeket és a családokat, akkor híre megy ennek, és kedvelt óvoda leszünk” – mondja Horváth Henriette Krisztina. A pécsi Kék Elefánt Evangélikus Óvoda új vezetője nagyon jó, összetartó kis közösségként jellemzi az intézmény munkatársi gárdáját. Riportunkban a vezető és helyettese, illetve Hajdich-Szmola Patrik helyi lelkész mutatja be, mi minden történt, amióta egyházi fenntartásban működnek, hogyan végzik az óvodai missziót, és arról is szó esik, vajon mitől és hogyan lesz egy óvoda evangélikus.

27. oldal

Láthatóan evangélikus

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Sós Borbála diák – Cegléd. A gyülekezeti ifjúsági csoportban olyan barátokra találtam, akikben tudom, hogy mindig bízhatok. Nagyon szeretem a társaságot. Van valami, ami összetart minket: egyetértünk abban, hogy jó evangélikusnak lenni, és mindegyikünk hisz Istenben.

A Bibliából Pál apostol történetét, azon belül is a damaszkuszi utasat nagyon szeretem. Számomra az a történet azt jelenti: lehet, hogy valaki felnőttkoráig nem hisz Istenben, de sohasem késő. Az ember bármikor rádöbbenhet arra, hogy Istenben lehet hinni! Én három éve lettem evangélikus. Elkezdtem evangélikus hittanra járni, és nagyon megfogott. Kórustag is vagyok, részt veszek az ifjúsági órákon, és templomba is rendszeresen járok. Elalvás előtt a *Miatyánkot* szoktam elmondani, de saját szavaimmal is imádkozom. Ilyenkor visszagondolok a napomra.

A gyülekezetünkhöz kötődő ökumenikus kórusba is járok. Nagyon szeretek énekelni, szeretem a közös szolgálatokat, de legfőképpen az ifit és az ottani társaimat.

A mai evangélikus arcképcsarnok az interneten a Lathatoan.reblog.hu és a [Facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

Evangélikus lelkészek lettek Bakonycsernye új díszpolgárai

Turi Balázs polgármester október 28-án, a vasárnapi istentiszteleten adta át a Bakonycsernye díszpolgára kitüntetését Szarka István evangélikus esperesnek és Szarka Éva lelkésznőnek. „Településünk több mint háromezer ember lakóhelye, ám ahhoz, hogy Csernye az itt élők otthona is legyen, érzések, élmények és közösségek kelljenek a magánnyal szemben. Ezt teremti meg többek között az a munka, amit Éva és István végez itt immáron több mint két évtizede” – mondta a polgármester. Az alkalmon a lelkész házaspár gyermekei is kö-

szönetet mondtak a település polgárainak azért a szeretetteljes légkörért, amelyben felnőhettek.

■ Forrás: Facebook

ORATIO OECUMENICA

Urunk, Istenünk! Köszönjük neked, hogy reménységgel nézhetünk életünk végére is most, amikor az egyházi esztendő végén a tekintetünket az utolsó idők felé fordítod. Urunk, tudjuk és tapasztaljuk, hogy rettentés ellenség a halál, de köszönjük neked, hogy nem az övé az utolsó szó, hanem a feltámadott és élő Jézus Krisztusé, aki legyőzte, s ezzel örök üdvösséget szerzett nekünk.

Urunk, köszönjük neked, hogy nemcsak az életünk végével, örök üdvösségünkkel kapcsolatban lehet a szívünkben reménység, hanem az odavezető úton is. Akik benned bíznak, azok tudhatják, hogy a hét-köznapokban is velünk vagy, vezetsz minket, és vigyázol ránk. Add, hogy reménységünket ne csak a távoli jövőre vetítsük ki, hanem a mai napon is és életünk minden napján szívünkben hordozzuk.

Urunk, segíts meg minket abban, hogy a reménységet tovább tudjuk sugározni ebben a világban! Olyan sok az elkeseredett, magányos, reményvesztett ember, akik számára az élet nem más, mint feladatok tömege, amelyen valahogyan végig kell vergődni, s utána már csak a sír várja őket. Erősítsd, kérünk, az elcsüggedt édesanyákat, édesapákat, nagyszülőket és a reményvesztett fiatalokat. Légy támasza az erőtleneknek, a betegeknek, az életük végén járóknak.

Urunk, kérünk, adj élő hitet a lelkipásztoroknak, gyülekezeti tagoknak, hogy reménységgel tudjanak előretekinteni, s reménységgel nézzék egyházunk, gyülekezeteink jövőjét. Ments meg minket a csüggedéstől, lemondástól, s add, hogy soha ne feledjük: a mi reménységünk nem magunkból fakad, hanem a Szentlélek munkája, aki ma is lelkészeket erősít a szolgálatban, gyülekezeteket tesz élővé, s reményteljes jövőt ad mindannyiunk elé.

Ezt a reménységet és reményteli jövőt kérjük tőled, Urunk, az Úr Jézus Krisztusért!

Amen.

Szentháromság ünnepe után utolsó előtti
(reménység-) vasárnap – **Ézs 35,3–10**

Reménységünk forrása

Az ígélet. A próféta a nehéz helyzetben levő népet biztatja, bátorítja. Reménység vasárnapján igyekezzünk mi is erőt meríteni a próféta szóból.

Emberileg nézve a népnek nincs oka reménységre. A kor politikai, katonai erőviszonyai nem kecsegtetik szabadulással, győzelemmel. Egyedüli reményüket az Úr segítségébe vetetik, egyedüli erőforrásuk a hit. Ézsaiás próféta a nép elé vetíti a szabadulást, a hazatérést, az Úrral való boldog közösséget. Isten jön, már úton van, és megszabadít benneteket – üzeni. Ezért bátorodjatok és bátorítsatok – kéri. Részletekbe menően, próféta erővel láttatja a megszabadultak boldog közösségét, akiknek fejét örök öröm koszorúzza. A vak lát, a süket hall, a néma ujjong, a sánta szökell, víz fakad a pusztaságban, a kiszáradt föld termőre fordul. Szent út vezet át az addigi pusztán, amelyen az Úr népe járhat biztonságban, a vadállatok se veszélyeztetik őket. Ez az út az Úr lakóhelyéhez vezet, ahova boldog örömben vonul népe.

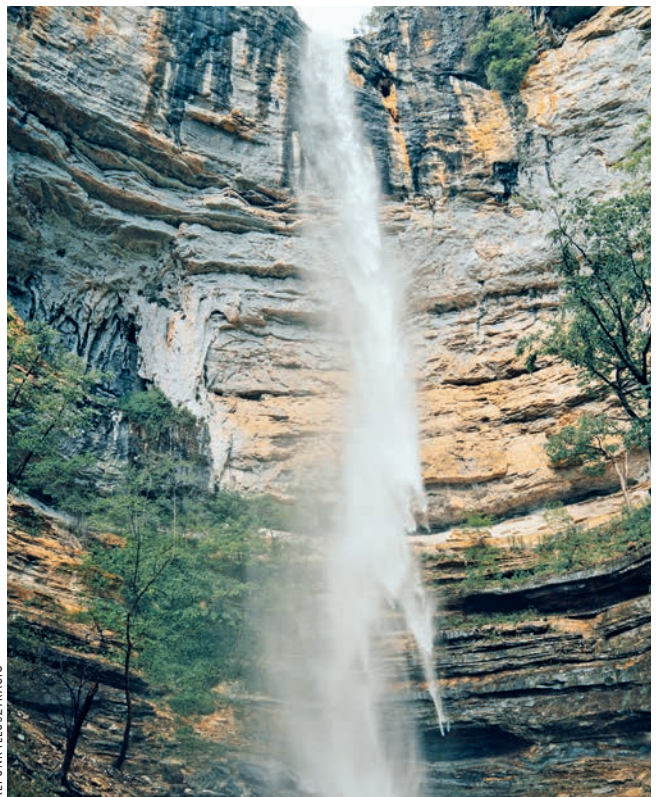
Mesék világa? A cigányok körében tovább megmaradt a mese-mondás hagyománya, mint a magyar nép életében. Életük tele volt hiányokkal, nélkülözéssel, és este, amikor összegyűltek a tűz körül, a mesélő eljűk festette sorsuk jobbra fordulását. A szegény meggazdagodott, az elnyomottból uralkodó lett, aki esélytelenül indult az életbe, szép utat járhatott be. A napi nélkülözések, megaláztatások után az esti mesehallgatásban gyógyult a lelkük. És talán egy kicsit el is hitték, hogy olyan világban élnek, ahol minden megtörténhet.

Nem olyan a próféta szava is, mint egy szép mese, amellyel biztatni, bátorítani akarja a népet? Nem. Itt nem az emberi képzelet szárnyal, hanem az Úr szólal meg. Az Úr ígéri – a próféta szaván keresztül – népének szabadulását.

Vajon a közeljövőben vagy a végidőben megy végbe a szabadítás? Talán Ézsaiás se tudhatta, nem láthatta az Úr tervét. Nem érthette még, hogy nemcsak a fogságból, egyes időszakok szorongató fojtásából szabadulnak, hanem eljön a Szabadító, aki nemcsak az ellenség, az elnyomó hatalom szorításából ment meg, hanem megszabadít a bűn bilincseiből, kiszabadít a Gonosz és a halál markából is. És megígéri azt is, hogy amikor Istenként visszajön, mindent újjáteremt. Elhozza azt az időt, amikor nem lesz fájdalom és sóhaj, megszűnik a betegség és a gyász, és az Úr, aki együtt fog lakni népével, szeretetével betölt mindent.

Szép mese? Nem. Ez a valóság. Reménység vasárnapján vessük bizodalmunkat a szabadító Úrba, akinek van hatalma kimenteni minket élethelyzetek szorításából, hitetlenségünk, szeretetlenségünk béklyóiból. Vessük reményünket abba az Úrba, aki véghez viszi az egész teremtett világ megújítását, Isten és ember kapcsolatának helyreállítását.

Engedjük a lelkünk mélyéig hatolni Ézsaiás biztatását: „Erősítsétek a lankadt kezeket, tegyétek erőssé a roskadozó térdeket! Mondjátok a remegő szívűeknek: Legyetek erősek, ne féljete! Íme, jön Istenetek [...], megszabadít benneteket.”

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

Merj bízni! Ma is, mi is a reménytelenség korában élünk. Bár katonai seregek nem fenyegetnek bennünket, életünk nincs veszélyeknek kitéve, az emberek lelkét mégis megüli az üresség, a céltalanság, az úttalanság, a reménytelenség. Bárcsak tudnánk – Ézsaiáshoz hasonlóan – próféta erővel szólni arról az Úrról, aki a Szabadító, arról az időről, amely eljön, és arról a csodálatos ígétről, amely – ha nem tudjuk is, mikor, de – végbemegy.

Reménység vasárnapján azért imádkozunk, hogy merjünk mi magunk is bízni, és legyen bizodalmunk olyan erős, hogy a reménység kihunyni akaró paraszát másokban is lángra gyújthassuk!

■ CSEPREGI ERZSÉBET

Imádkozunk! Urunk, szeretnénk hinni benned, szabadító Istenünkben. Kérünk, hogy kételyeinket, kicsinyes aggodalmainkat írjad felül a te ígéreteid. Lelked erejével töltsd be lelkünket reménységgel, hogy legyünk készek ajándékaid befogadására, szabadító munkád meglátására. Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (november 18.) Mindenért hálát adjatok, mert ez Isten akarata Jézus Krisztus által a ti javatokra. 1Thessz 5,18 (Zsolt 50,23; Mt 25,31–46; Róm 8,18–23[24–25]; Zsolt 50) A reménység vasárnapján világosan szól hozzánk Pál apostol tanítása. A hálaadás nem valamiféle kegyes udvariassági gesztus, amelyet jól nevelt híveitől elvár az Úr. Hálaadásunkra nem Istennek van szüksége, hanem az a mi javunkat szolgálja. Gyakran megkísért minket, hogy ajándékai eltakarják előlünk az ajándékozót. A hálaadás segít abban, hogy az ajándékok mögött rátaláljunk az ajándékozó forrásra. Ebben a gyógyító hazatalálásban is Jézus Krisztus lehet a mi jó pásztorunk, hiszen általa van szabad utunk az Atyához.

Hétfő (november 19.) Nem hagylak magadra téged, és nem hagylak el. Józs 1,5c (Jn 16,20; Mt 7,21–29[28–29]; Ézs 1,1–9) Urunk biztató igével indít útnak az új hét első munkanapján. Ő jól tudja, ha magunkra maradunk, nem vagyunk jó társaságban. Már a teremtéstörténet elején megállapítja: „Nem jó az embernek egyedül...” (1Móz 2,18) Ebben a veszélyes magányban a segítőtárs sem jelent mindenre megoldást, hiszen Éva nem csak a jóban lesz Ádám segítőtársa... Továbbá ki ne ismerné a társas magány kísértését? Pascal találóan fogalmazta meg, hogy minden ember szívében Isten alakú úr rejlik, amelyet semmilyen teremtett dolog nem képes betölteni. Mi a Teremtő képmására, azaz vele való közösségre formáltattunk. Nekünk Jézusra, Immanuelre van szükségünk, akiben velünk az Isten!

Kedd (november 20.) Mert nincsen itt maradandó városunk, hanem az eljövendőt keressük. Zsid 13,14 (Zsolt 121,8; Jn 3,17–21; Ézs 1,10–20) Mozgalmas világban élünk, ahol gyakran változhat az úgynevezett „állandó” lakhelyünk is. Manapság sokan keresik szülőhelyüktől távol a boldogulást. Vannak kifejezetten mobilis hivatások, ilyen a lelkesítő pálya is. Jómagam immár a tizedik lakóhelyemen élek... De az apostol ennél fontosabbra figyelmeztet, nagyobb távlatot nyit meg előttünk. Nekünk nem más lakóhelyet kell keresnünk, hanem azt, aki az Eljövendő. Aki a közelgő adventi időben is érkező Úr. Örömhír, hogy ő az Eljövendő, aki keres minket, mert terve van velünk, már a mai napon is.

Szerda (november 21.) Jobb az igaz úton szerzett kevés, mint a törvénytelenül szerzett nagy jövedelem. Péld 16,8 (1Thessz 4,6; Lk 13,[1–5]6–9; Ézs 1,21–31) Az ószövetségi bölcsességben mély élettapasztalat rejlik. A becsületes úton elért kevéssel együtt jár a jó lelkiismeret és az elégedettség ajándéka. Ugyanakkor a sötét utakon összeügyeskedett gazdagság velejárója

a lebukástól való félelem és a kapzsi elégedetlenség. Míg az Isten kezéből hálával elfogadott kevés mindenre elég, addig a nélküle összeharócsolt sok, a nagy vagyon hosszabb távon nem tesz elégedetté és boldoggá. Jócai regénycímeit ebben az összefüggésben is érdemes felidézni: *Szegény gazdagok – Gazdag szegények...*

Csütörtök (november 22.) Zörgessetek, és megnyitattik nektek. Mt 7,7 (2Krón 15,2b; Lk 15,1–10; Ézs 2,1–5) Jézus bátorító szavai imádkozásra biztatnak minket. Olyan Urunk van, aki várja, sőt elvárja, hogy kommunikáljunk vele. Ő mindig megszólítható, ő mindig „online”. Kérdés, hogy mi is készek vagyunk-e megnyílni előtte, hiszen a kép fordítva is igaz. Ő gyakran áll szívének zárt ajtaja előtt, és zörget. Miért? A választ a *Jelenések könyvében* így olvashatjuk: „...ha valaki meghallja a hangomat, és kinyitja az ajtót, bemegyek ahhoz, és vele vacsorálok, ő pedig énekel.” (Jel 3,20) Ő nemcsak naponkénti kommunikációt, de élő kommuniót, közösséget is akar teremteni velünk.

Péntek (november 23.) Nem olyan-e az én igém, mint a tűz – így szól az Úr – vagy mint a sziklazúzó pöröly? Jer 23,29 (ApCsel 4,31; Zsid 13,17–21; Ézs 2,6–22) Megoszlanak a vélemények, hogy milyen is a jó igehirdetés. Egyesek azt igénylik, hogy az igehirdető „szépen beszéljen a Jóisten szeretetéről”. Kísértés, hogy Isten igéjét letompítsuk, „megszelídítsük”, nehogy beleszóljon az életünkbe. Pedig gyakran éppen arra van szükségünk, hogy az ige tűzként átforrósítson minket, leégesse rólunk a „salakot”. Isten élő és ható igéje nem mindig simogató szó. Ha szükséges, kökemény szívünket összetörő kalapács, hogy helyébe új, élő hússzívet ajándékozzon. Erre az életmentő szívátültetésre mindannyian rászorulunk.

Szombat (november 24.) Íme, Isten sátora az emberekkel van, és ő velük fog lakni, ők pedig népei lesznek, és maga Isten lesz velük, és letöröl minden könnyet a szemükről. Jel 21,3–4 (Zsolt 103,6; Jel 20,11–15; Ézs 3,1–15) A hét utolsó napján János apostol lelkesítő, élő reménységet ajándékozó bepillantást enged abba a mennyei világba, amelyet az Úr készít az övéinek. E felé a vonzó jövő felé tart az életünk, ha a Mestert követve a jézusi zarándokúton vándorolunk. Erről így vallunk Paul Gerhardt egyik gyönyörű énekversében: „Lesz ünnepe Isten népének, / Ha vége a hétköznapnak, / Levethet minden köteléket, / Örvendezhet és vigadhat. / Ott az ég és föld Istenének / Boldogan zeng a hálaének. / Légy csendes szívvel!” (EÉ 340,5)

■ GÁNCZ PÉTER

EVANGÉLIKUS Élet | FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!
megrendelheti online is: evangelikuselet.hu/elofizetes

Ökumenikus reformációi istentisztelet

A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának szervezésében a keresztyén egység jeleként ökumenikus ünnepi istentiszteletet tartottak október 28-án a Magyarországi Metodista Egyház székházában Budapesten. Egyházunkat Kondor Péter, a Déli Evangélikus Egyházkerület püspöke képviselte.

A SZERZŐ FELVÉTELE

„Azért jöttünk össze, hogy megéljük a reformáció örökségét” – fogalmazott köszöntőbeszédében Pásztor Zsófia. Az Óbudai Metodista Gyüle-

kezet lelkésze kiemelte: „Nem bomlasztani kell, hanem azt az egységet megélni, amit Jézus hozott közénk.” Kondor Péter püspök a 121. zsoltárt idézte,

majd imádságában az Úrtól kért segítséget, hogy óvja meg és terelje az egyházat.

A Magyarországi Baptista Egyház elnöke, Papp János az Mt 4,12–17 alapján tartott igehirdetésében Jézus prédikációs tevékenységének a kezdetét állította a fókuszba. Az egyházzal szembeni társadalmi és egyéni elvárásokat említve arról szólt, hogy a keresztyéneknek nem a világnak, hanem Istennek kell megfelelniük. Jézus is elvárások között élt – mutatott rá –, ő mégsem a társadalmi igényeknek engedelmességet, hanem az Atya akaratát követte. Jézus, „miközben teljes mértékben tisztában van azzal, hogy mi történik körülötte, mégis aláveti magát az Atya akaratának. Így azt teszi, és azt cselekszi,

amire valójában a legnagyobb szüksége van a világnak” – fogalmazott a lelképásztor. Papp János kiemelte, hogy „a keresztyén felekezeteknek bűnbánatot kell gyakorolniuk a felekezethez térítés miatt, a megtérés ugyanis nem felekezethez, hanem Krisztushoz térést jelent”.

A reformációi ünnepi istentiszteleten imádságot és ígét olvasott Pataky Albert, a Magyar Pünkösdi Egyház elnöke és Fischl Vilmos evangélikus lelkész, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának főtájkára. A zenei szolgálatot az Óbudai Metodista Gyülekezet zenekara végezte.

Az istentiszteleten a jelenlévők átélhették az úrvacsorai közösséget.

■ GALAMBOS ÁDÁM

Hónapzáró az emlékparkban

A hagyományokhoz híven idén is a budapesti Városligeti fasor két protestáns temploma, az evangélikus és a református hajlék között fekvő Reformáció parkban tartották október 31-én a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa által szervezett, Október a reformáció hónapja elnevezésű programsorozat záróalkalmát. Az ünnepi beszédet Korányi András lelkész, az Evangélikus Hittudományi Egyetem professzora mondta.

Köszöntőbeszédében a reformáció szellemiségének máig ható üzenete mellett az egyház szüntelen megújulásának fontosságára hívta fel a figyelmet Fischl Vilmos evangélikus lelkész, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának főtájkára.

„Az emberi élet alapvető ajándéka és természetes rendje a családi élet” – fogalmazott a reformáció hónapjának záróeseményén Korányi András. Az Evangélikus Hit-

tudományi Egyetem egyház-történész-professzora ünnepi beszédében emlékeztetett arra, hogy Luther Márton abban a korban állt ki a család modellje mellett, amikor az nem volt természetes. Luther Márton, Kálvin János, Ulrich Zwingli és Martin Bucer mind a családi élet mellett foglaltak állást. „Lutherék és a reformátorok megküzdöttek a maguk harcát a családi élettel, de ők a kihívásokat is hálával vették” – állapította meg az egyháztörténész.

A család „nem elvi kérdés vagy célszerű társadalmi rend, hanem a Bibliából való felismerés – fogalmazott a reformátorok tanítására hivatkozva a családok éve kapcsán Korányi András. – Amikor 2018-ban a családok évét ünnepeljük, akkor nem diadaléneket zengünk. Egy roskadozóban lévő életformát szeretnénk megerősíteni: az igei üzenettel, az imádsággal. Áldást kérünk a családi életre.” Luther *Kis kátéját* idézve – „így tanítsa a családfő az ő háza népét” – a professzor kifejtette, hogy nem elegendő a gyülekezet, az egyházi oktatási intézmények és a társadalmi rend. Ezek mind segíteni tudnak, de az értéket elsőként a családon belül kell hirdetni. „Bármilyen ideológiák, bármilyen eszmék tépik ma a keresz-

tyén társadalom alapértékeit, ne engedjük elveszni azt, ami reformátoraink hitvallása volt. Reményik Sándor, az evangélikus költő Erdélyben azt mondta, hogy »ne hagyjátok a diplomát és az iskolát«. Ma – ugyancsak protestáns, keresztyén hitvallásként – tegyük hozzá: adjunk hálát a családokért, imádkozzunk értük, ne hagyjuk el ezt az áldott életformát.”

A reformációi megemlékezésen a helyi felekezetek lelkészei virágot helyeztek el a Reformáció parkban álló emlékműnél. Egyházunkat Aradi György, a Budapest-Fasori Evangélikus Egyházközség igazgató lelkésze képviselte. Az ünnepségen a Fóti baptista fúvószenekar működött közre.

■ G. Á.

Wittenbergben prédikált Fabiny Tamás püspök

Október 31-én, a reformáció emlékünnepeén a wittenbergi városi templom (Stadtkirche) főistentiszteletén szolgált igehirdetéssel dr. Fabiny Tamás, egyházunk elnök-püspöke. A Gal 5,1-6 alapján elmondott prédikációjának elején Philipp Melanchthonra utalt, abban az összefüggésben is, hogy a reformátor éppen ötszáz éve, 1518 őszi kezdte meg professzori ténykedését – Luther munkatársaként – a wittenbergi egyetemen.

FOTÓ: KISS TAMÁS

Számos magyar tanítványának is köszönhetően Melanchthon tevékenysége Sárvártól Budán keresztül Debrecenig hatott. A *Loci communes* című munkájában a reformátor négy lépésben értelmezte a szabadságnak az alapigében központi szerepet játszó fogalmát. Az első a szabadság Krisztusban a bűntől és haláltól, a második szabadság Krisztus által az élet viszontagságaitól, a harmadik a szabad-

ság a mózesi törvénytől, végül a negyedik a szabadság az emberi hagyományoktól. Fabiny Tamás mindezt mai példákkal illusztrálta, majd igehirdetését így fejezte be: „Hitünk nem embereken, hanem a Jézus Krisztuson nyugszik, az őbenne elnyert megváltáson. Jézussal vagy Jézus nélkül – ezen a kérdésen dől el a szabadság. Mert Krisztus szabadságra szabadított meg.”

Az istentisztelet után Fabiny Tamás részt vett a Luther kertben tartott bensőséges alkalmon is, amelyen tizenkét fát ültettek el. Ezzel a tervezett ötszáz-as számot egészen megközelítve immár négyszázkilencvennyolc emlékfá áll Wittenbergben. Fabiny Tamás Emanuel Youkhanával, az iraki Asszír Keleti Egyház egyik vezetőjével ültetett fát. Ez az az egyház, amellyel a Magyarországi Evangélikus Egyház a közel-keleti üldözött keresztyének megsegítésének jegyében szorosán együttműködik. Az eseményen Emanuel atya nyilvánosan is kifejezte köszönetét azért, hogy a magyar evangélikusok immár második alkalommal tartanak gyűjtést a háború áldozatai és az otthonukból elüldözött keresztyének hazatérésének támogatására.

Az istentiszteleten és a fáültetésen részt vett dr. Magyarkuti Gyuláné Tóth Katalin, a budapest-fasori evangélikus gyülekezet másodlelkésze és Adami Mária, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület Püspöki Hivatalának püspöki asszisztense is, akik egy konferencián tartózkodtak a reformáció városában.

■ Forrás: Evangélikus.hu

FOTÓK: ADAMI MÁRIA

Hálaadással, fölfelé

Templomszentelés Hidason

Tíz éven belül másodszor szentelték fel az 1793-ban épült különleges, kis hidasi evangélikus templomot. A ritkaságszámba menő, szószékoltáros, késő barokk stílusú épület már sok viszontagságon ment át, tornya az 1800-as évek közepén ledőlt, a 20. század is jócskán megviselte. A mostani felújítás viszont reményt ad arra, hogy még sok evangélikus generáció számára lehet az Istennel való ünnepélyes találkozás helye.

Az október 28-i úrvacsorás istentiszteleten Kondor Péter, a Déli Evangélikus Egyházkerület püspöke – aki a felszentelés szolgálatát is végezte – hirdetett ígét, a liturgiában Aradi András, a Tolna-Baranyai Egyházmegye esperese és Barcsik Zoltán, a Bonyhád–Hidas–Kismányoki Evangélikus Egyházközség beosztott lelkésze vett részt.

Kondor Péter a prédikációjában a *Zsidókhöz írt levél* 12,1-2 alapján emlékeztetett a „bizonyosságtevők fellegére”, rengeteg névre Pál apostoltól Lutheren át a nagyszülőkön keresztül szüleinkig, akiknek hite erősít bennünket. Kiemelte, hogy nem ezekben az emberekben hiszünk – sok olyan is volt közöttük, aki ma akár egyházfegyelmit is kaphatna –, hanem mindannyian ugyanabban a Jézus Krisztusban. A püspök kiemelte, hogy miközben egy kövekből újjáépített templom szentelésén veszünk részt, milyen nagy dolog, hogy itt épülhetnek azok az „élő kövek” – közöttük új konfirmandusok, Hambuch Marcell és Mózes Boglárka –, akikkel együtt egyben a jövőre is tekintethetünk.

Kondor Péter rámutatott arra, hogy a hitnek vannak akadályai, de ezek intellektuális akadályok, azt jelzik, hogy az ember nem akar tudatosítani valamit magában. De ki tud úgy egy sportpályán futni, ha szög van a cipőjében, vagy háztízák nyomja a vállát? Le kell tennünk tehát minden ránk nehezedett terhet, le kell tennünk az énünket, hogy nyitott szívvel fordulhassunk Jézushoz.

Az istentiszteletet követő közgyűlésen Aradi András esperes emlékeztetett arra, hogy tíz éven belül ez már a második templomszentelés, ugyanis 2009-ben a Gusztáv Adolf Segélyszervezet és a Magyarországi Evangélikus Egyház támogatásával a templomtoronyot újjáépítették fel. A műszaki átadás során azonban kiderült, hogy a földém életveszélyes állapotban

van. A használhatatlanná nyilvánított templom 2010 végétől aládúcolva állt. Az egyházközség és az önkormányzat együtt írt levelet Balog Zoltán akkori miniszternek, kérve az Emberi Erőforrások

orgona felújítását a BKM Orgonaüzem Kft. munkatársai végezték Békés Balázs irányításával.

A közgyűlés utáni köszöntők sorát Rózsai György tolna-baranyai egyházmegyei felügyelő nyitotta. Megemlítette, hogy bár a népegyházi adatok nem biztatók, ő – látva a kis gyülekezetek élni akarását – mégis bizakodó. Végezetül a csikóstóttósi gyülekezet templomának falán olvasható szöveggel búcsúzott: „Hátra hálaadással, jelenben fölfelé, előre erővel.”

Minisztériumának támogatását. A tárca 2016-ban negyvenmillió forintos támogatásról döntött.

A templom felújítása a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának felügyelete mellett folyt. A végül negyvenhétmillió forintos projekt elkészültéhez szükség volt még az egyházunk orgonapályázatán elnyert hárommillió forintra is, valamint arra a több mint három és fél millióra, amelyet a gyülekezeti tagok adtak össze.

A terveket Faitig Attila készítette, kivitelező a Schwabor Kft. volt, míg az

„Győzött a jóra vágyó emberi akarat” – ezzel a gondolattal kezdte köszöntését Berg Csaba, Hidas polgármestere, hozzátéve, hogy „csodálatos templomban Isten igéjét hallani akaró, nagyszerű emberek jöttek össze”. Beszédének végén annak a reménységének adott hangot, hogy a megújult hidasi evangélikus templom összehozza majd Hidas lakosságát, s a tisztelet, a megbecsülés és a szeretet otthona lesz.

Az ünnepi alkalom a templomudvaron tartott szeretetvendégséggel zárult.

■ HAJDÚ TIBOR

Zsoltár háromszáz énekhangra

Ünnepi hangversennyel zárult Békéscsaba jubileumi éve

Igazi zenei csemege, a város vegyes karaiból és más énekes kedvű csabaiakból álló óriáskórus produkciója volt a hab Békéscsaba születésnapjára. Október utolsó hétvégéjén mintegy háromszázan álltak dobogóra az evangélikus Nagytemplomban tartott koncerten.

Majd egy éven keresztül ünnepelték a békési megyeszékhely újratelepítésének háromszázadik és várossá nyilvánításának századik évfordulóját. Mivel a település története 1718 óta szorosan összeforr az evangélikussággal, szinte magától értetődő volt, hogy a programsorozat a közelmúltban felújított Nagytemplomban zárul.

Az ünnepi hangverseny megálmodója Kutyejné Ablonczy Katalin, a helyi evangélikus gimnázium kollégiumvezetője volt, aki maga is több – az evangélikus gyülekezethez és iskolához köthető – kórust vezet. A háromszáz év apropóján háromszáz énekes részvételével zajlott eseményt közel egy éven át szervezték. A próbák már a tél végén elkezdődtek, amikor a városban működő tizenkét énekkarban – köztük az evangélikus, a református és a belvárosi katolikus közösségekben működő kórusokban – megkezdődött a művek betanulása, a nyári szünet után pedig már az összevont gyerekkar és vegyes kar próbái zajlottak. A várható érdeklődésre tekintettel a szer-

FOTÓK: BENCSIK ADÁM

Hat hónapon át ünnepeltek. A tricentenáriumi ünnepség-sorozat áprilisban Az ajtók kitarulnak címmel rendezett gála-műsorral és fogadással indult a Békéscsabai Jókai Színházban. Júliusban szabadtéri forgatag idézte fel a felvidéki telepések érkezését, és a főtéren tartott ökumenikus istentisztelet indította hálaadásra a csabaiakat. Augusztus 20-án avatták Szent István szobrát az államalapító király nevét viselő téren. A város

közművelődési intézményei, civil szervezetei és nemzetiségi önkormányzatai is számos programot szerveztek, kiadványt jelentettek meg az évforduló tiszteletére. A városi önkormányzat képviselő-testülete október 18-án a városháza kulcsának nagyított másolatával ismerte el az évfordulós események fő szervezőinek, többek között Kutyej Pál lelkésznek és Kutyejné Ablonczy Katalin pedagógus-karnagynak a munkáját.

vezők hamar úgy döntöttek, hogy az október 26-ai főpróbát is nyilvánossá teszik.

Szarvas Péter polgármester az ünnepi beszédében felidézte azt a momentumot, amikor a vallásszabadság reményében a Felvidékről a Dél-Alföldre érkezett, többségükben szlovák ajkú evangélikus családok a mai főtér helyén térdre ereszkedtek, és elénekelték a „S Bohem já chci začít” („Istentől el nem állok”) kezdetű éneket. A városvezető köszöntőjében sora vette három évszázad leghíresebb békéscsabai személyiségeit, többek között olyan lutheránus személyekre is rámutatva, mint a lelkész Tessedik Sámuel, a búzanemesítő Mokry Sámuel és a költő Gyóni Géza.

A műsort szerkesztő Kutyejné Ablonczy Katalin célja az volt, hogy a felcsendülő dalok hidat képezzenek a generációk között. Az est Händel *Halleluja* kánonjával indult az összevont gyermekkar előadásában, majd Bárdos Lajos és Bartók Béla *Békefóhászával* folytatódott. A csabaiak hagyományos énekeskönyvéből, a Tranosciusból az *Orgován* népdalkör szóltatta meg az *Istentől el nem állok* című éneket, amely aztán Sutyinszki János békéscsabai zeneszerző átíratában két má-

sik protestáns korál (*Erős vár a mi Istenünk; Isten nékem erőm, bizodalمام*) feldolgozásával együtt csendült fel szlovák nyelven.

Különösen hatásos volt a ma már Amerikában élő norvég evangélikus komponista, Ola Gjeilo két műve. A *Meridian* a történelem folyamán csapásokat átélte nép Istenhez való ragaszkodását beszéli el, a *The City* című alkotás pedig nemcsak egy nagyvárosból küldött „hangos képeslap”, hanem egyúttal imádság a települést mindvégig kezében tartó Mindenhatóhoz. Harmat Artúr *150. zsolttára* igazi ünnepi dicséret volt, hogy aztán az este Vivaldi *Gloriájának* négy tételében csúcsoadjon ki.

A Békés Megyei Szimfonikus Zenekar és a Körös-parti Vasutas Koncert-fúvószenekar mellett a békéscsabai származású Somogyvári Tímea Zita és Hanczár György énekművészek kaptak meghívást az ünnepi hangversenyre, akik megérdemelten kaptak hangos tapsot a közön-

ségtől. (Szimbolikus volt az a momentum, ahogyan az egyes békéscsabai karvezetők egymásnak adták át az emelvényt, majd izgultak tovább az összevont kórusért az oltár mögött várákozva.)

Az estére kiadott, a háromszáz énekes nevét is felsoroló reprezentatív ismertetőfüzet Gjeilo *The City* című művével ír a műbeli város egybekapaszkodó közösségéről. Ez a közösség volt megtapasztalható a Nagytemplomban október utolsó hétféjéjén. Az pedig, hogy az este kimondottan is Isten felé címzett hálaadás és áldáskérés volt, a 21. századi csabaiak szavait vezette vissza a Tranosciusból éneklő ősök mellé, és „kényszerítette térdre” egy estére.

A koncert után megtartott, közel negyedórás, a Nagytemplom tornyára komponált fényjáték ráadásul vizuális élmény is maradandóvá tette az estét.

■ LÁSZLÓ JENŐ CSABA

FOTÓ: LEHOCZKY PÉTER

Engedelmesség, konfliktus, szabadság

Kétkötetes regény Luther életéről

Három évig dolgozott Cs. Szabó Sándor író – nem melleleg református vallástanár, angolnyelv-tanár, drámapedagógus, háromgyermekes édes-apa – a Luther Márton életéről szóló kétkötetes regényén. A vállalkozás sikerét jelzi, hogy az első részből, amely tavaly, a reformáció indulásának ötszázadik évfordulója alkalmából jelent meg, utányomásra volt szükség. A második részt Luther – Az igazság és az élet címmel adták ki az idei ünnepi könyvhétre. Az egyházi könyvbemutatót a reformáció ünnepéhez közeledve, október 24-én tartották Budapesten, az Evangélikus Országos Múzeumban.

A könyvbemutatót a házigazda, dr. Harmati Béla László múzeumvezető köszöntötte a megjelenteket. A beszélgetésen a szerzőn kívül a Harmat Kiadó munkatársa, a kötetek szerkesztője, Győri Anna, valamint az Evangélikus Hittudományi Egyetem egyháztörténész-professzora, dr. Korányi András vett részt. Az eszmecsere Jakus Ágnes újságíró vezette. A könyvből Fekete Dániel – a Bartók rádióban 2017-ben *Mikrofonpróba* címmel megrendezett műsorvezetői tehetségkutató egyik középöntőse – olvasott föl, bepillantást engedve a műbe, felcsillantva a szerző humorát is.

A beszélgetésből kiderült, hogy az idők során kiadó- és szerkesztőváltás történt; a kétkötetes regény első része a kezdetektől 1517-ig terjedő, a második

pedig 1518-tól a reformátor 1546-ban bekövetkezett haláláig tartó időszokról szól. „Az volt a célom, hogy a reformátor szemével láttassam a történéseket, és ezáltal közelebb hozzam őt a ma emberéhez. Különösen az apa-fiú kapcsolat dinamikája volt az, ami érdekelt” – mondta munkájáról a szerző.

Győri Anna, a kötet szerkesztője kiemelte: ő egyebek mellett arra csodálkozott rá, hogy a Luthert kínzó számos testi betegség mellett, illetve azok ellenére a reformátor milyen aktív alkotói életet élt. Korányi András egyháztörténész pedig azt hangsúlyozta, hogy Luther számára a Jézus iránti engedelmesség volt a legfontosabb.

A reformátor semmi esetre sem kívánt lázadó vagy „polgárpukkasztó” lenni, csupa olyan kérdést vetett fel, amelyek

Cs. Szabó Sándor: Luther 1. – Az út. Luther 2. – Az igazság és az élet. Harmat Kiadó, Budapest, 2017-2018. Ára kötetenként 3900 forint.

abban a korban mások kérdései is voltak. Életének – Cs. Szabó Sándor regényében – két „kulcsfogalma” van: a konfliktus és a szabadság. Luther, mint minden normális ember, irtózott a konfliktusoktól, noha szinte folyamatosan azok között kellett örlődnie. Ugyanakkor küldetését – belső készletéből és meggyőződéséből fakadóan – a számos nehézség, probléma és üldöztetés ellenére is véghez vitte. A szabadság kérdése ugyancsak végigvonul Luther egész életén, gondoljunk csak az édesapjával való kapcsolatára vagy a szabad akaratról írt munkájára. Kéteylekkel és bizonytalanságokkal küzdve haladt élete a cél, Istentől kapott elhivatásának betöltése felé.

A könyvbemutatót elhangzottak alapján megelőlegezhető, hogy Cs. Szabó Sándor korábbi művei, a *Prón* című sci-fi, illetve a gyülekezeti gyerektáborok világát bemutató *Tábori szentfázék* című kötet után sikerrel váltott műfajt. Luther-könyvei a reformátor emberi oldalát történelmileg hiteles és szépirodalmi műként is értékelhető tálalásban idézik az olvasó elé.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

FOTÓ: FÜLE TAMÁS

Novák Katalin államtitkár országos központunkban

A Magyarországi Evangélikus Egyház országos felügyelője, Pröhle Gergely Novák Katalin család- és ifjúságügyért felelős államtitkárt, a Fidesz – Magyar Polgári Szövetség alelnökét, valamint a Nők Magyarországotért Klub tagjait látta vendégül november 5-én az egyház Üllői úti székházában. Az idei nőnapon alakult klubot polgári értékrendű, befolyással bíró nők alapították a magyar kultúra, a nemzeti identitás megőrzéséért és gazdagításáért.

A vendégek megtekintették levéltárunk féltett kincsét, Luther Márton végrendeletét is, amely a nők megbecsülésének, az anyaság elismerésének első fontos dokumentuma. Pröhle Gergely bemutatta Novák Katalinnak a családi otthoneremtési kedvezményt (csok) igénybe vevő lelkészek további egyházi támogatásáról szóló zsinati előterjesztés szövegét.

A Degenfeld-Podmaniczky-könyvtár gyönyörűen restaurált termeiben az Evangélikus Országos Gyűjtemény igazgatója, dr. Hubert Gabriella, ismertette a könyvgyűjtemény történetét, kiemelve Degenfeld Berta szerepét a gondozásban, katalogizálásban. A Luther-végrendeletet az Evangélikus Országos Levéltár vezetője, Czenzhe Miklós mutatta be, majd a tanácsteremben Hubert Gabriella tartott rövid előadást Luther feleségéről, Bóra Katalinról, a végrendelet jog- és kultúrtörténeti jelentőségéről.

Pröhle Gergely arról tájékoztatta az államtitkárt, hogy egyre több evangélikus lelkész veszi igénybe a családi otthoneremtési kedvezményt azóta, hogy a foglalkozásuk, hivatásuk ellátása érdekében szolgálati lakásra kötelezett személyek felmentést kaptak azalól, hogy a támogatásból megvásárolt vagy felépített lakóingatlanban tíz éven keresztül életvitelszerűen kelljen lakniuk. A kapott tízmillió forintot pedig egyházunk a Zelenka Pál Alapból még nyugdíjazás előtt felvehető plusz kétmillió forinttal szándékozik kiegészíteni.

Az erről szóló tervezet idén novemberben kerül majd a zsinat elé. Örömet fejezte ki az országos felügyelő azért is, hogy a kedvezménynek a kétyerekes családokra való kiterjesztése által minden bizonnyal tovább nő az érdeklődés a családi otthoneremtési kedvezmény, valamint az egyházi kiegészítő támogatás iránt.

■ *EvÉlet-infó*

Szili Katalin, az Országgyűlés volt elnöke, miniszterelnöki megbízott; Novák Katalin államtitkár; Czenzhe Miklós, az Evangélikus Országos Levéltár vezetője; Dávid Ilona, a MÁV Zrt. elnök-vezérigazgatója; Vukovich Gabriella, a Központi Statisztikai Hivatal elnöke és Pröhle Gergely, a Magyarországi Evangélikus Egyház országos felügyelője

H. Hubert Gabriella, az Evangélikus Országos Gyűjtemény igazgatója, Pröhle Gergely és Novák Katalin

Reformáció MNL

Értékelték a Magyar Nemzeti Levéltár jubileumi projektjét

Elektronikus adatbázis, tárlatok, konferenciák és országos diákvetélkedő is megvalósult a reformáció indulásának ötszázadik évfordulója alkalmából elindított, Reformáció MNL elnevezésű projektben, amelynek ünnepélyes záróeseményét október 30-án tartották a Magyar Nemzeti Levéltárban, Budapesten.

A Magyar Nemzeti Levéltár (MNL) 2016 és 2018 között a magyar kormány által létrehozott Reformáció Emlékbizottság támogatásával minden levéltári területre kiterjedő projektet valósított meg. A projekt alapját képező tudományos forrásfeltárás mellett számos kiadvány, elektronikus adatbázis készült el, különböző programok, kiállítások, konferenciák idézték fel a 16. században indult hitújítást, és egy országos diákvetélkedőt is megrendeztek.

A Reformáció Emlékbizottság 2014 után egyre intenzívebben annak szentelte a forrásait, az idejét és a figyelmét, hogy mindazt a szellemi terméket, amely Magyarországon, tágabban a magyar nyelvterületen, a Kárpát-medencében és azon kívül keletkezett, összegyűjtse, dokumentálja, és közkinccsé tegye. A tudósok elképesztő mennyiségű kincset találtak a nagy központok mellett a kicsi, eldugott egyházközségekben is – mondta el Balog Zoltán, a Reformáció

Emlékbizottság ügyvezető elnöke a projektet záró eseményen.

Szabó Csaba, a Magyar Nemzeti Levéltár főigazgatója a projektmunkát ismertetve kiemelte, hogy a reformáció ötszáz évére vonatkozóan a kollégái szisztematikus kutatást folytattak. Több mint három éven keresztül huszonegy levéltár munkatársai dolgoztak a projektben, megyénként egy-egy kötet készült, így összességében mintegy ötezer oldal jelent meg a reformáció történetéről. Úgy vélekedett, hogy az ötszázadik évforduló jó alkalmat kínált ehhez a kutatáshoz, és valószínűleg sokáig nem készülnek majd ilyen jellegű munkák, ilyen adatbázisok.

Az Országos Levéltárnak *A reformáció kora 1526–1570* című adatbázisában a levéltár 1526. augusztus 30. és 1570 között keletkezett iratainak darabszintű feldolgozása található, a megyei levéltárak adatai a *Reformáció 500* adatbázisban kapcsolódnak össze. Ebben megyei és városi közgyűlési jegyzőkönyvek, végrende-

letek, összeírások, II. József korabeli egyházi dokumentumok, valamint protestáns gyülekezetek és iskolák iratai, egyházi iratgyűjtemények, családi és személyi iratok, tanfelügyelőségek, iskolai hatóságok dokumentumai, megyei tanácsi és állami egyházi titkári iratok találhatóak. Az állomány több mint tízezer rekordot tartalmaz.

A projekt keretében *Forrásaink a reformációról* címmel huszonegy kötetes forrásgyűjtemény-sorozat jelent meg az intézmények anyagaiból, valamint egy reprezentatív, az egyes levéltárak érdekességeit, látványos iratait bemutató album is napvilágot látott.

Az MNL összes intézményének részvételével, mintegy száz ember munkájának eredményeképpen jött létre a *Vízszel a forrásokhoz* című vándorkiállítás, amely a reformáció kezdeteit és hatásait is bemutatja. *Utazás Wittenbergbe* címmel levéltár-pedagógiai foglalkozásokat tartottak – a hozzá tartozó digitális tananyaggal és foglalkoztató füzetrel – a Magyar Nemzeti Levéltár intézményeinek munkatársai, valamennyi helyszínen. A levéltári órákra épült országos verseny az általános iskolák felső tagozatos tanulóit és a középiskolásokat szólította meg.

■ Forrás: MTI

FOTÓ: WIKIPÉDIA

Átadták a Sztello Gábor- és a Schedius Lajos-ösztöndíjakat

A Sztello Gábor tanulmányi ösztöndíjjal egyházunk az evangélikus középiskolákban tanuló tehetséges, ám szociálisan rászoruló, bármely felekezetű diákokat segíti, a Sztello Gábor szociális ösztöndíjat pedig nem evangélikus iskolában tanuló, nehéz körülmények között élő evangélikus diákok pályázhatják meg. Idén az országos presbitérium létrehozta a Schedius Lajos tanulmányi segélyt – Pröhle Gergely országos felügyelő kezdeményezésére – a kiemelkedően tehetséges és közösségi szellemű, evangélikus középiskolában tanuló, evangélikus felekezetű diákok támogatására.

A 2018–2019-es tanévben egyházunk az ösztöndíjak által összesen több mint huszonkétmillió forinttal támogatja az arra érdemes diákokat. A józsefvárosi evangélikus templomban, egyházunk országos irodájának épületében rendezett november 8-i díjátadó ünnepségen Benke András lelkész, a Sztello-ösztöndíj-

A SZERZŐ FELVÉTELE

bizottság elnöke tartott áhítatot, ünnepi gondolatokkal pedig Fabiny Tamás elnök-püspök és Pröhle Gergely országos fel-

ügyelő köszöntötte a díjazottakat és az iskolák tantestületeinek képviselőit.

■ GALAMBOS ÁDÁM

Állami támogatás igényelhető egyházi célra

Egyházi közösségi célú programok, beruházások és az egyházi épített örökség védelmének támogatásáról tett közzé felhívást november 1-jén a Miniszterelnökség Egyházi és Nemzetiségi Kapcsolatokért Felelős Államtitkársága.

Soltész Miklós államtitkár a felhívással kapcsolatban elmondta: az elmúlt évekhez hasonlóan két támogatási igényt lehet benyújtani. Az első (EGYH-KCP-19) az egyházi közösségi célú programok és beruházások, a második az egyházi épített örökség védelme és egyéb beruházások (EGYH-EOR-19) támogatását célozza meg. Előbbinél kétszázezer és ötmillió forint, az utóbbi esetében egymillió és tizenötmillió forint közötti összeget lehet igényelni. Most is lehetőség van a határon túli és a diaszpóramagyság támogatására.

A támogatási igényeket november 30-ig kell benyújtani elektronikus úton az elektronikus pályázatkezelési és együttműködési rendszerben (EPER). Az internetes felület a Bethlen Gábor Alapkezelő honlapján található EPER belépési ponton keresztül érhető el.

Mint az egyházi ügyekért felelős államtitkár hangsúlyozta, a közösségi programok esetében előnyt élveznek a zárandoklatok, illetve a családi életre nevelést célzó programok, de támogatható az egyházi közösségépítő tevékenységgel szorosan összefüggő helyiségek felújítása, kialakítása is. Az épített örökség esetében templomok, egyházi intézmények felújítására lehet támogatást kérni.

„Fontos számunkra a család és a közösségek építése – emelte ki Soltész Miklós. – Ha biztosítva van az a tér,

ahol az egyházi közösségek működni tudnak, az magát a közösséget is erősíti. Nemcsak keresztény hitében segíti a fiatalot, ha valamelyik egyházi közösség tagja, de megerősítheti benne az emberi élet tiszteletét és a család értéke iránti elkötelezettséget is.”

Az elmúlt évek során számos zárandokhely újult meg. Ezek a helyek lehetőséget biztosítanak az elcsendesülésre, a lelki feltöltődésre, ugyanakkor a zárandoklatok, a találkozási lehetőségek a közösségi életet is erősítik.

„Öröm számunkra, hogy a támogatások összege az elmúlt évek során folyamatosan emelkedett – hangsúlyozta az államtitkár. – Az elmúlt években mintegy ötezer-kétszáz templom, közösségi ház, egyházi intézmény újult meg. Azt sem szabad elfelejteni, hogy a kormányzatnak ezen a területen évtizedes lemaradást kellett pótolnia az utóbbi években.”

A pályázati kiírás célja az egyházi értékek megőrzése mellett minden esetben a nemzet közösségét megtartó és megerősítő feladatok szolgálata. A 2011-es népszámlálás szerint a magyar lakosság ötvenöt százaléka valamilyen egyházhoz tartozónak vallja magát, míg egy idei felmérés szerint az emberek nyolcvan százaléka értéknek tartja a kereszténységet, függetlenül attól, gyakorolja-e vallását. „A templomok, egyházi intézmények és környezetük megújulása, illetve a keresztény közösségi programok támogatása ezért mindannyiunk számára fontos célkitűzés” – fogalmazott Soltész Miklós államtitkár.

■ BARANYAI BÉLA
Forrás: Magyar Kurír

NA

Szemerei János püspök
Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület

Irásom címe nem egy indulatszót, hanem egy mozaikszót rejt. Az NA a Narcotics Anonymous nemzetközi mozgalom rövidítése. Egy olyan segítő és támogató programról van szó, amely számtalan országban, így hazánkban is a különböző függőségek (alkohol, kábítószer, szex, játégek, gyógyszer stb.) rabságában szenvedő, illetve annak mélységét megjáró, de szabadulni kívánó emberekből önkéntesen szerveződik, és a szabaduláshoz, a függőség legyőzéséhez a sorstársak tapasztalatait megosztva, egymást erősítve igyekeznek támogatást nyújtani.

Idén augusztusban a magyarországi NA országos találkozóját Győrött tartották. Egy régi kedves ismerősünk révén nemcsak tudomást szereztünk róla, de feleségemmel együtt részt is tudtunk venni az egyik nyilvános programjukon, és rendkívül mély benyomást tett ránk. E rövid cikkbe nem fér bele a mozgalom mélyebb ismertetése, de néhány tanulságos benyomást szívesen osztok meg a tisztelt olvasókkal.

Az első szembetűnő tapasztalat a színes résztvevői kör volt. A sokszínűséget mutatta már a külső megjelenés is. Voltak, akik extrém módon öltöztek, mások viszont diszkréten és visszafogottan. Voltak, akiknek a bőre tele volt tetoválással és piercingekkel, másoknak viszont semmi ilyesmi nem volt a testén. A függőség hálójába bárki belekeveredhet: szegények és gazdagok, alacsony és magas iskolai végzettségűek, hívók és nem hívók, különböző felekezetűek és különböző politikai nézetűek, férfiak és nők, fiatalok és idősek, egyedülállóak és családosok. Többnyire érző lelkű, sok esetben az átlagnál is érzékenyebb embereket láttunk magunk körül, akik nehezen viselik a környezetükből érkező erős ingereket és hatásokat.

A függőség gyakran éppen abból alakul ki, hogy az érintettek szeretnék a számukra kellemetlen hatásokat tompítani vagy a hiányzó természetes örömeiket (néha kényszeresen is) pótolni, de csapdába jutnak. A valós problémáik sajnos nem oldódnak meg, hanem többnyire súlyosbodnak, sőt az ezek eltakarására, elnyomására alkalmazott megoldási kísérleteik még mélyebbre rántják őket. Az akaratlanul kialakuló függőség aztán a szenvedésnek, a kiszolgáltatottságnak és a reménytelenségnek korábban el sem képzelt mélységeibe rántja őket.

A látott és hallott esetek, az emberi és családi tragédiák és a fájdalmas sorsok hallatán teljesen összeszorult a mi

szívünk is. Pál apostolnak a *Római levélben* megfogalmazott mondata csengett bennünk: „*Én nyomorult ember! Ki szabadít meg engem ebből a halálra ítélt testből?*” (Róm 7,24)

A második meglepő élményünk az NA-találkozón az volt, hogy valójában egy „szekuláris istentiszteleten” vettünk részt. Bár a mozgalom hangsúlyozza, hogy mindenféle vallási felekezettől, politikai és egyéb csoportoktól független, de a keretek, a szabályok és az alkalom rendtartása, „liturgiája” is nagyon hasonlít az egyházi alkalmakéra.

Az AA, vagyis az Alcoholics Anonymous (Névtelen Alkoholisták) mozgalom rendszerének továbbfejlesztése nyomán az NA-ban is ott van a „12 lépés” és a „12 hagyomány”, az a szabálykeret, amely idézi a *Tízparancsolatot*, de a függőséggel küszködők speciális helyzetében a kapaszkodó szerepét is betölti. Alkalmaikon a *Miatyánkhhoz* hasonlóan rendszeresen – szó szerint mindig ugyanúgy – elhangzik a „békeima”, amelyet úgy mondtunk el, hogy egymás kezét fogtuk, mint ahogy néha ökumenikus alkalmakon is szoktuk. A tagok „megosztásnak” nevezett beszámolóit is ismerősnek tűnnek az egyházi körökben jártasoknak, hiszen ez a személyes bizonyágtételnek felel meg. A tanítások a prédikáció rokonának is tekinthetők, és van „gyűjtés” is, amely nagyon hasonlít a templomi perselyezéshez, mivel az NA-közösség kiadásait az fedezi, amit a tagok összeadnak.

Egyértelműen ájtott számunkra, hogy ezt a rendszert biztosan egy olyan hívó ember építette fel, aki maga is érintettként megtapasztalta, hogy az igazi mélységből önerőből felállni nem lehet, ehhez egy nagyobb erő, nagyobb hatalom segítsége kell. Nincs esélye annak, aki a kiszolgáltatott és reménytelen helyzetével nem néz szembe. Megdöbbenő, de egyben reményt keltő is volt hallgatni, hogy minden megszólalás így kezdődött: „X. Y. vagyok, függő...”

Ez a furcsa szekuláris vallási alkalom mélyen megérintett, mert a legnagyobb mélységű függésben szenvedő emberek küzdelmének keresztül is kirajzolódott, hogy ami az embereknek lehetetlen, az az Istennek nem, mert neki minden lehetséges.

Ez természetesen az egyházra is igaz. Ugyanakkor az egyházban is újra meg kell tanulni, hogy a reménytelenség alaplásával kellene kezdenünk minden megszólalásunkat, hogy ne csak beszéljünk róla, hanem komolyan vegyük: „X. Y. vagyok, bűnös, aki esélytelen Krisztus kegyelme nélkül.” ■

Istenélmény, közösségi élmény

Szász Levente vegyészetet tanulva kapta az elhívást

Sorozatunkban az Evangélikus Hittudományi Egyetem teológusi, lelkészi hivatásra készülő hallgatóit szójelöljük meg indíttatásukról, a szolgálattal kapcsolatos elképzeléseikről, céljaikról. Szász Levente második évfolyamos teológus-lelkész szakos hallgatóval elhívásáról, a Magyar Evangélikus Ifjúsági Szövetség és az ifjúság megszólításának lehetőségeiről is beszélgettünk.

FOTÓ: MÁGYARI MÁRTON

– Először vegyésztikusnak tanultál. Miért a teológiát választottad?

– Én nem otthonról hozom a hitemet, hanem középiskolásként találkoztam a kereszténységgel. Isten elhívó szavát megértve azt éreztem, hogy ha igazán fontosat akarok tenni, ha valóban az embereknek akarok segíteni, akkor egyházi szolgálatra

kell jelentkeznem. Így Istenről tudok beszélni, róla tanúskodni. Ezért döntöttem a lelkészi hivatás mellett.

– Miként emlékszel, hogyan történt az elhívásod?

– Az egyik legmeghatározóbb élményem, amikor középiskolásként kíváncsiságból kinyitottam a Bibliát. Az olyan erős élmény volt, hogy azt követően elkezdtem gyülekezetbe járni, tudtam, hogy Istenhez tartozom.

– A budafoki evangélikus gyülekezetből érkezted a teológiára. Mit jelent számodra az ottani közösség?

– Meghatározó, hogy egymást támogató, a másokra valóban odafigyelő gyülekezeti közösségünk van. Sokat adott ez a növekedésemhez, a hitbéli érésemhez. Lelkészünkkel, Hokker Zsolttal bensőséges és szoros kapcsolatunk alakult ki, nagyon jól megértjük egymást.

– A teológiának mely területe foglalkoztat leginkább?

– Vegyész háttérrel, valamint a matematika iránti vonzalmamból is fakadóan a reál tantárgyak állnak hozzám közelebb, a hittudományi egyetemen a rendszeres teológiát és a biblikus tárgyakat szeretem a leginkább. Krisztocentrikus a gondolkodásom, ezért alapvetően a hitvallási iratok és a dogmatika érdekel.

– Évek óta dolgozol a Magyarországi Evangélikus Ifjúsági Szövetségben, a Meviszben, tábortokat és mozgásszerűt-pasziót is szerveztél már, fél éve pedig a szervezet elnöke lettél. Mit jelent számodra az ottani szolgálat?

– A Mevisz olyan hely, ahol megélhetem és átadhatom Isten szeretetét és elfogadását. Az ottani szolgálat számomra istenélmény és közösségi élmény egyaránt. Ott a barátaimmal találkozom, azokkal vagyok, akikkel tartozom. A tábortokban átélhetem az önzetlen szeretetet is, amiért nagyon hálás vagyok.

– Középiskolásként csatlakoztál az egyházhoz. Mit gondolsz, mivel tudja ma az egyház a fiatalokat megszólítani?

– Nehéz korban élünk, olyanban, amikor minden változik. Ilyenkor valóban nehéz megszólítani a fiatalokat. Én úgy érzékelem, hogy az ifjúságnak sokat számít, ha hozzájuk megyünk, ha az ő nyelvükhöz, az ő kommunikációs felületeikhez alkalmazkodva szólítjuk meg őket. Ugyanakkor nagyon fontos, hogy az alkalmazkodás csak a felületet jelentse, ne pedig azt, hogy hitünkben vagy az evangéliumból engedünk.

– Melyik a különösen meghatározó bibliai igéd?

– „Most értem meg igazán, hogy Isten nem személyválogató, hanem minden nép között kedves előtte, aki féli őt, és igazságot cselekszik.” [ApCsel 10,34–35] Sokat jelent számomra, hogy Péter már „kősziklaként” újra és újra rá tud csodálkozni arra, mennyire csodálatos Isten szeretete és az az elfogadás, amellyel mifelénk fordul az Úr.

■ GALAMBOS ÁDÁM

Ébresztő gondolatok

A soproni evangélikusok hírlevelében az elmúlt hónapban megjelent lelki útravalókat gyűjtöttük csokorba, és nyújtjuk át szeretettel a Tallózó rovat olvasóinak.

„Ti tehát így imádkozzatok: Mi Atyánk, aki a mennyekben vagy, szenteltessék meg a te neved...” (Mt 6,9)

Vajon elrontottuk-e imánkat, ha nem azt kapjuk utána, amit kértünk? Az „Istenem, segíts!” és a „hála Istennek!” inkább csak egy automatikus sóhaj sokak életében, nincs is mögötte a valódi kérés vagy köszönet. Pedig arra is kapunk biztatást bibliai alapokkal, hogy úgy helyes az életünk, ha annak egésze maga imádsággá válik...

Nehéz eligazodni ebben az egyébként nagyon egyszerűnek tűnő kérdésben. Jézus tanítványai, akik azt a mindennél kitüntetettebb helyzetet élték meg, hogy maga az Isten Fia volt mellettük, ugyancsak zavarban voltak a helyes imádkozással kapcsolatban. Jézus pedig, mint annyiszor, itt is ismerte gondolataikat, kétségeiket és tanácstalanságukat, még mielőtt szóltak is volna. Hát tanítani kezdte őket imádkozni, és ezt az imát mondjuk azóta is, mindig. Ez az ima a maga spontaneitásában is tökéletesen szerkesztett. Első kérése mind közül a legfontosabb: a mennyei Atya nevének szentségét kéri. Vajon Isten neve nem lenne szent akkor, ha nem kérnénk? Nem ezért imádkozunk így, hanem hogy a mi számunkra is ez legyen mindig az első!

■ PELIKÁN ANDRÁS

„Amikor odaérkeztek hozzá ezek a férfiak, ezt mondták: »Keresztelő János küldött minket hozzád ezzel a kérdéssel: Te vagy-e az Eljövendő, vagy mást várunk?»” (Lk 7,20)

Olvassuk a Bibliát, de talán ellentmondást látunk aközött, amit abból megértünk, és aközött, amit magunk körül látunk, amit saját sorsunkban tapasztalunk. Így volt ezzel Keresztelő János, aki úgy értette a próféciákat, hogy a Megváltó azonnal igazságot szolgáltat, a nem jó gyümölcsöt termő fákat tűzre veti. Ha ezt nem látom, akkor semmit sem tesz az Isten? Akkor máshol kéne keresnem

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ

a reményt? Olyan Urunk van, akihez ilyen kétségekkel is lehet fordulni. És ő rámutat arra, hogy talán szelídebben és türelmesebben, mint várnánk, mégis cselekszik, mégis történnek csodák, mégis teljesülnek benne az ígéretek. Feltárja előttünk a bibliai igék értelmét: ő az eljövendő, nem kell mást várnunk.

■ TÓTH KÁROLY

„...és ne vigy minket kísértésbe, de szabadíts meg a gonosztól; mert tied az ország, a hatalom és a dicsőség mindörökké. Ámen.” (Mt 6,13)

Sok minden csábít minket arra nap mint nap, hogy eltávolodjunk az Isten jóságába vetett hittől. Amikor a kísértés szót halljuk vagy mondjuk, általában nagy dolgok jutnak eszünkbe: hatalmas vagyonszerzésével csábító illegális üzlet vagy házasságot, családi békét romba döntő vágy egy új személy iránt. Ezekről talán könnyen meg tudjuk védeni magunkat, de az Isten jóságába vetett hitünkben sokkal könnyebben el tudunk bizonytalanodni apró dolgok révén. Katasztrófákról tudósítanak a hírekben? Egy általunk szeretett személy betegsége keserít el? Sikertelennek, gyengének, vesztesnek látszunk mások szemében? Ilyen és ezekhez hasonló egyszerű dolgok is könnyen gyengítik a gyakorlatban megélt hitünket. Ha vasárnap vallani tudjuk is, hogy hiszünk Istenben, és bízunk az ő erejében,

a hétköznapokon sokszor szólunk vagy cselekszünk úgy, mintha nem hinnénk és bízánk benne. Ő maga visz minket ilyen kísértésbe? Vagy talán csak engedi? Luther úgy fogalmaz, hogy Isten senkit sem kísért, és mi azt kérjük, hogy ő őrizzen minket az ilyen kísértésekben. Ezt is fontos kérnünk imádságunkban.

■ PELIKÁN ANDRÁS

„Bizony, bizony, mondom nektek, nem azért kerestek engem, mert jeleket láttatok, hanem azért, mert ettetek a kenyerekből, és jóllaktatok. Ne veszendő eledelért fáradozzatok, hanem az örök életre megmaradó eledelért, amelyet az Emberfia ad majd nektek, mert őt pecsétjével igazolta az Atya Isten.” (Jn 6,26–27)

Miért fáradozunk, észrevesszük-e a fontosabb célt? Amit kapunk, az a fáradságunk eredménye vagy valami más, több? Jézus Urunk valami többre mutat rá, mint amit észreveszünk. Érdemes többet keresnünk a kenyérnél. A mindennapi kenyér túlmutat önmagán, jelként van jelen az életünkben. Felemeli tekintetünk az ajándékról az Ajándékozóra. Azt is meghallhatjuk, hogy nemcsak mulandót, hanem maradandót, „örök életre megmaradó eledelt” is kaphatunk tőle. Sőt ő nemcsak ajándékot, hanem önmagát adja nekünk.

■ TÓTH KÁROLY

Forrás: Hírlevél – a Soproni Evangélikus Egyházközség 2018. októberi hírlevelei

Temetőben

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

Az október végi, november eleji napok az iskolásoknak az őszi szünetet jelentik, de a felnőtteket is megállásra készítetik, hiszen az őszi utolsó hónapja „mindenszentekkel” és „halottak napjával” kezdődik. Ez idő tájt általános a temetőjárás. Ezekben a tömegeket megmozgató, emlékező napokban minden mássá válik, kicsit megváltoznak benne az emberek is. Ilyenkor többen „tévednek be” a „mindenszentek” tiszteletére mondott misékre, s még a protestáns templomok látogatottsága is érezhetően megélelnékül – elvőgre október 31. a reformáció ünnepe.

A temetőbe menni kell! Sokan érzik ezt így. No nem azért, hogy fellendítsék a koszorúárusok forgalmát, és nem is azért, mert a „falu szája megszólná őket” – erre elég kicsi az esély, hiszen a harmadik évezred elejére a falu is meglehetősen elurbánosodott, s egyébként is, hol vannak a tradicionális kontrollközösségek? –, sokkal inkább a találkozás miatt. A kőbe zárt múlttal való szembesülés ugyanis egészen más dimenziókba helyezi az ember nyüzsgéssel teli életét...

Az elmúlás szele – érzékenység és egyéni sorstragédiák mértéke szerint – kit korábban, kit később, de elér. Ez a szél-ütés mindenféleképpen respektet teremt, értéket minősít, s attól függően, hogy ki mennyire tudja ezt az „elmúlástörvényt” a maga világlátásában, hitében „helyére tenni”, lesz meg az eredménye. Van, aki megijed, s félelmében, hogy „lemarad az életről”, igyekszik majdnem mindent kipróbálni. Aki azonban Isten kezéből tudja

venni az élet törvényszerű görbülését a sír felé, az békességgel léphet életének ebbe az új szakaszába, amely akár évtizedekig is eltarthat. [...]

„Isten gyermekei vagyunk” – mindannyian. „Szeretteim, most Isten gyermekei vagyunk, de még nem lett nyilvánvaló, hogy mivé leszünk.” (1Jn 3,2a) Ez az igeüzenet/levélbeli megállapítás pontosan azt hangsúlyozza számunkra, amit mindannyian átérzünk földi vándorlásunk során, hogy tudniillik az élet célja az élet maga. Az (élet)út – amelyre születésünkkel állított minket a Gondviselés – kell, hogy vezessen valahová, de hogy hova is, nos – János ezt őszintén megvallja –, az még nem lett nyilvánvalóvá. János apostol (a szeretett tanítvány) a megtapasztalt szeretetből az igazságot vallja meg: *fogalmunk sincs arról, hogy mivé leszünk!* Fogalmaink ugyan vannak arra, hogy körbedadogjuk az Isten valóságát, de elképzelni az Elképzeltetlent (s

Istenben benne van az ő országa is), nos, ez meghaladja időbe és térbe, azaz ebbe a mulandó, folytonosan kopó testbe zárt ideiglenes képességeinket.

Üdvbizonyosság vs. szeretet. Vannak persze olyanok is a Jóisten ege alatt – nem is kevesen –, akik úgy beszélnek itt, ebben a földi létben az „odaátról”, mintha már jártak volna ott, de ez a görcsös bizonyosság inkább elszomorító a gondolkodó ember számára, mintsem építő, arról nem is szólva, hogy nem sok köze van a Krisztus-követéshez, amelynek főnről kapott kegyelmi alapja a szelídség és a szeretet józansága. Helyesebb és nyugalmat hozóbb őszintén megvallani, hogy bizony nem tudjuk – ezt sem tudjuk, legfeljebb csak sejtjük –, mintsem eszelősen kapaszkodni a gicscesre kerekített emberi elképzelésekbe. Míg az élet realitását nélkülözők itt, a földi létben kívánják a mennyei örömeket begyűjteni – erről szól ugyanis rajongó életük –, addig János tanítványi bölcsessége arra figyelmeztet, hogy a színről színre látás teljességét odaát kapjuk meg, nem pedig ideleln. Lehet ez ellen berzenkedni, de jól van ez így... Isten tudja, hogy mire van szükségünk, s azt mindig meg is kapjuk!

■ FRANKO MÁTYÁS

Forrás: Lutherrózsa – a Tatai Evangélikus Egyházközség hírlevele, 2018. október

Dandos, a mi hősrünk!

A hagyományoknak megfelelően a nyíregyházi Evangélikus Roma Szakkollégium is képviseltette magát az 1956-os forradalom emlékére rendezett városi eseménysorban. Az intézmény évek óta részt vesz Dandos Gyula és Bán István Szent István úti emléktáblájának koszorúzási ünnepségén.

Dandos Gyula egykori Kossuth-gimnazista, állami gondozott diák aktív részese volt a nyíregyházi forradalmi eseményeknek. A forradalom leverését követően előbb az ungvári börtönben, majd a nyíregyházi ÁVO börtönében kínozták. 1957 februárjában agyonlőtték a határőrök, amikor Svájcba szeretett volna szökni. Emléktáblája a hajdani kollégium, a mai evangélikus óvoda épületének falán található, szemközt az alma materrel.

Bán István 1956-ban két rádióbeszédével vívta ki a kommunista hatalom ha-

ragját: október 31-én, a reformáció napján, majd november 2-án, halottak napján mondott beszédet a körzeti rádió műsorában, s ezzel megpecsételődött a sorsa... 1957-ben nyolc év börtönre ítélték a bokortanyák lelkipásztorát. Emléktáblája a Szent István út 42. szám alatt található elhagyatott ház falán emlékeztet a dicső múltira.

A nyíregyházi 56-os hősrők emléktábláinál hagyományosan a Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium diáksága, a XXI. Századi Roma Nők Or-

szágos Egyesületének tagjai, valamint az Evangélikus Roma Szakkollégium szerveznek megemlékezést.

VESZPRÉMI ERZSÉBET

■ Forrás: Meersz.hu

1956 csodája

Isten különleges ajándékának tartjuk, hogy 1956 októberében a férjem a Miskolci Műszaki Egyetem végzős hallgatójaként – mint a Diákszövetség egyik vezetője –, én pedig a Budapesti Műszaki Egyetem harmadéves hallgatójaként aktív részesei lehettünk a forradalom megindításának, eseményeinek.

Történetét sokan sok szempontból megírták. Mi arról a csodáról szeretnénk vallani, amikor egy népből – varázsütésre – nemzetté váltunk, kegyelmi állapotba kerültünk. Azt az örömet, lelkesedést legjobban a babiloni fogságból hazatért zsidók hálaénekének, a 126. zsoltárnak a verseivel tudjuk jellemezni: „Mikor jóra fordította Sion sorsát az Úr, olyanok voltunk, mint az álmodók. Akkor megtelt a szánk nevetéssel, és örömkialtás volt nyelvünkön.”

Mi jellemezte akkor népünk lelkiállapotát? Szeretet, öröm, önfeláldozás, segítőkészség, becsület. A harcok múltával a Nagykörúton sétálva mindenkivel egymásra mosolyogtunk, idegenek beszélgetni kezdtek egymással, láthattuk a betört ékszerboltok kirakatainak értékeit érintetlenül. A hősi halottak családjaik nagy, nyitott ládáiban gyűlt a pénz, senkinek sem jutott volna eszébe belenyúlni, de mindenki igyekezett lehetőségeihez

képest a legtöbbet hozzátenni. Férjem 1956 csodáját így összegezte: a magyar ifjúság különböző helyeken, mégis egyszerre; szervezés nélkül, mégis rendben; alkalmilag választott, mégis a legjobb vezetővel; egyéni kezdeményezésekkel, mégis a sokaság akaratából; vérrel, mégis tisztán; letiporva, mégis győztesen teljesítette küldetését. Mit üzen nekünk 1956? Elő-

ször azt, hogy ne féljünk. Az örök életből kirekesztő bűnök felsorolása a *Jelenések könyve* 21,8 szerint a gyávasággal kezdődik. Másodszor azt üzeni, hogy szeressük hazánkat. Harmadik üzenete, hogy tanuljunk és dolgozzunk becsülettel.

■ DEMCSÁKNÉ BALCZÓ ILDIKÓ

Forrás: Hírmondó – a nyíregyházi evangélikus gyülekezet hírei, 2018. október

FOTÓ: MTI

Kelenföldi asztalok köré ülhetünk

Receptgyűjtemény és gyülekezettörténet

„Most sütöttük meg a túrótortát, köszönöm a receptet! E.” – kaptam az sms-t néhány évvel ezelőtt, és azóta már én is megértettem, hogy igenis lehet egy szakácskönyvvel ünnepelni, hálát adni, közösséget és jövőt építeni, éppenséggel akár egy templomépítési kerek évfordulón is. A tíz éve megjelent és azóta már régen elfogyott, Kelenföldi ízek című kötet után szinte természetes volt, hogy gyülekezetünk egy újabb receptgyűjteménnyel készül a templom kilencvenedik születésnapjára.

A *Kelenföldi asztalok körül* című második kötet így kezdődik: „Negyvenkét asztal található a kelenföldi evangélikus gyülekezet templomában és közösségi tereiben.” Akár valami leltári lista, amely azonnal szembe-sít is: ez a sok asztal jelent-e ugyanennyi asztalközösséget is? Mert ha igen, akkor valóban van miért hálát adni!

A kötetet tovább lapozva számtalan asztalközösség bontakozik ki a történetek, beszámolók, fejezetek, fényképek, visszaemlékezések és természetesen maguk a receptek révén. Egy-egy téma személyes hangú bevezetője máris elélnk varázsolja gyülekezetünk életének egy szeletét, akár a múltból, akár a jelenből, és lassan össze-áll egy részben igazán emberi kép, részben pedig bizonyosságát kapjuk egy nagyon erős bizakodásnak.

Hisz egymásnak főzünk, leülünk egymás mellé, együtt eszünk – a múltban és a jelenben is. Leül együtt egy család vasárnap, egy ifjúsági kör lakásifin, egy hajdani leánykór a tagok névnapján, a testvérgyülekezet vendégei a házigazdáikkal, nélkülöző hajléktalan emberek mosolygós csoportja karácsonykor vagy akár egy egész gyülekezet a gyülekezeti hétvégén – és hálát adnak Istennek az ételért, a közösségért, a templomukért.

A kötet bemutatóján Bence Judit és Simonné Bencskó Katalin szerkesztők meséltek arról, hogyan is alakult ki fokozatosan a szerkezet, hogyan állt össze a sok receptből az ünnepi emlékkönyv, és mik voltak a hónapokon át tartó munka nehézségei és örömei. A nyitófejezet a klasszikus kérdéssel kezd: „Mit főzünk vasárnap?“, és erre számos gyors és előre is elkészít-

hető vagy éppen hogy igen komplikált és egyedi menüsor a válasz.

Ezt követik a „gyülekezettörténeti morzsák”, amelyekért külön hálásak a szerkesztők, hiszen szívderítő volt kinyitni egy-egy borítékot és elolvasni, hogyan talált otthonra valaki Kelenföldön ötven-hatvan-hetven évvel ezelőtt. És előkerültek a kincsek is: egy generációk óta őrzött tojásli-kőr kézírásos receptje eredeti papíron vagy egy régi fotó fiatal lányokkal, akikben felismerhető egy-egy idős gyülekezeti hölgy.

Természetesen a történetek nem pontos levéltári adatokat sorakoztatnak fel, hanem nagyon is személyesek, és távolról sem adják ki a gyülekezet teljes történetét. Mégis, a „tót eleinket meg nem tagadva” a kötetbe került számtalan krumplis étel vagy egy nagyanyai receptkönyvben talált, a világháborúk hangulatát idéző hadi linzer hozzáad a teljes képhez.

A *Közös ünnepeink* című fejezetben hiába keressük a karácsonyi mákos bejglit vagy a húsvéti ünnepi répasalátát, ezek a fontos receptek másutt találhatóak. Itt a hagyományos ünnepek helyett a jubileumi hétvégék közös tanácstermi záróebédjei, a szárszói süteményversenyek vagy akár a tanévzáró piknik története és receptjei erősítik az olvasóban a közös étkezés örömeit, fontosságát. Végül a kötetet huzsonhárom gyülekezeti kör bemutatkozása és receptjei, valamint a házban lakók és dolgozók kedvencei zárják, kezdve a bibliaiskolások zöldfűszeres kockáitól az ifjú egyházfi orosz hússalátájáig.

A kötet a két szerkesztő áldozatos, hónapokon át tartó munkájának eredménye, de nem jöhetett volna létre még sokak

Kelenföldi asztalok körül. Szerk. Bence Judit – Simonné Bencskó Katalin. Kelenföldi Evangélikus Egyházközség, Budapest, 2018. Ára 3500 forint. Kapható a Huszár Gál evangélikus könyvesboltban (Budapest V. kerület, Deák Ferenc tér 4.) és a kelenföldi egyházközség iratterjesztésében.

további erőfeszítése nélkül. Elsősorban a műszaki szerkesztő, Ecsedi Klára alapos szöveggondozása, valamint Blázy Árpádné, Márti lelkész szüntelen segítsége – akár receptbegyűjtésről volt szó, akár egy újabb fotóról – tette teljessé a közös munkát. No meg az a több mint nyolcvan lelkes gyülekezeti tag, akik elküldték a kedvenc receptjeiket, történeteiket, fényképeiket.

90 év – 180 recept – olvasható az alcím-ben. 180 recept, amely összeköt egymással, hiszen amikor megsütöttem F. E. sós rugóit a 124. oldalról, akkor a monogramot hátul beazonosítva rá gondoltam. 180 recept, amely hálára indít, hiszen nemcsak a mindennapi kenyérünket kaptuk meg, hanem annál sokkal többet és gazdagabban. És 180 recept, amely bizakodásra ad okot, hiszen itt a bizonyíték, hogy leülünk egy asztalhoz – kilencven év után is.

■ ITTÉZS SZILVIA

Finomságok vegetáriánusoknak (is)

Svájci, hagymával rakott burgonya

Hozzávalók

60 dkg burgonya
60 dkg vöröshagyma
só
bors
2,5 dl zöldséglé
1,2 dl tejszín
15 dkg reszelt trappista sajt
3 evőkanál vaj
vágott petrezselyem

Elkészítés

A burgonyát és a hagymát meghámozzuk, karikákra vágjuk. Egy tűzálló tálba cserépszerűen lerakjuk a burgonya- és hagymaszeleteket, soronként meghintjük sóval és borssal. Ráöntjük a zöldséglevet, és 200 fokra előmelegített sütőben 40 percig pároljuk. A tejszínt összekeverjük a reszelt sajttal, és a tetejére öntjük. A vajat forgácsokban szórjuk rá, és további 15 perc alatt aranybarnára sütjük az ételt. Petrezselyemmel meghintve tálaljuk. Friss vegyes saláta illik hozzá.

■ BENCE JUDIT

KÉPEINK ILLUSZTRÁCIÓK

Sós rugó

Összegyúrunk 40 dkg lisztet, 25 dkg Rama margarint, 2 dkg tejből felfuttatott élesztőt, 1 evőkanál tejfölt, ízlés szerint sót (kb. 1 púpozott kávéskanálnyi). A tésztát 6 cipóra osztjuk, cipónként vékonyra, kerekre kinyújtjuk, majd derelyevágóval 16 cikkre vágjuk. A szélesebb végétől felgöngyöljük, sütőlapra rakjuk, tojásfehérjével megkenjük, (reszelt sajtot is szórhatunk rá), majd előmelegített sütőben megsütjük.

Nem romlik meg, minél tovább áll (például egy fém süteményesdobozban), annál porhanyósabb lesz.

■ FEHÉR ERNŐNÉ

Bruegel mester tanítása

Kivételes tárlat Bécsben

Idősebb Pieter Bruegel minden korábbinál nagyobb életmű-kiállításának plakátjai az elmúlt hónapokban számos hirdetési felületen megjelentek Európa-szerte. A bécsi Kunsthistorisches Museumban a mester 1569-ben bekövetkezett halálának négy százötvenedik évfordulója alkalmából megrendezett – 2019. január 13-ig nyitva tartó – tárlatra a Babel tornyának építése című festmény reprodukciója hív.

Talán azért éppen ezt a képet választották a kiállítás szervezői, mert Bruegel számos jól ismert munkája közül ez a majd fél évezredes alkotás az, amely a művészet iránt egy kicsit is érdeklődő modern ember számára már a távolból is a leginkább gondolatébresztő, aktuális képzetársításokra serkentő.

Sokan ismerik persze a németalföldi festő részletgazdag városképeit, hangula-

tos természetábrázolását, karakteres alakjait, amelyek a mai kor szemlélőit is magukkal ragadják, és szinte a kép részévé teszik. Babel tornyának bibliai története ugyanakkor a kultúrhistoria egyik leggyakrabban használt, feldolgozott és továbbgondolt motívuma, amelynek értelmezési lehetőségei igen messzire vezetnek.

Az emberi nagyravágyás, a határok áthágása, a cselekvés egységének szán-

déka és lehetetlensége, az isteni beavatkozás nyomán létrejövő nyelvzavar, egymás megértésének akadályja – mindmind olyan részletei a történetnek, amelyek természetes módon derengenek fel mindazokban, akik a világra kicsit is nyitott szemmel nőttek fel bárhol az európai kultúrkörben.

A közelgő adventi időszakban minden bizonnyal idén is nagy számban Bécsbe látogató turisták jó része ezúttal is nyilván a városháza előtti, édeskés illattal hívogató vásárra siet majd, így ráhangolódva a karácsonyi ünnepkörre. Néhány villamosmegállóval odébb, a Kunsthistorisches Museum pompás épületében azonban a ráhangolódásnak

BABEL TORNYÁNAK ÉPÍTÉSE (1563)

A HÁROMKIRÁLYOK IMÁDÁSA A HÓBAN [1563]

valami egészen más perspektívája nyílik még annak ellenére is, hogy a tömeg a Bruegel-kiállításon sem kisebb, mint a Weihnachtsmarkton.

Az érdeklődők pedig nem csalódnak: a bécsi múzeum tizenkét nagy méretű festményt tartalmazó – ezzel a világon a legnagyobb – Bruegel-kollekciója a földkerekség számos nyilvános és magángyűjteményében őrzött képekkel, metszetekkel, grafikákkal egészült ki, pontosan megrajzolva az 1525 körül Antwerpenben született idősebb Pieter Bruegel pályáivét.

A tárlat azonban – hála a többéves kutató- és restaurálómunkának – még ennél is többre vállalkozik: bepillantást enged a festő műhelyébe, s ezáltal még átélhetőbbé teszi a képek keletkezésének korát. Hogyan lehetett beszerezni azokat a máig nem elvetemedő tölgydeszkákat, amelyekre Bruegel a képeket festette? Honnan származtak a színek? Milyen fogásokat lesett el mestereitől, kortársaitól? Milyen történelmi események, olvasmányélmények befolyásolhatták a témaválasztását? Egy-egy motívum miként származott át egyik képről a másikra?

A kiállításon megszerezhető új ismeretek és a képeknek a szó szoros értelmében vett testközelsége nyomán – a mai biztonsági követelmények miatt egyre ritkább ez a világ múzeumaiban – olyan élményben van része a látogatónak, amely képzőművészeti tárlaton csak ritkán következik be: szinte átjárhatóvá válik napjaink és a kép keletkezési korának, mi több, a képen megidézett történet idejének valósága.

És mivel az alkotások közt nagyon sok a bibliai tárgyú mű, a szentírási történetek – akár Jézus, akár az apostolok életének epizódjai – is inkább a mindennapi élet természetes részeként jelennek meg, megfosztva az ábrázolást a szakrális művészet megszokott magasztosságától, szinte mellékessé téve azt, ami voltaképpen a lényeg. Vagyis megtanítanak odafigyelni a sürgés-forgásban.

A damaszkuszi úton a lováról leeső, a nézőnek hátat fordító Pál apostolt szinte nagyítóval kell keresni a hatalmas képen. A szenvedéstörténet balsejtelmű ábrázolásán előbb vesszük észre a póznán ülő varjút és a prűszkölő lovakat, mint a főszereplőt. A *királyok imádása a hóban*

című festményen a falusi kavalkád közepette, az építkező, vizet hordó, fázósan összebujó emberek tömegében szinte föl sem tűnnek a csak a palástjuk színéről felismerhető keleti bölcsek, a jászol pedig alig látható.

Ahogy életre kelnek a felismerhetően Antwerpen városának közepén bábeli tornyot építők, a nyári délután az aratás után megpihenők vagy az iskola udvarán egymást bosszantó gyerekek – vagy ahogy nyüzsögnek a Kunsthistorisches Museum termeiben egymás lábára lépő turisták –, lefegyverző magátólértetődőséggel, szinte észrevétlenül jelenik meg közöttünk a Megváltó.

A kiállítás nagyszerűsége éppen abban rejlik, hogy engedi úgy hatni a képeket, ahogyan Bruegel mester és kortársai átérték: a mindennapjaink részeként. És ahogy a kiállítás plakátja az emberi nagyravágyás megidézésével hívogat, a múzeumból távozva az esendő ember szerethetőségének átélése teszi maradandóvá az élményt. Fontos tapasztalat ez így karácsony előtt.

■ PRÖHLE GERGELY

Eljött az észtek ideje

Konferencia a készülő új énekeskönyvről

Egy énekeskönyv egészséges élettartama harminc-ötven év, így minden generáció számára adott a feladat, hogy új gyűjteményt állíthasson össze, megjelenítve saját értékrendjét és tudományos eredményeit. Az Észtországi Evangélikus Egyház számára most érkezett el az idő – erről a munkáról számoltak be az október 26–27. között Tartuban rendezett szakmai konferencián.

FOTÓ: ENDEL APSALON

Miért is olyan lényeges dolog az énekeskönyv? Az istentisztelet, amikor összegyűlhetünk a magát az igén, a szentségeken és a zenén keresztül megjelenítő Isten közelségében, a keresztény élet szíve közepe. Az énekeskönyv azonban nem pusztán technikai segédlet. A gyülekezet evangélikus gyakorlatban rendszerint egyszólamú közös éneke nemcsak a hívők közösségének szimbolikus megjelenítése, de igen konkrét, az éneklő embert fizikai valójában érintő cselekmény is, amely lehetővé teszi, hogy aktívan bekapcsolódjunk az istentisztelet menetébe.

Az énekeskönyv ezen felül minden korban az egyéni vagy kisebb közösségekben gyakorolt imaélet eszköze is, kultúrtörténeti szempontból pedig értékes szépirodalmi olvasható, az anyanyelv hordozója és az adott generáció hangsúlyainak és hitbéli meggyőződésének tükré. Ezáltal az énekeskönyv szorosan kapcsolódik az egyes ember, de a teljes – a nem hívőket is magában foglaló – közösség életéhez is.

A kortárs énekeskönyv-szerkesztők többsége egyetért abban, hogy három kiemelt fontosságú összetevő – a teológiai szempontból átgondolt tartalom, a megőrzésre érdemes zenei anyag és a költőiesség, a hibátlan nyelvi forma – együttállására van szükség ahhoz, hogy olyan énekeskönyvet lehessen összeállítani, amely megbecsüli a hagyományt, ugyanakkor megfelel a tudományos minőség aktuálisan elfogadott követelményeinek.

Az előkészítés folyamata

A kétnapos észtországi konferencián számos szempontból mutatták be a megkezdett, de több kérdésben még a végleges döntések előtt álló folyamat eredményeit. Az új énekeskönyvre irányuló elvárások feltérképezésére részletes kérdőíves felmérést folytattak gyülekezeti tagok és szakértők (azaz lelkészek és kántorok) bevonásával. A szociológiai felmérés fókuszcsoportos interjúkkal egészült ki, amellyel háttéranyagot gyűjtöttek a test-

véregyházak énekeskönyvi munkájáról. A kitekintés része volt az a tény is, hogy a konferencia meghívott előadójaként és egyedüli külföldiként értékelhettem az elhangzottakat.

Mi várható a következő években? Az Észtországi Evangélikus Egyház jelenleg használatos énekeskönyve 1991-ben jelent meg, ekkor nyílt lehetőség arra, hogy összekapcsolják az exil és a hazai egyház énekeskönyvi bizottságaiban folyó munkát. Liturgiai téren párhuzamosan használják az 1951-es agenda és a 2009-es kézikönyv istentiszteleti rendjét. Az elmúlt évek liturgiai megújulása nyomán a gyülekezeti tagok számára is szükségessé vált a liturgiai információk korábbinál részletesebb közlése, így az új énekeskönyv négy fő fejezete: énekek, imádságok, istentiszteletek és imádságos alkalmak érvényes rendje, valamint énekelt zsoltárok.

Az egyházvezetés 2016 júniusában fogalmazta meg az új énekeskönyvre vonatkozó részletes „megrendelését”. Ennek alapján jött létre az a jelenleg tízfős bizottság, amely egyelőre egy részmunkaidejű titkár koordinálásával működik. Aktuális feladat az énekeskönyv koncepciójának megfogalmazása, amely a könyv felépítését és terjedelmét is meghatározza, majd további szakértők bevonásával megindul az anyag tényleges kiválasztása és előkészítése. Az új énekeskönyv megjelenésének tervezett időpontja 2025.

Hangsúlyos témák

A jelenlegi észti énekeskönyv közel hetven százaléka úgynevezett evangélikus „magének”. Ez a fogalom a reformáció kezdetét követően megjelent szövegek és az 1517–1750 között írt német énekek közül azokat jelöli, amelyeket az észti énekeskönyvek teológiailag képzett szerkesztői beavagottak az 1637–1991 között kiadott énekeskönyvekbe. A 318 ilyen ének közül 27 tétel a reformáció kezdete óta minden észti evangélikus énekeskönyvben szerepelt. Ennek az alapanyagoknak a további szerepeltetése az új énekeskönyvben indokolt, noha a felmérés során a válasz-

adó gyülekezeti tagoknak a harmincöt százaléka, míg a szakértőknek a fele vélte úgy, hogy túl sok a német eredetű ének.

Egy másik réteg, amely most kerülhet be nagyobb mennyiségben az énekeskönyv anyagába, a népi korálvariánsok. A jelenlegi könyvben csak egy ilyen található, noha rendkívül értékes és a néphagyományban a mai napig élő anyagról van szó. Az új énekeskönyvben párhuzamosan szerepelhetne az eredeti koráldallam és annak népi változata. Izgalmas téma az észt viszonylatban „régí stílusú” népzenei anyag beemelése az énekeskönyvbe: az egyszerű dallammodellekből építkező, általában sorisméltésre épülő, akár első hallásra megjegyezhető dalok megkönnyítik a közös éneklésbe való bekapcsolódást. A népi vallásosság elemeit tükröző szövegek teológiai felülvizsgálat, szerkesztés után megtalálhatják helyüket az új gyűjteményben. Egy adott példában egy kanászének csujjogató refrénjét cserélték le alle-alle-lujára, ami kiválóan működött.

A korszerű technikai megoldások tényleg szembevetendő az észt kollégák tájékozottsága. Felmérték, hogy az új énekeskönyv megjelenítésére a nyomtatott könyvön kívül milyen felületeken lenne igény: az e-könyv, az alkalmazás és az okostelefonos vagy tabletes megjelenítésre alkalmas nézet közül ez utóbbi volt a legnépszerűbb. A kántorok számára csábító ötlet az elektronikus formában is elérhető, adott esetben transzponálható korálkönyv terve: vagyis ha egy éneket más hangnemben szeretnénk énekelteni

– szólóhangszeresnek a bekapcsolódása, az adott célközösség számára reális énekelhetőség vagy a zenei folyamat okán –, ezt nemcsak fejben, de kottából is meg lehetne oldani.

Az egyházzenei munkakörülményei is izgalmasak lehetnek számunkra. A mi hetvennyolcezer egyházfenntartónkhoz képest az Észtországi Evangélikus Egyháznak mintegy harmincezer egyházfenntartója van; a két egyházat összeköti a vasfüggöny keleti oldalán szerzett történelmi tapasztalat, de az is, hogy finnugor nyelvet beszélő népként jelentős német kulturális hatás formálta múltunkat. Az észt egyházban jelenleg százyolcvanhárom zenész szolgál (legyen az képzett vagy képzetlen orgonista, karvezető, zenei vezető stb.), ami százalékos arányban jelentős létszám. Összehasonlításként az észtéknél jelenleg százharminchárom lelkes szolgál. A szakmai kategóriák rendszerének bevezetése, a részletes munkaköri leírás és a javasolt fizetési tételek közzététele nemzetközi viszonylatban is példamutató.

Nyitott kérdések

A mintegy tízéves munkafolyamat első harmadában járva még hosszú a nyitott kérdések sora. Vajon szükség van-e több eredeti dallamra az új énekeskönyvben (jelenleg az anyag alig egyharmada eredeti dallam, szemben a mi énekeskönyvünk közel ötvenszázalékos arányával)? Reális-e a Biblia prózai szövegére építő

zoltáréneklés bevezetése a mai gyakorlatban? Hogyan befolyásolja a társadalmi környezet a mai kor énekeskönyvszerkesztőit? Milyen témákkal érdemes bővíteni az énekesanyagot (például a felnőttkeresztségről szóló énekekkel vagy a városi élet témáival, amelyek a korábbi énekeskönyvekből érthető módon hiányoztak)?

Bizonyosan indokolt új tételek beemelése a világ evangélikusságának énekesanyagából, ami kifejezi az Észtországi Evangélikus Egyház összetartozását a Lutheránus Világszövetség tagegyházaiban hetvenötmillió evangélikus testvérellel világszerte. Meg kell vizsgálni más felekezetek énekesanyagának alkalmazhatóságát is. Vajon a jövő gyülekezete csak észt nyelven énekel, vagy más nyelveken is közöljenek énekeket? Hogyan kerülhető el a fogalmak túlzott leegyszerűsítése, miközben létező igény, hogy a mai ember számára érthetően fogalmazzon az énekeskönyv? Hogyan lehet a gyülekezeti ének egyszerre lelkesítő és teológiailag makulátlan?

Alapkérdésekben is dönteni kell: mi legyen az új énekeskönyv címe? Hány ének kerüljön bele, és milyen formában? Hol a határ különböző elvi kérdésekben, és ki húzza meg ezt a határt? A konferencián zajló élénk eszmecsere megmutatta, hogy az énekeskönyv sokakat érintő, egészen személyes téma, így nagy érdeklődés és reménység szerint sok áldás kíséri az új gyűjtemény összeállítását.

■ PAP KINGA MARIJATTA

Fuit, avagy egy rejtélyes sír titka

„Nyerd bár világi életedben / Ég s föld minden koszoruit: / Neved csak az, mit e ligetben / Egy sírkő rád olvas: Fuit.” A budapesti Városligetben sétálva mi is megállhatunk az előtt a rejtélyes sírkő előtt, amelyről Arany János Ének a pesti ligetről című versének idézett zárósorai szólnak. Rejtélyes, mert a főváros egyik legnagyobb közparkjában található egyetlen sír piramisán csak egy latin szó olvasható: „Fuit”, azaz „Volt”.

A sírban nyugvó, magát megnevezni nem akaró pesti ügyvéd „végrendeletében 700 forintot hagyott Pest városának oly kikötéssel, hogy a Városliget, akkor »Ökördülő«, majd »Batthyány erdő« néven ismert terület belsejében temettesse el, és sírhelyét »Fuit« feliratú sírkővel jelölje meg” – olvashatjuk a *Vasárnapi Újság* 1909. évi 36. számában.

E korabeli cikk fényt derít arra is, hogy a furcsa rendelkezés gazdája Horváth Jakab ügyvéd, „Grassalkovich herceg jószágigazgatója, egy bölcsekedésre hajlandó, kissé különcz, de egyébként tekintélyes és köztiszteletben álló pesti polgár” volt.

T. Horváth Jakab 1738-ban Toporc községben született evangélikus családban. Késmárkon végezte iskoláit, majd Pozsonyban és Pesten jurátuskodott, jogi végzettséget szerezve Pesten is telepedett le. Nemcsak hivatásában volt sikeres – a feljegyzések szerint irodájában harminc jurátus dolgozott –, hanem a pénz dolgában is. Ám hiába volt nagy háza, cselédsége és jószágai, igen magának valóan élt. Ahogy az idézett cikkben olvashatjuk: „[...] megvetette a földi örömeket, s még asszonyt sem vett magának élettársul. [...] Tükröt például nem tartott lakásában, divatos ruhákat nem hordott, templomba nem járt s a papokkal meglehetősen hadilábon élt. Ha vallását kérdezték, kurtán és apertén felelte: »A becsületes emberek vallását követem.«”

S hogy milyen nagy mértékben ment szembe a konvenciókkal, azt talán az is mutatja, hogy az 1794–95-ös Martinovics-perben a lázadók egy részét ő védte.

A társasági életet nem kedvelő természet lévén arra vágyott, hogy örök nyughelye ne temetőben legyen, hanem a város egy elhagyatott területén. Amikor végakaratóban úgy rendelkezett, hogy porait a Városligetben helyezték el, nem tudhatta, hogy a liget idővel a főváros egyik legkedveltebb pihenő- és szórakozóhelyévé, zajos mulatságok otthonává válik majd.

Nem tudjuk, hogy az eredetileg a lelkeszi hivatással is kacérkodó T. Horváth Jakab miért vált istentagadóvá, de az 1806 decemberében bekövetkezett halála előtt ezzel a kérdéssel valószínűleg szót vetett. „Szeret kibékülni az ember, / Mikor halni készül” – fogalmaz Ady Endre az *Álmom: az Isten* című versében. Talán így volt ezzel T. Horváth Jakab is, aki végrendeletében hatalmas vagyonát szétosztotta, jelentős összegeket hagyva többek között evangélikus iskolákra, templomokra, gyülekezetekre.

Sírkövére egyetlen szót íratott: „Fuit”, azaz „Volt”. Ez aztán az idő múlásával évtizedeken keresztül fejtörést okozott a ligetben járóknak, akik romantikusabbnál romantikusabb ötletekkel álltak elő a sír „tulajdonosára” vonatkozóan.

Az 1896-os millenniumi ünnepek idejére a földbe rejtett sírkamra fölül ideiglenesen elbontották a sírhelyet jelölő piramist, aztán az ünnep végeztével nem jó helyre tették vissza. Az időjárás és a második világháború sem kímélte az emlékoszlopot; a főváros megrendelésére időnként felújították.

Az 1995. esztendő újabb fordulatot hozott a síremlék történetében: Herminamező Polgári Körének tagjai vették a kezükbe az akkorra már igen megviselt állapotú kő felújításának ügyét. A tagok – élükön Buza Péter városvédővel, helytörténésszel – elhatározták, a felújítás apropóján megkísérik a sírkamrát is fellelni. Műszeres vizsgálat és többórás ásás eredményeként meg is találták az üreget, benne T. Horváth Miklós földi maradványaival. Ennek köszönhetően a Fuit-síremlék ma már az eredeti helyén hirdeti az élet végességére figyelmeztető szerény üzenetet: volt.

■ BODA ZSUZSA

Más minőségű az élet hittel

Missziói terület a pécsi Kék Elefánt Evangélikus Óvoda

Nagyon jó, összetartó kis közösségként jellemezte az intézmény új vezetője a pécsi Kék Elefánt Evangélikus Óvoda munkatársi gárdáját. Horváth Henriette Krisztina idén szeptember elején került a négycsoportos óvoda vezetői székébe. Elődje Kiss-Tóth Zsuzsanna jelenlegi óvodavezető-helyettes volt, aki korábban az intézmény evangélikus egyházi átvételében segédkezett. Ottjártunkkor Hajduch-Szmola Patrik helyi lelkész bevonásával arról is beszélgettünk, vajon mitől és hogyan lesz egy óvoda evangélikus.

Korábban a városi önkormányzat működtette az óvodát, 2016 óta működik a Pécsi Evangélikus Egyházközség fenntartásában. Mint Kiss-Tóth Zsuzsannától megtudtuk, a szülők és a dolgozók körében is nagyon vegyes volt ennek a fogadtatása. Többen fel is álltak, máshol folytatták. Akik azonban itt maradtak, mindannyian lelkesek, és azóta „harcban edzett, kipróbált, szép közösség” alakult ki.

„Sok minden meglátszik ma már az óvoda külsején és a belső szakmai munkán is, ami jó irányba mutat, így most már a szülők is látják a pozitívumokat, és hál’ Istennek, mellénk álltak minden törekvésünkben” – mondja a korábbi óvodavezető. Az átvétel azonban véleménye szerint kissé hirtelen és átmenet nélküli volt. Sajnos a vezető szerepe tisztázódott legutoljára, és ez sok nehéz helyzetet eredményezett. „Amikor az átvétel megtörtént,

próbáltuk a keresztény elképzeléseinket megvalósítani, de a tartalmi változásokkal óvatosan kellett bánni, mert nem akartunk mindenkit lerohanni és áttéríteni” – magyarázza Kiss-Tóth Zsuzsanna.

Hitéleti nevelés az óvónókkal

„Akkor kerültem Pécsre, amikor egyházunk átvette az óvodát – mondja Hajduch-Szmola Patrik, a Pécsi Evangélikus Egyházközség parókus lelkésze. – Meglévő gyereksereget kaptunk meg, pont ezért a hittant nem a csoportokban képeztük el, hanem délutáni foglalkozások keretében. Két éven keresztül húsz-harminc gyereket oktattunk, de mostanra megérett a dolog arra, hogy továbblépjünk.” ▶

Horváth Henriette Krisztina

A továbblépést az jelenti, hogy ez évtől a hitéleti nevelést az óvónők beépítik a mindennapokba, ők ismertetik meg a gyerekeket a bibliai történetekkel. Havonta konzultálnak a lelkésszel: ha valakinek kérdése van, ő segít a pedagógusoknak. „Így minden egyes gyereket el tudunk érni, hiszen az óvónők révén naponta megszólal közöttük Isten igéje – világít rá a lelkész. – Az óvodán keresztül elérhetjük a családokat is, amelyek igyekeznek részt venni a gyülekezet alkalmain is. Idén olyan istentiszteleteket tartunk, amelyeken a bibliai történeteket legóval jelenítik meg a gyerekek” – teszi hozzá Hajdúch-Szmola Patrik. Vagyis, amint mondja, erősen missziói területnek nevezhetjük az óvodai közeget.

A vezetőktől megtudjuk az erről szóló pontos számadatokat is: a gyerekeknek több mint a fele nincsen megkeresztelve, a másik felének a nagyobb része katolikus, kisebb része protestáns: evangélikus vagy református. A dolgozók között is két evangélikus, két református van, a többiek mind katolikusok.

Sokszínű elfoglaltságok

Igen változatos programokat kínál az óvoda. Amikor önkormányzati fenntartásban a Kertvárosi Óvoda tagintézménye volt, akkor a *Lépésről lépésre* elnevezésű, minősített óvodai program alapján zajlott a nevelőmunka. Ennek egyes elemei ma is megvannak, az egyházi átvétel óta azonban saját kidolgozott program szerint működnek. A mindennapos mese és a drámajátékok mellett az új óvodavezetőnek, Horváth Henriette Krisztinának szívügye a népi játékok, a néptánc oktatása. Gyüleke-

Kiss-Tóth Zsuzsanna

zeti adományból jól felszerelt tornatermet is kialakítottak.

Specialitásuk a német nemzetiségi csoport, amelyben német dalokat, játékokat tanítanak a kicsiknek. A Pécs-Normandia Lions Club szervezésében három fiatal önkéntes – két német és egy olasz lány – érkezett idén az intézménybe; ők amellel, hogy segítenek a gyerekekkel való munkában, részt vesznek az ovisok idegen nyelvi fejlesztésében is. Az óvodai időn túl is kínál foglalkozásokat az intézmény – ezek fizetősek –, ilyen az Ayres-terápia (szenzoros integrációs terápia), a TSMT-torna (tervezett szenzomotoros terápia), a zeneovi, az angol nyelvi foglalkozás. A környezettudatosság, a természetvédelem jegyében a Kék Elefánt szeretné megszerezni a *Zöld óvoda* minősítést.

„Az idősebb kollégák szakmai tapasztalatát, a fiatalabb kollégák lendületét mind-mind egyesével tesszük bele a nagy

kalapba, és szépen egy egésszé formálódik minden – mondja Kiss-Tóth Zsuzsanna. – Ha valaki hitelesen tevékenykedik egy csoportban, akkor a gyerekek teljesen átveszik ezt a hangulatot. Ha az Úristennek megköszönünk valamit, megköszönik ők is. A gyerek mindenben elfogadja azt, aki számára hiteles, akit szeret, akihez kötődik. Fontos kritérium az óvodánál a szakmaiság, de ha megtapasztalják a szülők a vallásos jellegnek azon részét, ami jobbat tesz a világot, jobbat teszi a gyerekeket és a családokat, akkor híre megy ennek, és kedvelt óvoda leszünk. Már most nemcsak Pécsről, hanem a környékről is hozzák hozzánk a gyerekeket” – informál az óvodavezető-helyettes.

Egyházi támasz, terjedő jó hír

Horváth Henriette Krisztina szerint támogató fenntartó a Magyarországi Evangélikus Egyház. Szükséges is a fejlesztés, erősen felújításra szorult az épület, amikor átvették. Eszközfejlesztésre az óvoda az egyháztól is kapott támogatást, és pályázaton is nyert több millió forintot. Nemrégiben indult meg a nyílászárók felújítása; az energiatakarékosságot növelő beruházás eredményeként csökkenhet a fűtésszámla összege, és komfortosabb lehet az épület.

Egyelőre kevesen vannak olyanok, akik kifejezetten az evangélikus jelleg miatt hozzák az óvodába a gyerekeiket – vélekedik az óvodavezető. „Szerintem inkább a keresztény értékrend, amely a pedagógusok közötti viszonyban és a gyermekek egymással való kapcsolatában is megmutatkozik, viheti az óvoda jó

hírét, ha elterjed a köztudatban – mondja. – A mi munkánk olyan, hogy nem azonnal látjuk az eredményét, de a szülők már az első pillanattól érezhetnek a gyereküknél pozitív jeleket. A velünk, óvónókkal való kapcsolattartásban is tudunk olyan többletet nyújtani, ami vonzó lehet a számukra. Ezenkívül természetesen mindent, amit más óvodában is megkaphatnak, magas színvonalon szeretnénk számukra biztosítani.”

Az óvodában vegyes csoportok vannak, mert a kisebb gyerekek így, a nagyobb testvéreikkel együtt – szabadon választott óvodapedagógus irányításával – könnyebben illeszkedhetnek be. „Az egész életszervezés rugalmas, megtanulnak segíteni egymásnak, alkalmazkodni, a nagyobbakat be lehet vonni egyes feladatokba, jó példát tudnak mutatni. A pedagógusoknak sokszor nagyobb munka, hogy a különböző fejlettségű gyerekekkel egy időben foglalkozzanak, de ezt ügyesen megoldják” – tájékoztat derűsen Horváth Henriette Krisztina.

Erre az évre célul tűzték ki a módszertani megújulást a valamilyen problémával küzdő, úgynevezett sajátos nevelési igényű gyerekekkel való bánásmód területén, mert azt látják, hogy egyre több az ilyen kisgyerek. Gyógypedagógus és pszichológus is dolgozik az intézményben, ők támogatják ezt a munkát. Tervezi az óvoda, hogy szülőklubot is indít a gyerekevel kapcsolatos témákban.

Óvodai ökumené

A katolikus Kiss-Tóth Zsuzsanna számára érdekes tapasztalat volt az evangélikus óvoda vezetése. Egyfajta ökumenikus szemléletet követelt meg tőle. „Korábban sosem tekintettem ki a magam katolikuságából. Amikor elkezdtem itt dolgozni, az volt fontos, hogy a keresztény létet mint értéket adjuk át a gyerekeknek, és ezt próbáltam a szülők felé is közvetíteni. Nagyon tetszettek az országos evangélikus intézményvezetői értekezletek, illetve bármilyen olyan program, amelyhez hozzátartozott az evangélikus egyházi jelleg, az istentisztelet vagy az áhítat. Nagyon jó volt megélni az evangélikusok nyitottságát, rugalmasságát, hozzám fordulását, igazán jól éreztem magam ebben a közegben. Időnként nagy a szakadék a felekezetek között, de vannak rugalmasan átjárható dolgok is” – véli a vezetőhelyettes.

Horváth Henriette Krisztina nagyszülei Felvidékről kitelepített evangélikusok voltak, férje református. Fiatalkorában a komlói gyülekezetbe járt, egyetemistaként pedig a pécsibe. Jelenleg Siklóson él, korábban az ottani református óvodában dolgozott. „Nehéz megfogalmazni, mit jelent számomra a hit. Tulajdonképpen a »mindent« jelenti. Megtapasztaltam, hogy egészen más minőségű életet lehet élni hittel, akár a munka, akár a család területén, mint anélkül. Lehet sikeresen élni, jó párkapcsolatunk is lehet hit nélkül, de ha nincsen benne a hit, az Istennel való kapcsolat, akkor az más, kevesebb” – fejt ki.

Mindennap áldás

Az óvoda vezetője őszintén mesélt különleges családi háttéréről is: három egészséges gyermeke mellett egy Down-szindrómás kislányt is nevel. „Ha olyan gyerek kerül a családba, aki valamilyen szempontból sérült, azt borzasztóan

het, gondoskodni fogunk. Amíg a szívem alatt hordtam, mindvégig igyekeztem egészségesen élni, vigyázni rá, szeretettel várni őt, beszélni hozzá. A testvéreinek is elmondtuk, hogy ő ilyen, attól kezdve nekik is természetes volt, és megtanulták, hogyan kell vele bánniuk. Azóta is örülünk neki, hogy ő van nekünk.”

Korábban főleg a hitben járó barátaiktól, gyülekezetüktől, családjuktól kaptak e téren támogatást. Szakmai dolgokban és hitbélileg is nagyon sok mindent megváltottatott Henriette életében ez a gyermek. „Jobban megértem ezt a dolgot szülőként, és most már tudom a többi kolléga felé is közvetíteni, hogy a többi hasonló helyzetben lévő szülő mit él át, hogyan kell velük kommunikálni. Az egészségügyben sokszor nem tudnak ezzel a kérdéssel mit kezdeni. A lelki tényező azonban nagyon sokat számít” – mondja.

Ma már bearanyozza az életüket a kislánya. „Olyan lelki többletet nyújt, amit nem is gondoltam volna. Hálás vagyok érte.

FOTÓK: KISS TAMÁS

nehéz megélniük a szülőknek – mondja saját tapasztalatából kiindulva. – Amikor közölték a diagnózist, hogy a kislányom nagy valószínűséggel Down-szindrómás lesz, azt vettem észre, hogy a hasamban mocorgó babát attól kezdve alig simogattam. Megráztam magam: ezt nem lehet, őt még jobban kell támogatnom és szeretnem! Olyan természetesen mondták a kórházban, hogy erre a szindrómára hivatkozva meg lehetne szakítanom a terhességet, de nekem is, és férjemnek is egyértelmű volt, hogy ilyet nem fogunk csinálni. A gyermekünkről, amíg csak le-

Tudom, hogy kaptuk, ajándék, és szeretnénk, ha neki is meglenne az önálló élete majd felnőttként, hogy amennyire lehet, kiteljesedjen.”

És hogy mit kíván az óvodavezető a jövőre nézve? „Az Úristen áldásáért imádkozunk mindennap. Ha ez megvan, akkor működnek a dolgok, ha számunkra néha lassúnak tűnnek is. Abban a hitben dolgozunk, hogy neki szolgálunk, és minden, ami történik, az ő tudtával és jelenlétével megy végbe. Hiszem, hogy áldás van a munkánkon. Mindennap érzem ezt.”

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUSZANNA

Akik piros orral praktizálnak

Kórházakba, idősothonokba viszik a nevetést a bohócdoktorok

Már levették piros szivacsorrukat, elpakolták hangszereiket. Alig akarták őket elengedni a gyerekek! Na jó, mi, felnőttek is. Szedelőzködnek lassan, szemükből azonban nem tűnik el az a lelkesedés, derű, amellyel nap mint nap mosolyt csálnak beteg gyerkőcök és idősek arcára. Dr. Bohóccék a Szombathelyi Evangélikus Szeretetszolgálatért Alapítvány kötelékében dolgoznak. Komoly munkát végeznek elhivatottsággal, könnyedén és annyi szeretettel, hogy nem nehéz elképzelni a hatást. A fiatal színművészek megzenésített gyerekverseket énekelnek – és énekeltetnek a hallgatósággal. Ők profi énekhangon, szólóban, kánonban, csuda hangszerarzenállal kísérve.

Egy „doktornővel”: Zsuzskával, azaz Lehőcz Zsuzsával és két „doktor úrral”, Endrével és Danival, vagyis Szabó Róbert Endrével és Takács Dániellel még a nyáron beszélgettem a Szélrózsa országos evangélikus ifjúsági találkozón, a Dr. Bohóc Mosolyoszlógalat egyórás műsora után.

– **Hogyan kezdődött a doktorkodás?**

Lehőcz Zsuzsa: A mosolyoszlógalat ötlete Vass Szilárdtól származik. Ő évtizedekig működött bohócdoktorként a Piros Orr zászlaja alatt. Amikor Szombathelyre költözött, úgy gondolta, a helyi gyerekeknek is fontos lenne, hogy tudjanak mosolyogni. Az evangélikus szeretetszolgálatlaltal karöltve kezdett el dolgozni több mint két évvel ezelőtt. 2016 februárjában Sziszi még egyedül járta a szombathelyi gyerekosztály kórtermeit. Mi pedig, lelkes bohócdoktorjelöltek, néztük, hogy miként is kell ezt csinálni. Folyamatosan tanultunk, ugyanis több szakavatott társával elkezdett oktatni is.

– **Miként állt össze a csapat?**

Szabó Róbert Endre: Sziszi keresett meg minket; régről ismerjük egymást, játszottunk is együtt. Megkérdezte, volna-e kedvünk hozzá. Nyolc-tíz jelentkezővel elindult egy „kurzus”, s ebből alakult ki egy négyfős csapat. A bázis, ahol rendszeresen előfordulunk, a szombathelyi és a soproni kórház, valamint két idősek otthona Szombathelyen, de különböző rendezvényeken is megjelenünk.

– **Ketten bábszínészek, Szabó Róbert Endre a szombathelyi Weöres Sándor Színház színművésze, de én az imént képzett zenészeket láttam-hallottam zenélni-énekelni a nézők örömeire. Szóval remek „eszközt” választottak a feladathoz! Pontosan hány hangszeren játszanak?**

Takács Dániel: A bohócok minden hangszeren játszanak, amely a kórtermekben a kezükbe kerül.

Sz. R. E.: Sőt azon is, ami nem hangszer.

L. Zs.: Általában „mindenen is” játszunk.

T. D.: Apropos, kórtermekről jut eszembe: örömmel tapasztaljuk, hogy egyre több a kolléga, aki korábban más műfajban végzett – orvosi egyetemeken –, és most velünk együtt praktizál a kórházakban. Kezdi átvenni a módszereinket, és egyre több piros orros valódi doktort látok, akik nemcsak úgy vizitelnek, mint mi, hanem a saját módszereiket is alkalmazzák. Mondhatjuk úgy, hogy hagyományos orvoslással foglalkoznak.

L. Zs.: Fantasztikus érzés volt, ahogy a bohócdoktorokat fogadták a kórházakban. Nyitottsággal, kedvességgel, a nővérek, az orvosok, még a főorvos úr is a zsebében hordja a piros orrot, és használja a munkájában.

Sz. R. E.: Betörünk az orvostudományba...

– **Beteg gyerekekkel találkozunk, ami embert próbáló helyzet, ez mégsem látszhat egyikükön sem. A bohóc-**

Szabó Róbert Endre

doktorok a vidámságot viszik házhoz. Hogyan változott meg az életük, amióta doktorok?

Sz. R. E.: Én nem kórházban vizitelek, hanem idősek otthonába járok. Ott ugyanaz a társaság fogad hétről hétre. Nekem más a feladatom, mint társaimnak a kórházban, ahol súlyos betegek vannak. Nekem – úgy érzem – sokkal könnyebb dolgom van. Igaz, itt is adódnak nehéz helyzetek, például amikor egy-egy régi, kedves lakó eltávozik... De a találkozás az idősekkel mindig energiát ad. Alig vá-

Takács Dániel

rom, hogy mehessek, ahogy ők is várnak minket. Hihetetlen az a nyitottság és az a szeretet, amivel fogadják a látogatóinkat.

L. Zs.: Mindkét esetre a bohóc figurája a kulcs. Amikor bemegyünk a kórházba, nem mi magunk megyünk be – Robi, Dani, Zsuzsi –, hanem egy bohóc lép be. Ez amellett, hogy lehetőséget ad a szórakoztatásra, meg is véd minket minden olyan lelki traumától, amellyel a munkánk járhat. A „bohócot” mint figurát sokféleképpen megfogalmazták már.

Lehőcz Zsuzsa

Ő az, aki bármit megtehet. Azzal, hogy a piros orr rád kerül, egy másik személyiséggé válsz. Akire nem lehet megharagudni: ő naiv, nem tud semmiről semmit, ezért bármiről feltételezhet bármit, és mindent felfedezhet úgy, mintha először látná, és ettől lehet segítség a gyerekeknek. A kórházban ápoltak nagyon kiszolgáltatottak. És akkor jön egy figura, aki még náluk is kevesebbet tud, aki minden csapdába belesétál, amit a kollégája vagy ő maga vagy a környezete teremt, és ettől igazi, gyógyító humorforrás a gyerekek számára. De a szülők számára is. Ha egy-egy pillanatra ki tudjuk őket zökkeníteni abból a kétségbeesésből, amelyben vannak, az főnyeremény. Azzal, hogy nem „mi” megyünk be, túl tudunk lendülni a nagyon beteg gyerekekkel való találkozásokon.

T. D.: Biztatásul a leendő bohócdoktoroknak: a nevetés gyógyít! Ez igaz arra is, akit megnevettetnek, és arra is, aki nevetett.

– Az, hogy az evangélikus szeretetszolgálat áll a bohócdoktorok mögött, személyesen mit jelent az önök számára? Ad lelki municiót, hogy nem „csak” egy szervezet, hanem imádkozó háttér, azaz lélekben több gyülekezet is hordozza a szolgálatukat?

T. D.: Engem ez nagyon jóleső érzéssel tölt el!

L. Zs.: Szeretném hangsúlyozni: a Szombathelyi Evangélikus Szeretetszolgálatért Alapítvány a legfontosabb pillanatban állt a kezdeményezés – Vass Szilárd és a mosolyszolgálat – mellé. Az

elején, amikor mindent ki kellett találni, el kellett indítani. Most, több mint két év elteltével már rengeteg támogatónk van, de a segítő kéz, amelyet ők a legelején nyújtottak, feledhetetlen. Ezért különösen is hálásak vagyunk nekik.

– **Hogy néz ki a dr. Bohócok vizitációs rendje?**

L. Zs.: Minden hétfőn vizitelünk a szombathelyi kórházban, minden kedden a soproniban, és kéthetente van egy-egy vizit a két idősek otthonában.

– A család, a barátok, ismerősök mit szóltak, amikor megtudták, hogy heti rendszerességgel piros szivaccsorral mennek gyógyítani?

T. D.: Támogattak, és rögtön érezték, hogy ez egy különleges dolog. Néha előfordul – hiszen egy kis közösség ez a két város –, hogy ismerőssel találkozunk. Az nehéz, de ugyanakkor jó, hogy van egy eszközünk, amivel segíteni tudunk gyerekeknek, felnőtteknek.

Sz. R. E.: Azt értékelik, hogy vállaltuk ezt a segítő szolgálatot, talán büszkék is rá, de mindig az az első kérdésük: „Jó, jó, de hogy lehet ezt kibírni?” És akkor elmeséljük, amit Zsuzsi mondott az imént – a bohóc varázslatos ruhájába bújva nekünk talán könnyebb. És jó ez így, hiszen segíteni, felvidítani, reményt vinni vagyunk hivatottak.

– **A Szérlőzsa idején mottója a „Mégis!” volt. Mi a dr. Bohócok „mégise”?**

Sz. R. E.: Három éve foglalkozom értelmi fogyatékosokkal. Amikor megkérdezték tőlem – bár még szinte nem is találkoztam velük –, gondolkodás nélkül mondtam: igen, szeretném csinálni, vállalom. Ez és a mosolyszolgálat nyilván összefügg...

L. Zs.: Akkor lehet ezt a munkát a legjobban csinálni, amikor az ember azzal a naivitással és nyitottsággal tud valahova belépni bohócként, amivel mi, felnőttek talán már nem rendelkezünk. Amikor sikerül ezt az állapotot elérni vagy legalábbis megközelíteni, akkor kialakul egy ilyen „mégisémény”.

T. D.: A Szentírásban háromszázhatvanötöt szerepel, hogy „ne féljete!” Gyakran gondoljuk azt, hogy nincs remény, ez a „Mégis!” mottó bennem megerősíti azt a tudatot, hogy de hát – mégis van...

– **Mit kívánhatok végül a doktornők és a doktor uraknak?**

L. Zs., Sz. R. E., T. D.: Szép mosolyt!

– Akkor: szép mosolyt!

■ STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA

FOTÓ: SZOMBATHELYI-LUTHERAN.HU

Ha igazi a szeretet, akkor kreatív

Szeverényi János a poszttraumás stressz szindrómáról

Egy pszichológus megfogalmazásában a trauma azon eseményeket foglalja össze, amelyek hatására a lélek vagy a test visszavonhatatlanul sérül. A felfoghatatlan esemény által hagyott űrt a trauma tölti ki. Egy felmérés szerint Amerikában minden ötödik traumát átélt személy esetében kialakul az a kóros állapot, amelyet poszttraumás stressz szindrómának neveznek, ez a továbbiakban megnyomoríthatja az ember hétköznapjait, érzelmi világát, kapcsolatait. A Híd magazin legutóbbi számának témájáról, a poszttraumás stressz szindrómáról beszélgettünk Szeverényi János szerkesztővel, egyházunk országos missziói lelkészével.

– A legutóbbi fókusztema inkább egy pszichológiai szaklaphoz illene; miért foglalkozik vele a *Híd* magazin? A keresztyén ember elhivatása a bajban lévők, lelki problémákkal élők felkarolása. Ez lehet a kapcsolópont?

– Ez is, hiszen a keresztyénségnek mindenhez köze van, ami körülvesz bennünket, és van ilyen küldetésünk, hogy gyógyulva gyógyítsunk embereket. De a keresztyének is átmennek fájdalmakon, szereznek sérüléseket. Mindenkiel történhetnek súlyos és fájdalmas dolgok: balesetek, súlyos betegségek vagy háborús helyzet, szerettük elvesztése... Mindnyájunkat érint ez a téma. Ennek egy része szakmai kérdés, ezért ebben a lapszámban is megtalálható szakemberek véleménye, tanácsa.

– Lelkészként, lelkigondozóként hogyan lehet eldönteni, hogy mikor kell valakit szakemberhez továbbküldeni?

– Hozzám Gyökössy Endre [*református lelkész, pszichológus – a szerk.*] koncepciója áll közel, aki azt képviselte, hogy csapatban kell dolgozni. Nem lehet mindent elintézni a szószékről vagy a pszichiáternél, hanem súlyosabb esetekben össze kell dolgoznia a családnak, a gyülekezetnek, a lelkésznek és az orvosnak. A hívők olykor hajlamosak arra, hogy mindent kegyesen intézzenek el: majd az ima vagy az ige segít. Ebben hiszek, és van is hatása, de az idegrendszerünk ugyanúgy megbetegedhet, mint bármely más szervünk, és ezzel is szakemberhez kell fordulni. Egyes hívők azonnal ördögöt,

megszállottságot látnak a másikban, ha valami megoldhatatlan jelenséggel találkoznak. Lehet, hogy köze van a bajnak a kísértőhöz is, de az is lehet, hogy olyan agyi kémiai elváltozások jöttek létre, amelyeket gyógyszerrel, beszélgetéssorozattal vagy analízissel olyan állapotba lehet hozni, hogy a kezelés után a lelkigondozó sokkal hatékonyabban tud segíteni.

– Mi lehet a megoldás, ha látjuk, hogy a másik küzd valamivel, és nem kér segítséget?

– Az már a jobbik eset, ha látható jelei vannak a sérülésnek, mert sokszor az érintett sincs igazán tudatában annak, hogy mi történt vele. A két-három éves kor előtti, kiszolgáltatott életkorban is érhetnek valakit negatív hatások. Sőt a magzatként elszünetett traumák is zsigeri módon beépülnek az ember életébe, és nem mindenkinél tudatosul, hogy mitől jönnek elő a fájdalmak, a gátlások, az összerendezések. Nehéz eset, amikor valakinek nincs betegségtudata, vagy nem fogad el segítséget. Ilyenkor türelmesen és kreatívan kell körülvenni. Sokakon lehet segíteni, de persze vannak kudarcaink is. Mi nem vagyunk megváltók, nem vehetjük fel az emberek összes bűnét, terhét, fájdalmát és betegségét, mert sokszor még a sajátunkat sem bírjuk hordozni. Azt is fontos tudatosítani, hogy az érintett embernek is van saját felelőssége. Az orvos, lelkész, lelkigondozó nem gondolkozhat úgy, mintha minden rajta múlna, és nem élheti meg saját kudarcaként, ha valakin nem sikerül segítenie.

– Mit tanít nekünk a Biblia: hogyan gondolkodik Isten az emberről mint érző lényről, a bukásról és a gyógyulásról?

– Sok őszinte, plasztikus és reális történetet olvashatunk benne: Józsefről, Jób-ról vagy Illés prófétáról, aki felállt egy trauma utáni depresszióból. Mind egyszerű, különleges emberei voltak Istennek, mégis megfáradtak, depressziósak lettek, összetörték, vagy meghalni kívántak, mint Jeremiás próféta. Az *Újszövetségben* az egyik tanítvány öngyilkos lett, de Péter is a hátán volt, hogy feladja mindent. A bukott világban a bűnbe esett emberrel bármi megtörténhet. Isten tud erről, ezért adta a törvényt, az élet beszédét, ezért küldött prófétákat, ezért adta Jézust, az áldott orvost, mert az ember bajban van, segítségre szorul. Ezért küldi ma is igéjét az embereknek. Jézus azt mondja, hogy nem az egészségesekhez jött, nem nekik van szükségük orvosra, hanem a betegeknek. Meg kellene tanulnunk nem csodálkozni a bajokon, betegségeken, hanem kreatívan közelíteni az emberekhez, azzal a derűvel, hogy Isten lát bennük esélyt. A legtöbb ilyen bibliai szereplő úgy állt helyre, hogy meghallotta Isten hangját. Isten megszólítja Jób-ot is, Illés-ét is, Jeremiást is, és nem mindenben ad nekik igazat, de igazságot mond, és szeretettel mondja. *Jób könyvének* és a Szentírásnak is kulcsmondata, hogy a szenvedőnek szeretetre van szüksége. Ha igazi a szeretet, akkor kreatív. Ha kell, szigorúan mondja az igazságot, ha kell, meghánytatja a másikat, ha kell, mentőt hív, ha kell, böjtöl és imádkozik, sír a másikért, vagy segítséget kér a barátoktól, a gyülekezettől. Gyülekezetekben sokszor átéltem, hogy az ifjúsági kör vagy az imaközösség fantasztikusan össze tud fogni egy-egy nehéz helyzetbe jutott emberért vagy házasságért. Nincs a világon más ilyen közösség, mert a gyülekezeti tagokban lévő többletek és mínuszok szépen kiegyenlíthetik egymást a tudás, a szakismeret, a kapcsolattrendszerek által.

– Ideális képet festett a gyülekezet-ről, de nem biztos, hogy a közösségek valóban így működnek. Némelyek talán úgy érzik, hogy ők nem tudnak ilyen ügyekbe belefolyni. Talán többször kellene odalépniük egymáshoz, és nem csak a megszokott helyen beülnünk a templompadba...

– A történelmi egyházakban az az évszázados hagyomány, hogy rögzített padokban ülünk, előrenézünk, és van egy fizetett lelkipásztor, akit hétről hétre hallgatunk. Legjobb lenne a templomokba és a hozzájuk tartozó helyiségekbe egyaránt mozgatható székeket tenni, hogy a legkülönbözőbb csoportok használhassák ezeket a közösségi alkalmakra. Természetesen szükséges a vasárnapi istentisztelet, az a közösség csúcstalálkozója, de az az egészséges és normális, ha egy gyülekezeten belül körök, közösségek vannak. Nem kell mindenkinek mindenkinek segíteni, de akit Isten elém hoz, az az a dolgom van. Esetleg ha érzékelek egy problémát, összekötöm a szálakat, beszélek a lelkésszel, és együtt keresünk segítséget. Lelkészként az ifjúsági körben sem én foglalkoztam mindig mindenkivel. Ha láttam, hogy az egyik kislány szomorúan jön, akkor megemlítettem egy másiknak, hogy figyeljen rá, lépjen oda hozzá. Ha gyakoroljuk az egymásra figyelést, akkor

sokan kinyílnak, hiszen az emberségünkhöz hozzátartozik, hogy szeressenek, számontartsanak minket. A keresztyénység egyik fő üzenete is az, hogy Isten részéről elfogadottak vagyunk, és ezt próbáljuk képviselni a környezetünk felé is.

– **Vannak keresztyének, akik azt mondják, hogy ne forduljunk szakemberhez, mert majd Isten meggyógyít minket. Kell-e tartani a pszichológustól, pszichiátertől?**

– Ahogy sokféle orvos és lelkész van, úgy sokféle pszichológus, pszichiáter is, és valóban előfordul, hogy a túlterheltség miatt nincs elég idejük a betegeknek, csak felírják a gyógyszert, és felszínesen foglalkoznak velük. De vannak elkötelezett hívők, keresztyén szakemberek is; meg kell próbálni őket felkeresni. A hit és a tudomány nincs ellentétben egymással. Ezt újra és újra hangsúlyozni kell. Ha egy pszichiáter nem tud is hinni Istenben, azt esetleg látja, hogy valakinek egy jó lelkészre van szüksége. A csapatmunka elengedhetetlen ezen a területen.

– **Magunkért mit tehetünk? Hogyan hozhatjuk világhosszra a sebeinket?**

– A legtöbb ember nem szeret beszélni a belső dolgairól. A hívő emberek is hajlamosak az elfojtásra. A *Híd* magazin említett száma is azért született, hogy segítsen felismerni: mondjuk ki a problé-

mákat. Attól, hogy hitünk van, hogy közösséghez tartozunk, ugyanúgy emberek vagyunk, és ugyanúgy harcoljuk a saját harcainkat. Az elfojtásból, a túlzott szellemességből fakadnak a pótcselekvések, például hogy valaki alkohollal próbálja a belső frusztrációját csillapítani.

– **Vagy lehet, hogy valami jót tesz túlzó módon, nem úgy és akkor, amikor helye és ideje lenne.**

– Igen, belevethetjük magunkat a szolgálatba, munkamániássá is válhatunk. Nem kell azt a terhet magunkra venni, hogy mindenestül meg kell változnunk. A személyiség alapvető karakterjegyei megmaradhatnak, de eljuthatunk bizonyos felismerésekre, bizonyos problémákat megtanulhatunk karbantartani. Amikor valaki tudja, hogy jönnek a depressziós hullámai, még időben megpróbálhat ellenük tenni. Hiszem, hogy egyes betegségekből emberek meg tudnak gyógyulni. Ezért kell hirdetniük, hogy ha valaki átesett például gyermekkori traumákon vagy abortuszon, van gyógyulás. Persze a sérülések bizonyos nyomai ott maradhatnak a személyiségünkben, de nem mindegy, hogy egy sebet nyitva tartunk, nem engedjük begyógyulni, vagy engedjük, hogy Jézus, az áldott orvos vagy más egyéb segítség által begyógyuljon.

■ ERDÉSNÉ KÁRPÁTI JUDIT

Ökoegyház – műanyag tányér?

A világ egyik legfontosabb klímakutató szervezetének, az Éghajlatváltozási Kormányközi Testületnek (Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC) a friss jelentése – közvetlenül a teremtés hete után – azzal az eredménnyel állt elő, hogy bő egy évtizedünk maradt az éghajlatváltozás megállítására és a beláthatatlan következményekkel járó folyamatok visszafordítására. Mit tehetek én kisemberként? Mit tehet egy kis gyülekezet, egy kis egyház és egy kis ország?

A Magyarországi Református Egyház indította ökoegyülekezeti mozgalomnak köszönhetően egyre több közösséghez jut el a teremtésvédelem fontosságát hangsúlyozó szemléletmód. A kezdeményezés keretében előadásokkal, háttéranyagokkal, programfüzetekkel igyekeznek minél több gyülekezetnek átadni azt az üzenetet, hogy apró lépéseken is sok múlik, és egyszerű, új rutinok bevezetésével is csökkenthető a hulladéktermelés, továbbá, hogy milyen jelentősége van az újrahasznosításnak.

Csomagolásmentesen

Sok gyülekezeti rendezvényen, egyházi szervezésű találkozón és konferencián műanyag tányérokat, kanalakat és poharakat használunk, amelyek aztán hatalmas szemeteszsákokba kerülnek az ételmaradékokkal együtt. Pedig már az is sokat jelentene, ha nem egyszer használatos műanyag tányérokból ennénk, vagy legalább szelektíven gyűjtenénk magunk után a szemetet. Ameddig ez rutinná nem válik a hívek körében, a lelkészek vagy a gyülekezet elöljárói felhívhatnak az egybegyűlték figyelmét a környezetkímélő módszerekre. Kézenfekvő lenne, hogy minden egyházi intézményben alakítsanak ki szelektív hulladékgyűjtésre kijelölt helyet. Persze ettől még nem oldódik meg a probléma, de ha minden gyülekezeti tagunk kiiktatná az műanyag evőeszközöket, és elkezdené szelektíven gyűjteni a szemetet, annak bizonyára lenne hatása.

A „zöld” életmóddal kapcsolatban a világhálón rengeteg információ segíti a tájékozódást. Néhány problémakörre felhívnam a figyelmet, mert fontosnak tartom, hogy ez ügyben személy szerint

is megtegyük, ami tőlünk telik. Olyan unásig ismételt praktikákra gondolok, hogy az eldobható ásványvizek, üdítők és szatyrok helyett szerezzünk be hordozható kulacsot és vászontáskákat, és még akkor is törekedjünk a használatukra, ha nem mindig kivitelezhető a műanyagmentesség. Vásároljunk piacon, helyi termelőktől, vagy amit tudunk, termeljünk meg magunk – nekem például még erkélyem sincs, nemhogy udvarom, szóval egyelőre csak zöldfűszerekkel tudok kísérletezni az ablakpárkányon. Mindig részesítsük előnyben az újrahasznosíthatót az eldobhatóval szemben; ruhát se vásároljunk fölöslegesen, cseréljük őket barátaink, rokonaink körében, és adományozzuk; ne vegyünk halomra kozmetikai cikkeket. Az egyéni döntések és lehetőségek sora még hosszan folytatható. Jó hír, hogy Budapesten már léteznek csomagolásmentesen árusító boltok is, ahol visszaváltható csomagolású élelmiszereket vásárolhatunk, vagy saját dobozba, üvegbe, vászonszatyorba tehetjük az árut, megelőzve ezzel temérdek hulladék keletkezését.

Autóval vagy anélkül?

Az IPCC hivatkozott jelentése szerint a károsanyag-kibocsátás felére csökkentésével ténylegesen visszafordítható lehet a globális felmelegedés, ehhez azonban elektromos autókra, biciklizésre kellene áttérni, vagy legalább – ha van helyben ilyen opció – vállalni kellene a tömegközlekedés mindennapi kalandjait.

Tisztában vagyok vele, hogy az autóhasználatról lemondani nem egyszerű, hiszen számos kényelmetlenséggel jár, és sok esetben nincs is alternatívája. Az

is belátható, hogy elszigetelt egyéni döntések nem orvosolhatják a nagy baj egészségét. Ahhoz ugyanis példaértékű globális összefogásra és komoly gazdasági érdekeket sértő elhatározásokra lenne szükség. Annyit mégis megtehetünk, hogy ritkábban ülünk autóbába. Döntéshozóink pedig államilag ösztönözhetnék például az elektromos autók terjesztését, vagy tájékozódhatnának arról, hogy az e-átállítás és a károsanyag-kibocsátás csökkentése

terén élen járó országok hogyan jutottak eredményre. (Vannak itthon is jó példák – mint a *carsharing*, a közösségi autóbérlő rendszer –, ezek azonban többnyire csak Budapesten érhetőek el.) A komoly, átfogó politikai lépések lassan érnek össze, a konkrét megvalósítást pedig pillanatnyi gazdasági érdekek akadályozzák, így a felvilágosítás és a kivitelezés terén is rengeteg még a tennivaló.

De a sok kicsi sokra megy elve, ahogy a csomagolás esetében, úgy itt is érvényes: ha hirtelen a világ minden kereszténye elhagyná vagy minimálisra csökkentené az autóhasználatot, annak lenne hatása. Kérdés, hogy merünk-e szervezeti és helyi

szinteken egyaránt pillanatnyilag népszerűtlen, kényelmetlen ügyeket egyházként zászlónkra tűzni vagy kapcsolati tőkénket és erőforrásainkat latba vetve nyomást gyakorolni az állami döntéshozókra azért, hogy esélyt adjunk a jövőnek.

Szürke helyett zöld egyház

A történelmi egyházak egyik nagy előnye itthon a hálózatosság és a rendelkezésükre álló erőforrás. Jelen vannak a szegénységtől leginkább sújtott térségekben is, ahol már vannak jó gyakorlatok, amelyekből meríteni lehetne. Ilyen például a hazánk néhány településén már működő biobrikettprogram, amelynek közösség-építő formáját az Igazgyöngy Alapítvány hívta életre a Hajdú-Bihar megyei Toldon

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

2011-ben. Az alapítvány honlapján olvasható tájékoztatás szerint a biobrikett, a száraz mezőgazdasági és faipari hulladékokból, azaz növényi rostokból álló, környezetbarát tüzelőanyaggal való fűtési módnak az az előnye, hogy „kis befektetéssel, helyi anyagok hasznosításával és egyszerű, kézi hajtású gépekkel egy közösség saját magának előállíthatja a tüzelőjét”. Egy ehhez hasonló, de átfogó projekttel az ország leghátrányosabb helyzetű térségeiben orvosolni lehetne a telente húsba vágó tüzelőanyag-hiányt.

A tüzelőanyag-kérdés nem távolról kapcsolódik a környezeti válsághoz, sőt az itthoni viszonyokat tekintve talán eb-

ben ragadható meg leginkább a probléma lényege. Több egymást követő évben a fűtési időszak beálltával került be a hazai hírekbe, hogy a szegényebb térségek megyeszékhelyeinek légszennyezettsége meghaladja a normálértéket. Ha ugyanis nincs tüzelő, a szegény családokban azt égetik el, amit találnak – rongyokat és egyéb, sokszor rendkívül egészségtelen és káros égési végterméket kibocsátó hulladékokat. Szegénység és környezet-szennyezés tehát nemcsak globális, de helyi szinten is összefügg: a szegénység problematikájával kellene megküzdenni, hogy a nagy egész megbomlott egyensúlya helyrebillenjen. Jézus sem mutatott mása példát.

Elmondható, hogy mindez a túlnépesedés jelenségével is összefügg. Számos tanulmány kimutatta, hogy a mélyszegénységben élő lányok oktatása a legbiztosabb kivezető út a szegénység ördögi köréből: minél tovább marad egy lány az oktatási rendszerben, annál később születik meg az első gyermeke; kevésbé lesz kiszolgáltatott, felelősebb szexuális életet él, és lényegesen jobbak lesznek az esélyei a munkaerőpiacon. (A lánygyermek világnapja – október 11. – többek között ezekre a folyamatokra és hatásokra hívja fel a figyelmet.)

A teremtett világ nem eladó

Reménykeltő fejlemény, hogy az IPCC-jelentés máris cselekvésre ösztönözte a nemzetközi egyházi szervezeteket. A Lutheránus Világszövetség (LVSZ) közleménye határozott kiállást és mihamarabbi beavatkozást sürget. „A teremtett világ nem eladó” elve alapján az elkövetkező években a klímaváltozás hatásainak csökkentéséért aktívan cselekvő közösségek hálózatát szeretnék létrehozni. Ezért felszólítják minden tag egyházukat: imádkozzanak azért, hogy az elmék és a szívek alapvető változáson menjenek keresztül, és köteleződjenek el a fenntartható életmód mellett; hívják fel a figyelmet a klímaváltozásra, és motiválják képviselőiket a cselekvésre; népszerűsítsék azokat a kreatív, innovatív gyakorlatokat, amelyek szénkibocsátást csökkentő alternatívát jelenthetnek; járjanak közben a helyi kormányznál, hogy szembesüljenek a klímaváltozás valóságával, és tegyenek gyors, bátor lépéseket a probléma súlyának megfelelően.

Egyúttal az államok közösségét is felszólítják: emeljék a szükséges beavatkozások méretét a megfelelő szintre, sebesség- és elszántságra a fenntartható fejlődési célok elérése érdekében, és tiszteljék az emberi jogokat; tegyék lehetővé a COP24 – az ENSZ soron következő klímakonferenciája, amelyet 2018 decemberében tartanak Lengyelországban, Katowicében – sikerét a párizsi klímaegyezmény által megszabott feltételek szigorításával; kötelezzék el magukat minden szükséges forrás felhasználásával amellet, hogy enyhítsék a klímaváltozást és az alkalmazkodás nehézségeit annak kedvezőtlen hatásaihoz.

Az Egyházak Világtanácsának környezeti igazságosságról és ökológiai adósságról szóló korábbi nyilatkozatában pedig ez olvasható: „Amit »természeti erőforrásnak« neveznek, és áruvá tettek, az a teremtés egésze – egy szent valóság, amelyet nem szabadna áruvá tennünk. [...] Az egyházak bűnrészesei ennek [...], egyrészt saját fogyasztási mintáik miatt, másrészt pedig egy olyan teológia megszilárdításával, amely az ember uralmát hangsúlyozza a Földön. A keresztény nézőpont, amely az embert a többi teremtmény fölé helyezte, arra szolgált, hogy a Föld egyes részeinek kizsákmányolását igazolja.”

Az egyháztól az egyénig

Egy blogbejegyzés nem nyújthat átfogó elemzést a válság egészéről, főleg ha nem egy klímakutató, hanem csak egy aggódó, tudatosabb fogyasztási minták elsajátítására törekvő laikus írja. Ám még ha csak felszínesen érintjük is a kérdést, az egyéni, közösségi, egyházi és állami szinteken végignéve megállapíthatjuk, hogy tennivaló akad bőven, de van már kapaszkodót nyújtó iránymutatás is. A megvalósítás gyakorlati nehézségein túl és a rossz fogyasztási minták mérlegelés nélküli átvétele mellett az is szemet szúrhat, hogy fájoan hiányoznak a példaértékű, szimbolikus tettek, amelyekhez keresztény egyházként pedig lehetne némi érzékünk.

Elszigetelten a jó példák sem érhetnek el nagy eredményt. A kérdés adott: milyen ösztönzők és irányelvek mentén, milyen átgondolt stratégiával válhatnánk valódi, példamutató ökoegyházzá, hogy megőrizzük a teremtett világot, ahogyan Isten ránk hagyta őrizni, és hogy a gyermekeinknek is legyen jövőjük a Földön?

■ LABORCZI DÓRA

Chaplin a körúton

Vígszínházi diktátor

A budapesti Szent István körúton járva sokaknak feltűnhetett a Vígszínház falán a Charlie Chaplint idéző jellegzetes keménykalapot és bajuszt ábrázoló hatalmas plakát. Az Eszenyi Enikő rendezte kitűnő előadásnak köszönhetően a teátrumban valóban életre kelt a világhírű angol filmrendező-színész is, és műve is, A diktátor című film.

Leesőzhetjük, hogy aki a zseniális művész, Charlie Chaplin legismertebb filmjének a színpadi változatára kíváncsi, az nagy elvárásokkal ül be a nézőtérre. A Vígszínház legújabb előadása nem okoz csalódást: pergő, bámulatos bravúrokkal teli produkciót láthatunk, kiváló színészi alakításokkal. A *diktátor* humorral teli, humanista, kritikus és háborúellenes alkotás.

Az 1940-ben bemutatott filmben az alkotó a kis zsidó borbély és a nagy diktátor (Hynkel) kettős szerepében hol kíméletlenül szarkasztikus, hol az abszurd eszközeivel oldja a feszültséget, és mutat rá a helyzetek fonákására, a diktatúra természetére, de ugyanígy megjelenik a félelem, nyomokban az emberség, a tisztesség és a szeretet is.

A történet a két világháború között játszódik, amikor a szegénység és az örü-

A diktátor. A Vígszínház előadása két felvonásban. Szereplők: ifj. Vidnyánszky Attila, Wunderlich József, Szilágyi Csenge, Ember Márk, Lukács Sándor, Hajduk Károly. Rendező: Eszenyi Enikő.

let már nem nagyon ismert korlátokat. Külön érdekesség, hogy Chaplin Korda Sándor magyar származású filmrendező és producer tanácsára kezdte el forgatni a filmet, amely Ausztria megszállásáig követi Hitler birodalmának kiépülését és a zsidóság meghurcoltatásának eseményeit. Ezért is fontos Chaplin későbbi nyilatkozta: „Ha tudtam volna a német koncentrációs táborok borzalmairól, nem csinálom meg *A diktátort*, nem fogom tréfára a náci gyilkos örületét.”

A darabot nézve bár egyértelmű a párhuzam – hiszen még a nevek is beszédesek: Hynkel, Herr Hering –, mégis a művet dicséri, hogy elemeli a történeket, és a hatalom természetrajzát, az emberségség hiányát, az örület arcait látjuk, elvéve felbukkanó emberi pillanatokkal.

Eszenyi Enikő rendezése az Amerikában készült film visszaadására törekszik. Nem magyarázza túl, hagyja hatni a művet. Az előadás első pillanatában nyílt színi tapsot kap ifj. Vidnyánszky Attila, ahogyan a háttérből előresétál, mind küllemében, mind mozdulataiban hibátlanul hozza Chaplin figuráját. Repülő páros jelenetük Wunderlich Józseffel fergeteges, ahogy a Hynkel irodájában zajló epizódok is, a diktátor első szónoklatáról és a záróbeszédéről nem is szólva.

A játék lelke ifj. Vidnyánszky Attila, aki azonban partnere a társainak, nem „játszsa le” őket, éppen ellenkezőleg, a vele közös jelenetekben minden szereplőnek jut egy kis magánszám. Kiemelendő még Szilágyi Csenge, Ember Márk vagy Király Dániel alakítása is, akik mindannyian megnyerik maguknak a nézőket egy-egy jelenetre. A lenyűgöző színészi teljesítmény és a hatásos látványvilág miatt mindenképpen érdemes jegyet venni *A diktátorra*, azt pedig jó tudni, hogy a Chaplin család Magyarországon elsőként Eszenyi Enikőnek engedélyezte a mű színpadra állítását.

■ KÉZDI BEÁTA

Az alkohol és a nők

Egy társadalmi tabu, amely felszínre tört

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

Idén harmadik alkalommal rendezik meg Magyarországon a Száraz november elnevezésű akciót, amely egy hónap alkoholmentes életre ösztönzi a rendszeresen ivó fiatalokat, hogy ráébredjenek az itallal kapcsolatos viszonyukra, esetleg függőségükre. A kampány ebben az évben kiemelten foglalkozik a nők és az alkohol kapcsolatával, hiszen a kutatások szerint a nők tendenciaszerűen kezdenek annyit inni, mint a férfiak. Ez azért is kockázatos, mert szervezetük rosszabbul reagál az alkoholra, mint a férfiaké. Összeállításunkban ennek a tendenciának és a Száraz november kezdeményezésnek jártunk utána.

Ha az alkoholfogyasztásról van szó, Magyarország vezető pozíciót foglal el Európában. Az Egészségügyi Világszervezet harminchat országban végzett felmérése szerint nálunk van a legtöbb olyan tizenöt éves fiú, aki már legalább kétszer lerészegedett; minket a litvánok, majd a horvátok követnek. Ugyanebben a kategóriában a magyar lá-

nyok a harmadik helyet foglalták el, őket a walesi és a dániai társaik előzik meg.

Szintén az Egészségügyi Világszervezet készített globális felmérést legutóbb 2014-ben az alkoholfogyasztásról; ebben hazánk az „előkelő” nyolcadik helyen végzett. A felmérés szerint a magyar férfiak átlagosan – tiszta alkoholra átszámítva – közel két litert fogyasztanak havonta,

míg a nők kevesebb mint egyet. Azonban a Száraz november szervező Kék Pont Alapítvány szerint a nők lassan kezdik megközelíteni a férfiak átlagát.

Valós probléma

A Száraz november 2016-ban rendezte meg először a Kék Pont Alapítvány Biopolitikai Műhelye. A cél az, hogy mérsékletességre buzdítsa a rendszeresen alkoholizálókat, és felhívja a figyelmet az alkohol egészségügyi veszélyeire is. Míg az első eseményen pár százan vettek részt, a Semmelweis Egyetem által készített kérdőíves kutatás eredményei szerint a tavalyi akció már több mint egymillió főt ért el, ebből pedig 634 tagja volt az egymás támogatására épülő zárt csoportnak. ►

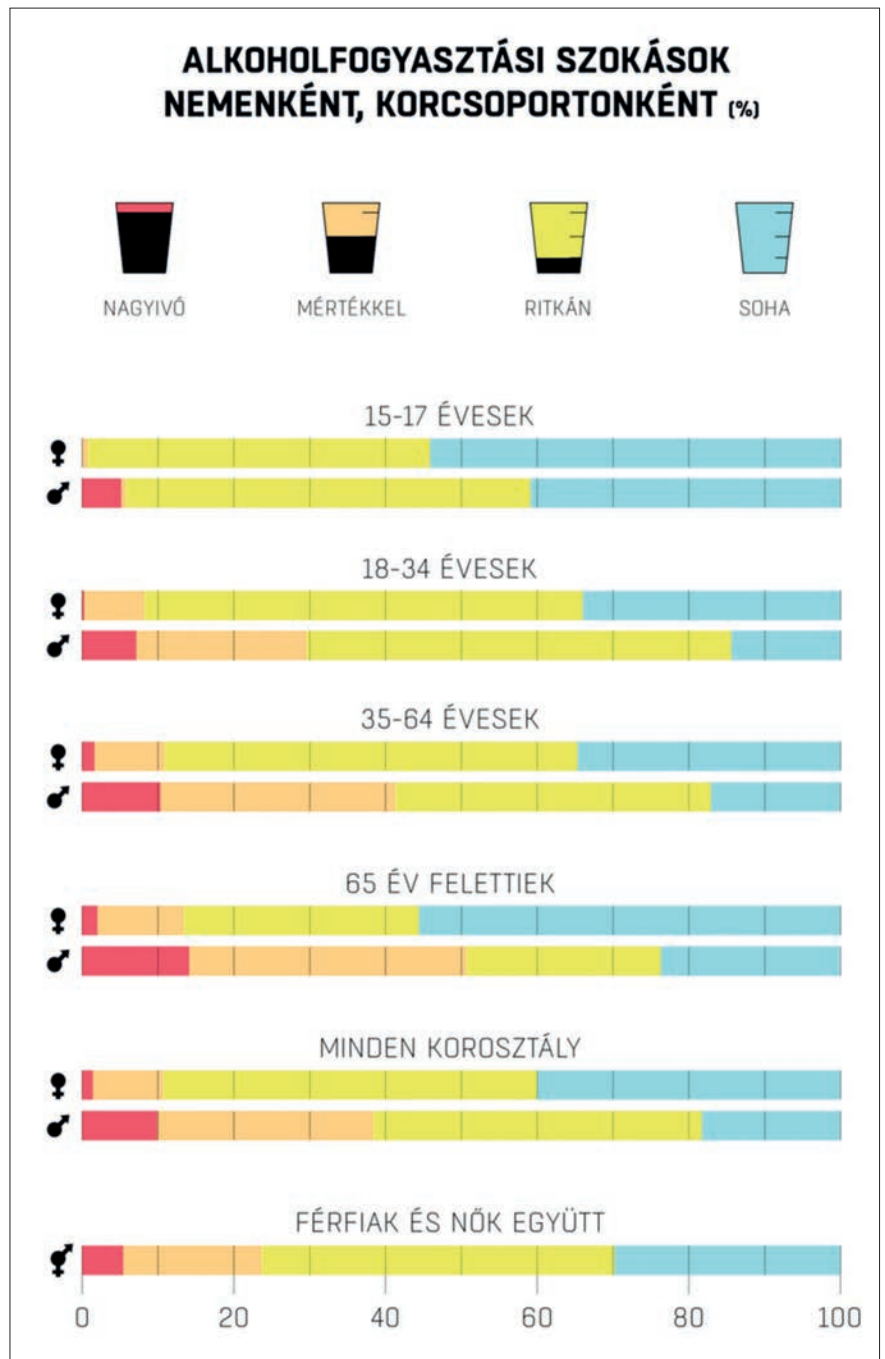
2017-ben a szervezők együttműködtek az Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Karának (ELTE PPK) kutatóival is, akik kvalitatív kutatást készítettek. A kutatásba hetvenkilenc fő jelentkezett, közülük huszonhárom résztvevő naplója volt elemezhető: tizenkét „sikeresé” és tizenegy „elbukóé”. Az „elbukó” kifejezést persze csak az alkoholfogyasztásra vonatkoztatják, hiszen önmagában a szándékot és a próbát már sikernek tartják. A kutatást tizennyolc év feletti résztvevőkkel végezték, azonban a *Magyar Narancs* hetilap kérdésére Rác Zoltán professzor, az ELTE PPK Tanácsadás Pszichológiája Tanszék, illetve a Kvalitatív Pszichológia Kutatócsoport vezetője elmondta: „Tizenöt éves korban már elég jelentős az alkoholfogyasztás, tizenkét-tizenhárom éves korban már elkezdődik. Az alkohollal való találkozás hat-hét éves korban megtörténik, de ez csak azt jelenti, hogy a szülők poharából ihatnak a gyerekek egy kortyot. Tizenegy-tizenkét éves korban kezdődik el, hogy már a barátokkal isznak sört, bort, és a középiskola az, amikor töménytet is elkezdnek inni.”

Nők a férfiak nyomában

A nők alkoholfogyasztásának kiemelését idén az is indokolta, hogy a kutatás eredményei szerint a nők szívesen beszélnek az alkohollal kapcsolatos tapasztalataikról, küzdelmeikről, és miután feloldották az ezzel kapcsolatos tabukat, segítő közösséget tudnak teremteni egymásnak.

A kutatók szerint a nők alkoholfogyasztásának és a megküzdési stratégiáinak a megismerése közelebb vihet a kockázati ivás csapdáinak megértéséhez és a mérték megtartás gyakorlásának megismeréséhez. Éppen ezért az idei *Száraz november* kiemelt célja, hogy minél több nő vegyen részt aktívan az alkohorról folyó, építő jellegű társadalmi diskurzusban.

A nőkre vonatkozó további kutatási eredmények szerint aggasztó jel, hogy a női alkoholfogyasztás megközelíti a férfiak átlagát. Ez azért is jelent komoly kockázatot rájuk nézve, mivel azonos mennyiségű alkoholra a női szervezet rosszabbul reagál. A kutatásból az is kiderül, hogy a kockázatos ivás a huszonöt évesnél fiatalabb és a hatvan év feletti nőknél a gyakoribb, így őket számítanak a

legveszélyeztetettebb korcsoportoknak. Fény derült ugyanakkor arra is, hogy a női ivást a társadalom jobban stigmatizálja, mint a férfiakét. Eszerint a nők alkohollal kapcsolatos problémáiról kevésbé le-

het beszélni, ez pedig a segítségkérést is megnehezíti. Az ivást kiváltó hatások is eltérőek nemenként. A nők inkább lelki problémák miatt isznak; a kockázatosan ivó nők gyakrabban szenvedtek el gyer-

Az Egészségügyi Világszervezet definíciója szerint nagyvívónak az tekinthető, akinek szeszfogyasztása olyan mértéket ér el, hogy az észlelhető testi és szellemi zavarral, egészségromlással, az interperszonális viszonyok károsodásával jár, károsítva az ivó társadalmi és anyagi helyzetét. Veszélyes ivásról beszélünk férfiaknál heti huszonegy-ötven adag, nőknél tizennyolc-harmincöt adag ital esetén. Alacsony kockázatú ivásnak tekinthető a férfiak esetében napi két, nőknél a napi egy ital fogyasztása. (Egy italnak ez esetben egy pohár bor, egy pohár sör vagy három centiliter tömény szesz számít.) (Forrás: Szentessedrogamb.hu.)

mekkori fizikai és szexuális bántalmazást. A férfiak inkább a társadalmi hatások és a konformizmus miatt alkoholizálnak.

Szeszfogyasztás keresztény szemmel

Keresztényként – akár lelkigondozóként, akár gyülekezeti tagként – fontos tisztában lennünk az alkohol társadalomra gyakorolt hatásaival. A nagy mennyiségben fogyasztott alkohol családokat rombol szét, tönkretesz az emberi szervezetest, a lelket. A hazai adatok azt mutatják, hogy olyan kultúrában élünk – különösen Kelet-Európában –, amelyben az ivás társadalmi elfogadottsága sokkal nagyobb, mint máshol.

Szeverényi János, egyházunk országos missziói lelkésze az *Evangelikus Élet* 2016. december 11-i számában *Alkohol az egyházban* című írásában adott hangot tapasztalatainak: „Teherré vált számomra az elmúlt években, hogy a társadalmat és benne egyházunkat is pusztító alkoholizmus idején – véleményem szerint – nagyobb hangsúlyt kapnak a kellenél az alkohollal hirdetett egyházi programok.” Az országos missziói lelkész írásában más esetekre is rávilágít: „Korábban egy faluban tartott ifjúsági konferencián a házaknál elszállásolt kamaszokat a házigazdák pálinkával ébresztették. Magam láttam, hogy saját négy-öt éves fiacskájának is adott a

Józan akarok lenni. „Szia. 24 éves vagyok, lány és 3 éve alkoholistá. Nem annyira az emberek »szórakoztatása«/okítása, de inkább a magam és a sorstársaim segítése miatt kezdem el írni ezt a blogot. Sok korombeli fiatal küzd ezzel a problémával, akár úgy, hogy bevallja magának, akár úgy, hogy nem. Szeretnék nem inni. Kendőzetlenül, őszintén fogom leírni ennek a folyamatát. Azt is le fogom írni, ha sikerül, és azt is, ha nem. Te pedig, ha szeretnéd, kövesd ezt” – ezzel a bevezetővel indult 2016 szeptemberében a *Józan akarok lenni* blog. A bejegyzésekben – illetve a blog folytatásaként a *Jozanugras.com* honlapon – követhető a szerző függőségének minden momentumára, a leszokásért folytatott küzdelme.

vendéglátó. Valahol a Kárpát-medencében egy-egy lelkészgyűlés végén, az ebédnél bőven fogy a »rövid«, a »hosszú« több fajtája, és a többség autóval megy haza. Fájdalmas hallgatni a gyülekezetnek a nyelvzsibadással küzdő lelképásztort.” Szeverényi János írásának célja is a figyelemfelkeltés volt; a missziói lelkész ki is emelte, hogy nem az alkohol betiltásáért, hanem a helyes viselkedés mellett érvel.

A bor ugyanis köztudottan kiemelt szerepet tölt be a Szentírásban. Ahogyan Stifner-Kóháti Dorottya is megállapítja a *Kis bibliai szőlészet-borászat* című írásában (*Evangelikus Élet*, 2018. március 11.): „A Bibliában kétszázal is több alkalommal esik szó a borról, a növények közül pedig a szőlőről tesz említést legtöbbször a Szentírás.” A bor pozitív szimbolikája mellett ott van azonban a részegeskedéstől való intelem is. „A Bibliában Nóéval kapcsolatban esik szó először a borról:

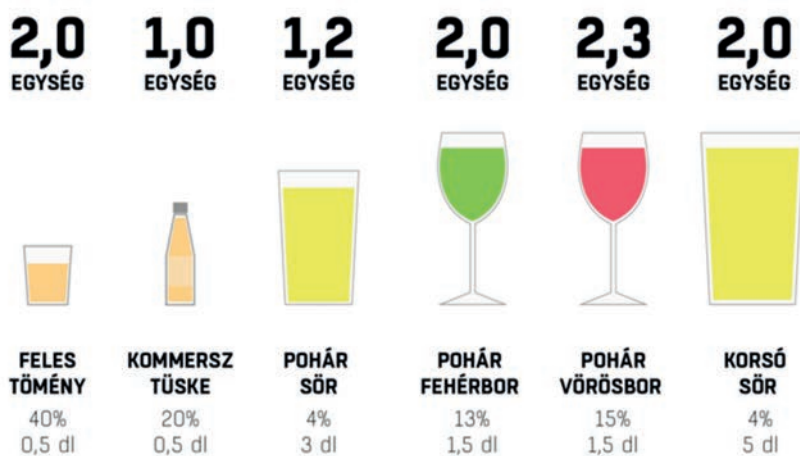
a bibliai hagyomány neki tulajdonítja a szőlőművelés mint foglalatosság elkezdését. De az alkoholfogyasztás első negatív következményét is ő éli át az emberek között: »Nóé, a földműves volt az első, aki szőlőt ültetett. Egyszer bort ivott, megrészegetett, és meztelenre vetkőzött a sátorában.« (1Móz 9,20–21) A Szentírásban a szőlő végigvonul az Ó- és az Újszövetségen, egyrészt mint értékes gyümölcs, másrészt mint kiemelten fontos szimbólum. Ahol szőlőt ültettek, ahol ehették-ihatták a tőkéket termését, ott jólét és biztonság volt; ez jelképezte az átmenetiséggel szemben az otthonot, sőt ott »maga Isten volt jelen.«” A lelkész-újságíró így zárja gondolatmenetét: „Sokan és sokszor idézik Pál apostol Timóteushoz írt intelmét. De vigyázzunk, az apostol semmiképpen nem a mértéktelen alkoholfogyasztásra buzdította lelki gyermekét e szavakkal: »Ezután ne csak vizet igyál, hanem – gyomrodra és gyakori gyengélkedésedre való tekintettel – élj egy kevés borral is.« (1Tim 5,23)”

A kánaai menyegzőn tett jézusi csodának is két oldala van. Bár Jézus megajándékozta a násznépet a mennyei borral, és együtt örült velük, „ugyanakkor nem nyitott borozót, és nem itatta le az embereket” – szögezte le Szeverényi János az idézett írásában. Az egészségügyi szövődmények már azokat is érintik, akik napi egy deci töményt, fél liter bort vagy három üveg sört isznak, hisz ez a mennyiség már májzsugorodáshoz vezet.

Érdekes tehát – akár a *Száraz november* akcióhoz csatlakozva is – önvizsgálatot tartani; hasznos lehet a visszajelzés arról, hogy el tudunk-e tölteni egy hónapot alkoholfogyasztás nélkül. De talán a legfontosabb, hogy vegyük komolyan testünk reakcióit, és ne féljünk segítséget kérni, ha úgy érezzük, hogy az alkohol már túlságosan nagy szerepet tölt be az életünkben. Még mielőtt teljesen átvenné tőlünk az irányítást.

■ HARMATI DÓRA

HETI 14 EGYSÉGNYI ITAL FELETT KOCKÁZATOS IVÁSRÓL BESZÉLÜNK.

1 EGYSÉGNYI ITAL = 8 GRAMM (10 ML) TISZTA ALKOHOL

FORRÁS: KÉK PONT ALAPÍTVÁNY

Ami a begyemben van: a csuri

FOTÓ: NATURE PHOTOGRAPHERS LTD / ALAMY STOCK PHOTO

Több fajtájuk is van a madaraknak, amelyeknek egy vagy több egyedével szorosabb barátságba keveredtem. Melyikkel is kezdjem? Legyen most az első a veréb, merthogy az is madár.

Mi az, hogy! Az első madár, amelyikkel én is, mint minden nagytarcsai gyerek, már kiscsikókoromban megismerkedtem. Igaz, falumbéliek károsnak és haszontalannak tartják, mert ők a földművelő szemszögéből tudják csak látni a „szürke” kis verebeket, pedig a veréb még a Szentírásban is szerepel. Háromszor is! A 84. zsoltár szerint „*még a veréb is talál házat, és a fecske is fészket, ahova fiókáit helyezi ol-táraidnál, Seregek Ura...*” (4. v.) Jézus pedig azt mondja, „*ugye öt verebet adnak két fillérért*” (Lk 12,6); ugyanezt Máté (10,29) is leírja, és számomra különösen is érdekes és kedves, hogy ő nem verebet, hanem verebecskét ír, amelyek közül egy sem esik a földre Isten tudta nélkül.

Az értéktelenségre még ma is használjuk a régi magyar mondást: „Még egy lyukas kétfillérest sem ér.” Az érték pedig egyszerre relatív és abszolút. Gondoljunk csak Jézus szavaira (Mk 12,42), amelyeket az özvegyasszony két fillérével kapcsolatban mondott: „...ő azonban szegénység-

ből mindent beledobott, amije csak volt, az egész vagyonát.” Tehát nézőpont kérdése, hogy kinek, mikor, mi mennyit ér.

Summa summarum, én nagyon kedvelem a verebeket. Be kell azonban, hogy valljam, ezt kiskoromban eléggé el nem ítélni módon éltem meg. Tudniillik

nekem is volt saját gyártmányú csúzlím, méghozzá nem is egy, és nem is akármilyen. Ennek a fegyvernek a fő alkotórészét képző, szép szabályos ipszilon formájú fát (szaknyelven „ágas” vagy „rácos”) a parókia kerítésénél burjánzó orgonabokrok adták. Nagymamám magas szárú, forgalomból kivont cipőjének gyönyörű, hosszú barna bőrnyelvéből készült a kavicstartó. Végül a szomszéd Antal Dódival való csecsebe-cse-cserebere által megszerzett tejgumitól lett életképes a szerkezet. Pontosabban halálképes. Még szerencse, hogy egy-két tragikus eset után már minden környékbéli veréb pontosan tudta a hatótávolságomat, és idejében elszelelt. Így ezúton nem okoztam nagyobb változást a nagytarcsai verebek népmozgalmi adataiban.

Ekkoriban szereztem azonban jártasságot a fészkekrablás nem mindig veszélytelen szakmájában is. E foglalatosságom a házi és mezei verebek zaklatásán kívül a balkáni gerlék többnyire kéttojásos fészkeire is kiterjedt. Fosztogatásaim a termelőszövetkezet tehén- és bikaistállóinak alacsony nádfedelében gyanútlanul fészkelő felnőtt verebeket is megkárosították. Míg néhány mezeiveréb-tojásért Tessedik

akácfáin kockázatos magasságokat kellett megmászni, ez utóbbi alantas és sportszerűtlen portya volt, ezt már akkor is tudtam, amikor elkövettem.

Az sem lehet mentségem, hogy a „korszellem” a verebet és a gerlét káros madárnak titulálta. Ezért most, ha arra gondolok, amit Jézus a kétfilléres verebecskékről mondott – „egy sem esik le közülük a földre Atyátok tudta nélkül” –, csak őszinte bűnbánattal könyöröghetek Dávid királlyal: „Ifjúságomnak vétkeiről és bűneimről ne emlékezzél meg...” (Zsolt 25,7)

Egy-egy konkrét verébről, amellyel személyes kapcsolatom alakult volna ki,

és mondjuk Pityunak vagy Sanyinak hívhattam volna, sajnos nem számolhatok be. Ennek az oka talán az, hogy a verebek mindig csapatokba tömörülnek. Így van ez a mezeieknél és a háziaknál egyaránt. Sőt még a habituálódott városi verebeknél is, amelyeket szemtelen verebeknek is neveznek, mert egy-egy kenyérmorzsza megszerzéséért pimaszul közel merészkednek az emberhez. Így nyílt alkalmam nemegyszer, hogy alig egy méterről megfigyeljem őket.

A Keleti pályaudvar nyüzsgő tömegében kiflim csücskéből dobáltam nekik mind közelebb és közelebb. Apró ugrálással jöttek is lelkesen, különösebb félelem nélkül. Lenyűgözött ezüstösen csillogó, sötétbarna szemük. (Még hogy szemtelenek?!) Fejüket forgatva nagy bizalommal tekintettek felém hatalmas, kúpos csőrük mögül. A pintyek rokonai, innen az erőteljes, vaskos csőr.

A másik, amit nagyon szeretek bennük, ahogy bandáznak. Téli napokon a közös élelemszerzés után megszállnak egy ördögcérnabokrot, és jobbnál jobb sztorikat mesélnek egymásnak fennhangon, vehemensen és egyszerre. Sose tudtam megfejtetni, hogy ki a hangadó, és miről lehet szó. Annyi bizonyos, hogy irigylésre méltó élvezettel trécselnek fáradhatatlanul. Amint a bokorhoz közeledik valaki, hirtelen abbamarad a zsvaj. Aztán ahogy eltávolodik, ugyanúgy egyszerre rákezd mind. Persze nem véletlen ez a hangoskodás, egymás szavába vágás, hiszen Olaszországból származnak. (Talán a bennem

levő olasz vér miatt van e nagy vonzalom irántuk?)

Reggeli tornám alatt madáretetőimet figyelem. A cinkék, zöldikék után a verebek hada harmadikként érkezik. Nagy sebbel-lobbal jönnek, de egyszerre csak ketten-hárman néznek az apró, fekete szotyji után. És nem is mohók, csak pár szemet morzsolnak szét csőrükkel, máris a földre repülve a maguk és mások által kivert szemeket és egyebeket kurkásszák. Szinte egész nap a kertünkben tartózkodnak hol ezen, hol azon a bozótton, vagy a talajon ugrálgatva szöszmötölnek, de be nem áll a csőrük. Bármilyen erősebb zajra elsőnek a cinkék, majd a többiek menekülnek. Verebeim ellenben nyugodtan folytatják a lármát és a pöszmötölést.

Persze van, hogy egy pillanatra elcsendesednek ők is, de nem repülnek el, csak akkor, ha igazán nagy veszély van. Például ha karvaly vagy sólyom érkezik, a csurik az elsők, akik szó nélkül a sövény sűrű biztonságába nyomulnak. Évek óta lesem, hogy a harminc-negyven fős csapatban ki lehet az őrszem. Eddig nem tudtam megállapítani, mert mind ugyanúgy csiripel és tesz-vesz.

Talán enyhítő körülmény lesz ifjonti vétkeim megítélésekor, hogy önkezüleg épített házunk második madárlakói a *Passer domesticusok*, azaz a házi verebek voltak. Palatetőnk hullámai között modern, hőszigetelt, összkomfortos fészkelési lehetőséget kínáltam nekik azáltal, hogy mind a mai napig nincsen beszegve a tetőnk. Az ereszalja mindkét oldalán vagy egy tucat fészekben két-három fészkelja cseperegett fel minden szezonban. Igaz, meszesre piszkították körbe a házat, de kárpoztalásul közelről gyönyörködhetünk a kis fiókák vékony csipogó hangjában, amint a kucacellátmány után rimáncodnak.

Bizony előfordult az is hogy kipottyant közülük egyik-másik, és nem élte túl a háromméteres zuhanást. Emlékszem, egyszer Anna és Imola lányom sírva hozott be egy szerencsétlenül járt verébfiókát. Csupasz kis teste még meleg volt, és mintha mozgatta is volna a szemét átlátszó szemhéjai alatt, de hiába bugyoláltuk vattába, lassan kihűlt szegény. Szépen kibéleltünk egy gyufásskatulyát, ez volt az „üvegkoporsó”. Míg én a ház oldalában a virágok között kis sírgödört kapargattam neki, addig Anna és Imola könnyezve, ereszkedő dallammal énekelte: „Meghalt a kis madár, meghalt a kis madár...”

■ GYŐRI ANDRÁS TIMÓTHEUS

FOTÓK A SZERZŐ ARCHÍVUMÁBÓL

Gloria a Dios!

Lutheránus–pünkösdi párbeszéd Chilében

Harmadik alkalommal tanácskozott egymással a genfi központú Lutheránus Világszövetség és a klasszikus pünkösdi egyházak küldöttsége. A dél-amerikai Santiago de Chilében, Chile fővárosában zajlott ülés október 7–12. között a szegénység témáját járta körül. Régiókat dr. Gáncs Tamás, a Budapest-Kelenföldi Evangélikus Egyházközség igazgató lelkésze, biblikus teológus képviselte, az ő tudósítását közöljük.

A SZERZŐ FELVÉTELE

A szombati megérkezés után, vasárnap délelőtt a dialógusbizottság tagjai spanyol nyelvű evangélikus istentiszteleten vettek részt a helyi evangélikus egyház Megváltó-templomában, vasárnap este pedig különböző santiagoói pünkösdi gyülekezetek vendégei lehettek.

Mária és Márta Santiagóban. Jómagam malajziai és indonéz pünkösdi lelkész-társaimmal a Chilei Pünkösdi Egyházat köszönthettem a Lutheránus Világszövetség nevében egy közel háromórás istentiszteleten. Ezen a gyülekezeti tagok előadták Mária és Márta evangéliumi történetét, nagyon mélyen átélve a lukácsi narratíva felszabadító üzenetét. Különleges élmény volt számomra angol nyelvű beszédem után magyar nyelven

elmondani az ároni áldást ebben a nagyon nyitott és nagyon befogadó, szeretetteljes közösségben, ahol szinte percnként zúgott fel a dicsőítés: „Gloria a Dios!” – „Dicsőség Istennek!”

Evangélium a szegényeknek. Hétfőtől péntekig Lk 4,18–19 alapján („Az Úrnak Lelke van énrajtam, mert felkent engem, hogy evangéliumot hirdessek a szegényeknek; azért küldött el, hogy a szabadulást hirdessem a foglyoknak, és a vakoknak szemük megnyílását; hogy szabadon bocsássam a megkínzottakat, és hirdessem az Úr kedves esztendejét” – ez az öt éves párbeszéd alapigéje) munkánk során az idei témánkra koncentráltunk, amely a következő volt: az evangélium meghirdetése a szegényeknek.

Pünkösdi részről dr. Richard Waldrop egyesült államokbeli pásztor, lutheránus oldalról pedig dr. Walter Altmann brazil teológus tartott előadást, kiemelve a sajátos pünkösdi és sajátos evangélikus teológiai aspektusokat, nem megkerülve a kényes kérdéseket sem. Mindkét előadást élénk vita követte.

Az előző két üléshez hasonlóan (2016: Baguio City, Fülöp-szigetek, illetve 2017: Wittenberg, Németország) ezúttal is elkészült a konferencia záródokumentuma, összegezve a tapasztalatokat, kifejezve közös szolgálatunkat, közös hitvallásunkat: szerte a világon hirdetjük a szegényeknek az evangéliumot, amely a szavakon túl tetekben is realizálódik. *Gloria a Dios!*

Szerdai találkozások. Szerda délelőtt Alexis Salgado, a Chilei Evangélikus Egyház püspöke látogatta meg és hivatalosan is köszöntötte a dialógusbizottságot, egyúttal megosztotta gondolatait a chilei evangélikus és ökumenikus helyzetről, külön figyelemmel az evangélikus–pünkösdi

párbeszéd kihívásaira. Délután huszonöt pünkösdi és evangélikus kolléga, egyházi vezető érkezett Santiago de Chile városából, akikkel a közös ebéd után lehetőségünk volt a kölcsönös hivatalos bemutatkozásra, valamint eszmecsere. Megtisztelte jelenlétével a tanácskozást a chilei elnök vallásügyekért felelős két munkatársa, Javier Castro Arcos és Daniel Anabalón.

Ismerős és ismeretlen emlékek. Csütörtökön az ülés után a bizottság tagjai meglátogatták Santiagóban az Emberi Jogok Emlékművét és Múzeumát, ahol a chilei közelmúlttal, a katonai diktatúra (1973–1989) következményeivel szembesülhetnek a látogatók. A megdöbbentő és felkavaró tárlat rávilágít, mit is jelent, ha egy társadalom diktatórikus vezetői semmibe veszik az emberi jogokat.

Az esti, nem hivatalos beszélgetésben a „historia est magistra vitae” („a történelem az élet tanítómestere”) szállóige igazságát vitattuk meg, nem titkolva aggodalmunkat a világ számos pontján felfedezhető ijesztő, negatív politikai és társadalmi tendenciákkal kapcsolatban, amelyek hasonló tragédiához vezethetnek, mint amelynek a nyomaival szembesülhettünk a kiállításon. Nyugtalanító volt hallgatni, amikor megosztottuk egymással személyes tapasztalatainkat.

Van remény. A csütörtök esti istentiszteleten Mk 10,42–45 alapján hirdethettem az ígét. Fontosnak gondoltam kiemelni: a remény él. Az Isten országa mint alternatíva valódi örömhír szegényeknek és nem szegényeknek egyaránt, éljenek bárhol a világon. A *Miatyánkot* mindenki a maga nyelvén mondhatta el, majd egy taizéi énekkel zártuk a napot.

Pénteken délelőtt az idei záródokumentum részleteinek megbeszélésére került sor, ezt követte a záróáldás. A dialógusbizottság munkája jövőre, 2019 őszén Afrikában folytatódik, ahol a motónk a következő lesz: „...azért küldött el, hogy a szabadulást hirdessem a foglyoknak, és a vakoknak szemük megnyílását...” *Gloria a Dios!* ■

EGY PARNÉ TITKOS NAPLÓJÁBÓL

Papkisasszonyok

Agyerekeinket papkisasszonyoknak hívják. Azért ez jobb, mint a tisztelendőnézés. (Igaz, arról meg lassan leszoktatom már a mieinket, kivéve a kemény magot, amely ragaszkodik ehhez a megszólításhoz.) Nem tudom, van-e ennek köze ahhoz, hogy szeretem igazi kislánynak öltöztetni a kicsinyeimet. Pörgős szoknya, virágos hajcsat, masni, fodor, csipke, kiskalap.

Vannak, akik igazi nőies ruhákat adnak az egész pici babákra is. Láttam már 56-os farmerkabátot, bőrdzsekít, csecsemő méretű öltönyt is, de számomra ezek eltorzulásoknak tűnnek. A babák még hadd legyenek babák: rugdalózóban, ingecskében. A kicsik lehessenek gyerekek, tündérféle népek. Az ő puha bőrük még nincs felkészülve ezekre a merev anyagokra, szabásokra. Persze ez nem üdvösségkérdés, inkább egy kis empátia talán azzal szemben, aki még olyan csöpp

és kiszolgáltatót, hogy bármit megtehet vele az ember.

A mieink már mind idősebbek ennél egy picit. Két óvodás és egy típegő. Kezdenek forgolódni a tükör előtt. A két nagy már válogat is. „Ma kében leszek.” „Ma rózsaszinben.” Általában a rózsaszínt választják. Ha lehet, virágot is tűznek a hajukba. Élvezik, hogy szépek. Nyáron, mondjuk, nem is olyan nehéz lányosan öltözködni. Télen kevésbé lehet egyszerre élvezni a kényelmet és a csinosítást.

Sosem felejttem el a legnagyobb lányom őszinte lelkesedését a pici keresztelőjén. Akkor már hosszabb idő óta nem vittem őket templomba, mert elképesztően otthonosan érezték magukat. Rohangáltak, nevetgéltek, tényleg zavaró volt. De a nagy ünnepre mind csinosan felöltöztünk, átvonultunk szépen. Kicsit még csipős volt a tavasz, de nem baj, egy kényelmetlenebb nap bele kell, hogy

férjen az életükbe: harisnyát húztunk és virágszirombó, pörgős egybeszoknyát. Úgy néztünk ki, mint akiket skatulyából húztak ki. Megbeszéltük, hogy csendesek leszünk, és kibírjuk az istentisztelet futkosás nélkül. De amikor apa bevonult, legnagyobb tündérlányomból mégis kibukott az áhítatosság: „Milyen szép ez a nap! Mindenki csinos, mindenki szoknyában van. Még édesapa is!”

Na, de nem csak innen látszik, hogy igazi papkisasszonyokkal van dolgunk. Azokon a nyári napokon, amikor tényleg csak egy szál kis ruhát húz a gyerekére az ember – még ha az amolyan igazi tündérgúnya is –, ők éppolyan boldogan és önfelédten homokoznak, saraznak, dagonyáznak benne, ahogyan bármelyik ennyi idős lurkó tenné. Ha azonban megjelenik valamelyik hódolójuk, például a nagypapa, előbújik a rejtelem.

A nagypapa talpig lovag. Földig hajol, bókol, és egy táncra kéri fel a csupa maszat hölgyek valamelyikét, ahogy az illem diktálja. És akkor a következő választ kaphatja: „Ó, milyen megtisztelő! Ezej öjömme, ujam!”

És valljuk be, ebben azért van valami a finom hölgyek modorából.

■ FÜLLER TÍMEA

Segítség!

Esténként, a fürdés után és az imádság előtt gyakran elhangzik ez a mondat nálunk. Nem mintha valami veszedelmes helyen, rémisztő körülmények között élnénk. Csak annyi az oka, hogy a gyerekeink nagyon csiklandósak, és mi ezt igencsak élvezzük. Egyébként szerintem ők is, mert különben nem settenkednének be a takarónk alá, nem kínálgatnák azt a rózsaszín talpukat. Jól tudhatják előre, hogy nem tudunk ellenállni ennek a hívójelnek, rájuk fogjuk

vetni magunkat, és hatalmas puszkodás és csikizés lesz a vége. És így is történik szinte minden este. Ilyenkor boldogan sikongatnak, nevetnek, gurulgatnak a hatalmas ágyon, mi meg elgyönyörködünk bennük. És közben segítségért kiabálnak. Mi segítjük is egymást, hogy még jobban elfáraszuk a csemetéinket, és közben még le se eszenek.

Jó, ha ti is csak ezt a féle segélykiáltást ismeritek, mert bizony van másmi-lyen is.

Sok családban élnek nehéz körülmények között a gyerekek. Van, akinek az iskolában kapott tízórai, ebéd és uzsonna az egész napi étele. A felsősök közül néhányan az iskolakezdés előtt, hajnalonta dolgoznak néhány órát, hogy keresetükkel segítsék a családjukat. Van, aki a piacon rakodik, más fát vág, állatok etetésében, rendben tartásában vesz részt. Az állatok itt nem tengerimalacok, hörcsögök vagy nyulak, hanem szarvasmarhák, kecskék, juhok. Olyan helyen is jártam

már, ahol a lakás fűtését nem tudták megoldani a szülők, ezért a beteg lurkút is elküldték iskolába, hogy legalább melegebben legyen.

Mindig összeszorul a szívem, ha ilyen élethelyzeteket látok. A legelső dolog, amit tehetek, hogy nem fordítom el a tekintetemet. Aztán Istennel, hatalmas mennyei Atyámmal beszélek a nehéz sorsúakról. Időnként meg tudom osztani barátokkal is azt, amit láttam, és együtt valamennyit segíteni is tudunk. Ruhákat, élelmet, pénzt adunk össze és juttatunk el a rászoruló családokhoz. Tartósan segíteni azonban nem nagyon sikerül. Ez a feladat túlnő rajtunk. De Istenen nem. Ő tud igazi változásokat hozni, amelyekhez mi eszközök lehetünk. És nem véletlen, hogy többes számban beszélek erről, mert általában többen együtt tudunk valódi segítséget adni. Ehhez a fajta segítséghez kitarító munka kell.

Van azonban egy másikfajta segítség is, amelyhez elsősorban gyorsaság és bátorság szükséges.

Ma már iskolában is beszélnek róla, milyen fontos, hogy ne menjünk el a bajbajutottak mellett. Ez azért nem könnyű, mert magam is tudom, milyen félelmetes például egy baleset. Régebben azzal nyugtatam meg magam, ha ilyesmit láttam, hogy ehhez én nem értek, semmit sem tudok érdemben tenni, ha valaki megsérült. Ma azonban már másképp látom.

Egy alkalommal, amikor autóztam, éppen alkonyodott. A szürkületben egy árokba sodródott autót vettem észre, amely mellett nem volt senki. Pont úgy, mint azelőtt, most is éreztem, hogy képtelen leszek vérző sebet kötözni vagy újraéleszteni valakit, ha kellene, mégis úgy döntöttem, megállok.

Remegő térdekkel léptem közelebb a kocsihoz. Juj, most mi lesz? És nem is tudtam meg, mi lett volna, mert ebben a pillanatban megállt egy másik autó is.

– Mi történt? – kérdezte tőlem a vezetője.

– Nem tudom, nem merek odamenni – mondtam „bátran”.

És a másik autós már tudta, mit kell megnézni, kit kell felhívni, hogyan lehet segíteni. Engem is ellátott feladattal. A kabátommal betakartam a balesettől ijedt embert, hogy ne fázzon. Pár szóval megnyugtattam, hogy nincs egyedül, és hamarosan érkezik a mentő is.

Ha hiszitek, ha nem, ennyi elég is volt. Megállni, hogy jobban lássa más is,

gond van. Betakarni, akit kell, hogy ne fázzon. Megnyugtanni, míg jön az igazi segítő. Hát ennyit igazán nem volt nehéz megtenni. Ha hamarabb tudom, nem féltem volna ennyire a feladattól.

Még valamit tanultam ebből az esetből: a segélyhívó számot tárcsázva akkor vesznek komolyan és intézkednek gyorsan, ha az ember bemutatkozik, elmondja, mi történt, hol és milyen segítségre van szükség. Így leírva nem tűnik olyan nehéznek, de ha az ember izgatott, bizony egészen elfeledkezhet magáról. Azzal pedig, ha hebeg-habog, lassítja a hivatásos segítő munkáját.

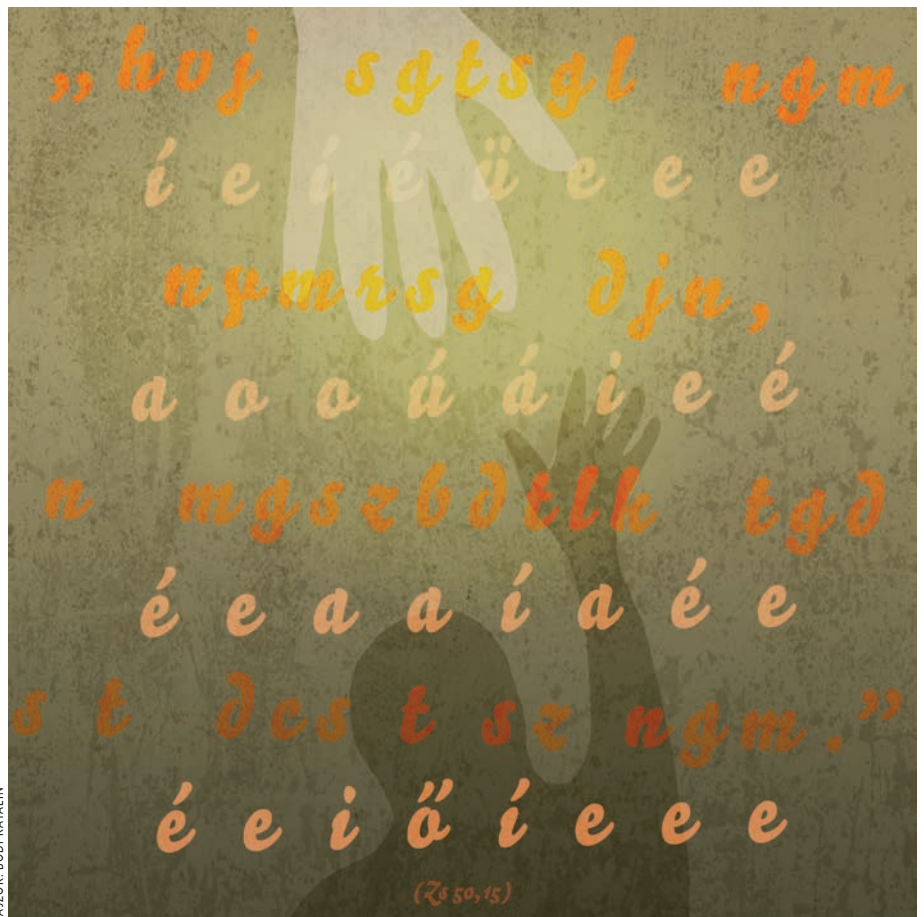
Még valami, bár remélem, ezt nélküllem is tudtátok. Sose hívjuk fel fölöslegesen a segélyhívó számot! Nem az ő dolguk, ha elveszett a kismacskám, ha nem találok két egyforma zoknit reggel, ha elhagytam a biciklilakatom kulcsát. Ezekben az ügyekben biztosan szívesen segít a barátnóm, az anyukám, a szomszéd néni, a karbantartó bácsi. Viszont ha elájult a nagymama, és nincs felnőtt a közelben, hívd azonnal a 112-t! Ha baleset történt,

és komolynak látszik a baj, nálad idősebb meg nem mozdul, akkor hívd rögtön a 112-t! Ha nincs a közelben senki, és nem éred el a szüleidet telefonon, viszont leesezt egy magas fáról a barátod, és nem mozdul, akkor hívd a 112-t!

Ne feledd, amit el kell mondani: bemutatkozás, mi történt, hol vagytok, milyen segítségre van szükségetek.

Tudom, hogy ti, kedves olvasóim, gyerekek vagytok, de ha hiszitek, ha nem, a felnőttek gyerekekből lesznek. Nagyon sok függ tőletek is. Nekem gyakran hívják fel a figyelmemet a gyerekek arra, hogy valaki bajban van, segítségre szorul. Egyszerűen több szem többet lát.

Még valamit a segítségről. Van olyan, amikor az ember saját maga van bajban, és nagyon nehéz számára még segítséget kérni is. Mennyei Atyánk ilyenkor is ott van, és figyel ránk. Tudom, mert tapasztalom naponta. Mondd el neki a bánatod, a fájdalmad! Akár azt is, ha más miatt szomorkodsz. Ő sohasem tartja ezeket lényegtelen nyafogásnak. Bátran fordulj hozzá! ■

RAJZOK: BÓDI KATALIN

Ha a magánhangzóbetűket a megfelelő helyre illeszted, egy bibliai igét olvashatsz össze

Meghívó egyházkerületi közgyűlésre. A Déli Evangélikus Egyházkerület Közgyűlése november 30-án 10 órai kezdettel ülést tart az országos iroda székházában (Budapest VIII. ker., Üllői út 24.), a templomban (bejárat a Szentkirályi u. 51. felől). Erre az alkalomra a közgyűlési tagokat és minden kedves érklődöt szeretettel várunk! Erős vár a mi Istenünk!

KONDOR PÉTER püspök, FONT SÁNDOR egyházkerületi felügyelő

Ökumenikus találkozó. Minden hónap harmadik vasárnapján 17.30-kor ökumenikus találkozóra, istentiszteletre és előadásra várjuk az érklődöket a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának székházába (1117 Budapest, Magyar tudósok körútja 3.) a földszinti tanácsterembe *Az egyház egységéért – az év egészében* gondolat jegyében. A november 18-i előadás témája: *Az evolúció keresztyén-keresztény értelmezéséről* (prof. Széchy Béla József evangélikus lelkész). A teljes liturgiájú, eucharisztikus (úrvacsorai) istentisztelet igehirdetésének témája: *A Soli Deo Gloria lelkisége a jelenben* (dr. Dobos Ágoston református lelkész). Szeretettel várjuk a korábbi Farkasréti Ökumenikus Közösség, a volt KÖT, a Fokoláre, az Ökumenikus Lelkészkonferencia, valamint az International Ecumenical Fellowship magyar régiójának tagjait és érklődő barátait is.

Jézus Testvérei Ökumenikus Diakóniai Rend

Az Asztali Beszélgetések Kulturális Alapítvány a Petöfi Irodalmi Múzeummal együttműködve szeretettel várja az érklődöket következő disputájára a múzeumba (Budapest V. ker., Károlyi u. 16.). Időpontja: november 29. (csütörtök), 18 óra. Keresü Katalin Széchenyi-díjas művészettörténész, professor emeritus és Lázár Kovács Ákos médiakutató, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar Kommunikáció-és Médiatudományi Intézetének intézetvezető docense. Téma: *Kortárs szakrális művészet*. Moderátor: Galambos Ádám evangélikus teológus. A rendezvényre a belépő felnötteknek 600 Ft, diákoknak, nyugdíjasoknak 300 Ft. (A belépő megvásárlói a Petöfi Irodalmi Múzeumot támogatják.) A beszélgetés élöben követhető a *Pim.hu* oldalon is.

A Fébé Segítő Szolgálat felhívása. Kedves Testvérek! Szeretettel ajánljuk segédeszköz-kölcsönzési szolgáltatásunkat. A rendelkezésre álló eszközök (például kerekesszék, szobavécé, rolátor, betegágy stb.) térítésmentesen állnak a rászorulóknak rendelkezésére. Munkatársak jelentkezését is várjuk egy adománybolt megnyitására. Terveink szerint Budán, esetleg egy pesti belső kerületben bérelnénk helyiséget. Szükség van egy üzletvezetőre és akár naponta váltakozó, délelött vagy délután ott lévő eladókra. Részletek a honlapunkon: *Febeegyesulet.hu*.

Keresztyén karácsonyi könyvvásár

December 7–8.

Nyitva:
pénteken 14-től 20 óráig,
szombaton 9-től 17 óráig.

Lónyay Utcai Református Gimnázium
1092 Budapest, Kinizsi utca 1–7.

Közel 50 kiadó és kiállító,
Bibliák, könyvek, ajándéktárgyak egy helyen!

Egy mustármagnyi hit is elég

Hetvenöt éve szentelték fel a rákoskeresztúri evangélikus templomot

Nemzeti gyásznapon, november 4-én az ősök hitére is emlékeztek a Rákoskeresztúri Evangélikus Egyházközségben, amikor hálaadó, megemlékező istentiszteletet tartottak a templom felszentelésének hetvenötödik évfordulóján. Az ígét Kondor Péter, a Déli Evangélikus Egyházkerület püspöke hirdette, a liturgiában a gyülekezet lelkésze, Nagyné Szeker Éva szolgált, köszöntőbeszédet Sámel László felügyelő mondott. Közreműködött a Rotunda énekegyüttes.

A püspök Lk 17,1–6 versei alapján hirdette Isten ígését mutatott rá arra, hogy mindig is hatalmas küzdelem és erőfeszítés volt egy templom felépítése. Hetvenöt évvel ezelőtt hosszú gyűjtés eredményeként épülhetett fel végül a rákoskeresztúriak Bakancsos utcai temploma. Az ünnepen tehát összefonódott az egyházért és a hazáért való hálaadás és emlékezés.

„Az ősök hitéért és küzdelmeiért lélekben hálát adva kell betöltenünk szerepünket a mai világban – magyarázta a püspök, majd a megbocsátás fontosságáról szólt. – Sokszor úgy érezzük, betelik a pohár, eluralkodik rajtunk önértetünk, a »velem ezt büntetlenül nem lehet megtenni« érzése. A Jézushoz forduló tanítványok azt a feleletet kapják, hogy mindig meg kell bocsátaniuk. De úgy érzik, kevés a hitük erre. Mi is úgy érezhetjük, hogy kevesek vagyunk ehhez, ez a fajta erkölcsi színvonal elérése nehéz számunkra, Isten parancsait lehetetlen teljesíteni. A magunk megtagadása és a mások előtérbe helyezése rendkívül ne-

héz feladat, a keresztény életforma megvalósítása szinte lehetetlen. Jézus azonban azt mondja: egy mustármagnyi hit is elég, mert Isten elég erős ahhoz, hogy ezt a gyenge hitet, a mi erőtlenségünket

erővé fordítsa” – mondta a püspök, hangsúlyozva, Jézus az energiacentrum, ő képes arra, amire mi nem. „Azzal a kevéssel, ami van, szavának engedelmeskedve erőt kapunk, de cselekednünk nekünk kell. A mustármagnyi hittel, de Jézus hatalmával áldássá válhatunk a ránk bízottak számára” – zárta gondolatait Kondor Péter.

Az úrvacsorás istentisztelet után a résztvevők átvonultak a régi iskolaépülethez, és koszorút helyeztek el a falán az ősök emlékére.

■ Forrás: Evangelikus.hu

FOTÓ: HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

Evangélikusok Rákoskeresztúron. 1783-ban háromnyelvű elemi iskola nyílt, ebben tartották az istentiszteleteket, míg nem Bojanovszky Sándorné Podmaniczky Erzsébet templomot építtetett; az építési anyagokat a gyülekezeti tagok szállították Keresztúrra. Ezt a barokk templomot 1800-ban szentelték fel. Két év múlva kibővítették, és tornyot emeltek. Később a templom is kicsinek bizonyult, ezért 1877-ben megkezdődött az újabb hajlékra való gyűjtés. Az összegyűjtött adomány kétszer is elveszett. Egyszer az első világháborúban, másodszer a harmincas évek gazdasági világválságában. 1939-ben indult meg a tényleges templomépítés, az alapkövet 1941. október 12-én tették le. Az új épületet 1943. november 14-én szentelték fel. Ekkor még állt a régi barokk templom, azonban 1945-ben lebontatta az akkori hatalom, mivel feleslegesnek vélte, hogy egy egyházközségnek két temploma is legyen. Berendezése, így a harangok, az orgona, az oltár átkerültek az új templomba, tetőzetét a vasútállomás tetejéhez használták fel. A régi

templomból áthozott oltárkép jelenleg a gyülekezeti teremben van elhelyezve.

A kommunista hatalom intézkedéseit sokszor megszenvedte a gyülekezet. 1945-ben szátötven német lakost vittek el málenkij robotra, 1948-ban államosították az iskolát, 1950-ben pedig a gyülekezet temetőjét zárták be.

Rákoskeresztúr meghatározó épülete, az impozáns méretű evangélikus templom Sándy Gyula tervei szerint készült. Magyaros neoreneszánsz megjelenésében a felvidéki reneszánsz templomok motívumai kapnak hangsúlyt. Szerkezetileg háromhajós, albazilikalísis épület; keleti homlokzata előtt emelkedik a hatvan méter magas torony, amely a pesti evangélikus templomtornyok közül a legmagasabb; két oldalán lépcsőtornyok vannak, amelyeket kúp alakú sisak fed. A kapu kiképzése hasonlatos egy nyitott szárnyas oltárhoz, fölötté éjszaka kivilágítható körablak van Luther-rózsával. Tornyában néhány éve pótolták a korábban elpusztult toronyórát.

Krisztus összeköt!

Wagner Szilárd lelkész beiktatása Bécsben

„Krisztus összeköt!” – állt azon a meghívón, amely két közösség tagjait invitálta lelkészük, Wagner Szilárd beiktatására. A Bécs-Ottakringi Evangélikus Gyülekezetet és az Ausztriai Magyar Evangélikus Gyülekezetet kötötte össze október 7-én ez az esemény, amelyen két nyelven – családi aratási hálaadó istentisztelet keretében – ünnepelhették együtt új lelkészük szolgálatba indulását.

Az iktatást Ausztria és Magyarország evangélikus egyházának képviselői végezték: osztrák oldalról Hansjörg Lein bécsi szuperintendens, magyar részről pedig dr. Lackner Pál, a Magyarországi Evangélikus Egyház püspöki tanácsának referense. Dr. Fabiny Tamás elnök-püspök levélben üdvözölte a gyülekezeteket, és fejezte ki örömét, hogy „Szilárd személye újabb híd jelenthet az egyházaink közötti együttműködésben”.

Wagner Szilárd a magvető példázatról tartott kétnyelvű igehirdetésében kiemelte, hogy az elődök munkáját és a hagyományt tisztelve kell cselekednünk, de semmit nem ír felül az, hogy minket összekötő kapocsként Jézus Krisztus tart meg, akinek szeretetéből, erejéből táplálkozva szolgálhatunk, építközhetünk, gazdagodhatunk. Jézus példája, személye befogadóképességet, szeretetet ébreszt bennünk egymás iránt, amely formálja nemcsak az egyént, hanem gyülekezeti közösségeinket is. A krisztusi kötelék áthidalja határainkat és nyelvi korlátainkat, és közösséget épít a Szentlélek erejével.

Az istentisztelet liturgiáját az ottakringi Markuskirche – Márk-templom – kórusának szolgálata, valamint Tóth Imrének, az Ausztriai Magyar Evangélikus Gyülekezet bécsi kántorának orgonájátéka színesítette. Az Auferstehungskirche – a bécsi magyar istentiszteleteknek is helyet adó templom – gyülekezetének üdvözlését dr. Katja Eichler felügyelő adta át.

Wagner Szilárdra a beiktatása után többen is áldást mondtak: a bécsi szuperintendencia vezetői, Hansjörg Lein és dr. Inge Troch felügyelő, illetve dr. Lackner Pál, majd lelkész kollégái: dr. Christina Hubka, az ottakringi gyülekezet kisegítő lelkészője; dr. Solymár Mónika, az Ausztriai Magyar Evangélikus Gyülekezet korábbi lelkészője; Dávid Adél evangélikus lelkésző, az Európai Protestáns Egyházak Közösségének munkatársa, illetve a gyülekezet lektorai, Petra Gmoser és Szeitl Zita, valamint felügyelői, Andorka Hanna és Klaus Petrovitsch.

Az istentisztelet után szeretetvendégségen lehettek együtt a sokfelől érkezett közösség tagjai.

■ Sz. Z.

Pesterzsébetiek újabb örömnépe

Blatniczkyné Hammersberg Ganczstuckh Júlia másodlelkész iktatása

Talán születésének napja (október 31.) is „predesztinálta” pályaválasztását – mondta tréfásan Blatniczkyné Hammersberg Ganczstuckh Júlia másodlelkész a beiktatását követő ünnepi közgyűlésen. A Pesterzsébeti Evangélikus Egyházközség új, olaszliszkai születésű lelképásztora október 27-én, szombaton szolt arról is, hogy a Sárospataki Református Kollégium Gimnáziumában töltött idő alatt jutott hitre, ám csak később, a teológiai évek alatt erősödtek meg benne igazán evangélikus gyökerei.

A SZERZŐ FELVÉTELE

A lelkési diplomája mellett mentálhigiénés és szervezetfejlesztő, valamint drámapedagógus végzettséget is szerzett Blatniczkyné Hammersberg Ganczstuckh Júlia az egyházközség invitálására 2017-ben érkezett a fővárosba férjével és négy fiával. Tavaly szeptember 1-je óta élnek és szolgálnak Pesterzsébeten. Mind a gyülekezet, mind a lelkészcsalád szívből örült annak, hogy Blatniczky János Dániel parókus lelkész ez év március 3-i

iktatása után most már a feleség is „hivatatosan” beállt az eddig is közösen végzett munkába.

Blatniczky János Dániel mellett az ünnepi istentisztelet oltári szolgálatában Győri János Sámuelné volt pesterzsébeti lelkész, valamint az iktatást végző ifj. Cselovszky Ferenc esperes vett részt. A Pesti Egyházmegye lelkési vezetője Róm 8,38–39 alapján tartott igehirdetésében kiemelte, hogy nemcsak a gyülekezet, de Isten

is Júliát választotta, hogy rajta keresztül is szóljon és jelen legyen.

A helyi énekkar szolgálata, az iktatás és a lelkészek áldása után a frissen beiktatott másodlelkész Mt 13,44–46 alapján prédikált. Egy kutatást és annak eredményeit említve elmondta, hogy bár a hosszú, egészséges és boldog emberi élet zálogát a mély és minőségi emberi kapcsolatok jelentik, de mi keresztényekként jól tudjuk, hogy ennél is fontosabb az élő istenkapcsolat, amely nem ér véget a földi élettel. Miután felismertük, hogy szükségünk van Istenre, akarjunk élő kapcsolatban lenni vele! – buzdított.

Ahhoz, hogy ráleljünk a valódi, romolhatatlan kincsre – Isten országára –, valójában nincs szükség semmiféle emberi közreműködésre. Ám az intenzív keresés is szükséges a megtalálás örömeinek átéléséhez. Isten szemében mi mindnyájan egyformán értékesek vagyunk, hiszen az emberré lett Isten életét adta mindnyájunkért. Ha megragadtuk az Atya kezét, abból senki és semmi nem ragadhat ki bennünket – hangsúlyozta az igehirdető.

Az iktatási prédikáció után az ifjúsági énekkar szolgált egy erre az alkalomra írott dallal, Blatniczky János Dániel szerzeményével. Az ünnepi istentisztelet záróimádsággal és ároni áldással ért véget, majd rövid, a köszöntéseknek helyet adó közgyűléssel folytatódott. A templomi együttlét után az ünneplők a gyülekezeti terembe vonultak át szeretetvendégségre, hogy ott kötetlen hangulatban köszönthessék a beiktatott lelkésznőt.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

Parókusalkalmassági vizsgálat

Parókus lelkési szolgálatra való alkalmasságukról adhattak számot a jelentkezők a vizsgabizottság előtt november 6-án az Északi Evangélikus Egyházkerület Püspöki Hivatalában. A püspökből, esperesből, lelkészből és felügyelőből álló bizottság döntése alapján idén egy fiatal lelkész házaspár – Kárnyáczki Eszter és Szöllősi István Sándor – kaphatta meg bizonyítványát, amelynek birtokában megválaszthatók parókus lelkési szolgálatra.

■ CSÜRY CSABA felvétele

Dr. Fabiny Tamás püspök mellett a parókusalkalmassági vizsgát tett lelkész házaspár

Szerteágazó szolgálatban

Györgyi Zsolt lelkész iktatása Albertin

FOTÓ: KUSTRA CSABA

A háromszázhet éves múlta visszatekintő Alberti Evangélikus Egyházközség Györgyi Zsolt személyében a huszonegyedik lelkészét iktatta be hivatalába.

Az új pásztor nyolcvényi csurgói szolgálata után október 20-án olyan neves elődök nyomába léphetett, mint id. Tessedik Sámuel (1740–1744), Gegus Zakariás

(1764–1791), Juhász Ferenc (1830–1867) és Roszík Mihály (1952–1993).

Az albertyi gyülekezetben szerteágazó a munka, hiszen a lelkésznek a gyülekezeti és templomi szolgálatokon kívül óvodában, iskolában, szeretetotthonban és idősek nappali klubjában is vannak feladatai. Ezért döntött úgy még 2016-ban a presbitérium, hogy Szilák-Túri Krisztina lelkész mellé mindenképpen szükséges egy újabb lelkészt is munkába állítani. Ez valósult meg október 20-án, amikor Győri Péter Benjámín esperes beiktatta szolgálatába Györgyi Zsoltot.

Az esperes a Jel 3,14–22 alapján szövegezte az ünneplő gyülekezethez, míg Györgyi Zsolt – a beiktatása után – Mózes negyedik könyvének egyik mondata alapján („Ha azért jöttek ezek a férfiak, hogy elhívjanak téged, kelj föl, menj el velük, de csak azt tedd, amit én parancsolok neked” – 22,20) hirdetett igét.

Az istentisztelet – Iker Ferenc gyülekezeti felügyelő vezetésével – közgyűléssel folytatódott, majd az iskola tornatermében szeretetvendégséggel zárult az ünnepi alkalom.

■ Forrás: Evangélikus.hu

Minden változik – a lényeg nem!

Az Animal Cannibalsszel kezdte szolgálatát Szarvason Zahorecz Pál

Elsőként Kondor Péter, a Déli Evangélikus Egyházkerület püspöke szövegezte a szarvasi evangélikus Újtemplomban október 20-án, a szombat délelőtti istentiszteleten, amelyen lelkészi hivatalába iktatták Zahorecz Pált.

Az ez évben megválasztott püspök a visszaemlékezésében az első, nagy tömeg előtt tett megnyilatkozását idézte fel. Feléleveníttette az akkori napi igét, amely így szólt: „Annak növekednie kell, nekem pedig alább szállanom.” (Jn 3,30; Károli-fordítás) Igehirdetésében a kemény, határozott, tiszta szívű Keresztelő János példáján keresztül vezette le az alázat fogalmát.

Zahorecz Pált Lázár Zsolt, a Nyugat-békési Evangélikus Egyházmegye esperese iktatta be a Szarvas-Újtemplomi Evangélikus Egyházközség lelkészi hivatalába.

A lelkész-kollégák áldása után a beiktatott pásztor a szószékről beszélt a megjelentekhez, rögtön megvillantva már ismert humorát: „Minden változik. A lényeg nem!

FOTÓ: BABÁK ZOLTÁN / NEWSJÁG

/ Ez a Yo az elmúltó években. / Nekem örökké rap csorog a véremben. / Nekem örökké rap csorog a véremben” – idézte az Animal Cannibals együttes egyik számának refrénjét, majd erre fűzte fel gondolatait. A változó világtól, a rohanó idő-

től, a karácsonyi csokinyúltól és a húsvéti karácsonyfától eljutott Jézus Krisztus, a szeretet és a fontos dolgok állandóságáig, majd visszakanyarodott ahhoz, hogy mi a jó az elmúltó évek változásaiban.

■ Forrás: Newsjag.hu

Testvérgyülekezeti hírmondó

Ceglédiek Mühldorfban

Több mint egy évtizede áll kapcsolatban Cegléd városa a németországi Mühldorffal. E kapcsolat fontos elemeként 2005 óta rendszeresen ápolja testvérkapcsolatát a két város evangélikus gyülekezete is. Susanne Vogt lelkesznő és Jutta Gökel főszervező tolmácsolta idén is a mühldorfiak meghívását, amelynek eleget téve november 1-4. között négytagú küldöttség – név szerint: Bihari Beáta, Sebók Szilvia és Varga Viktória, Szlaukó Orsolya lelkesznő vezetésével – képviselte a ceglédi evangélikus testvéreket. A látogatásról Bihari Beáta beszámolóját olvashatják.

A hideg időjárás ellenére meleg fogadtatásban volt részünk. A bajor testvérek az izletes vacsora után ismertették a következő napokra tervezett programokat, majd ki-ki a szállásadó gyülekezeti tagoknál tért nyugovóra.

Másnap a diakónia felügyelete alatt működő napközi otthon mutatták meg a vendéglátók. Ebben az otthonban olyan felnőttek élnek, akik ugyan önállóan laknak, de különböző pszichés betegségük gátolja őket a teljes önállóságban, a szociális kapcsolatok kialakításában. A napközi segít nekik abban, hogy ne magányosodjanak el, segít – többek között – mindennapi anyagi kiadásaik megszervezésében, betegség esetén a megfelelő orvosi segítség megkeresésében, saját lakáskörülményeik karbantartásában. Az otthonban három teljes állású és két részmunkaidős „nevelő” tíz ellátottnak viseli gondját.

A diakóniai intézményből Mühldorf patinás városházájához vezetett utunk, ahol Marianne Zollner polgármester asszony fogadott bennünket szívvel. A több száz éves épület megtekintése után tovább sétáltunk Mühldorf országszerte híres könyvtárhoz. Mint megtudtuk, gyakorlatilag a lakosság mentette meg a jelenleg már műemlék, ugyancsak több száz éves csodálatos épületet a lebontástól, mert fontosabbnak tartották holmi bevásárlóközpontnál.

Az idő a városlakókat igazolta, mert ma a mühldorfi az ország egyik leglátogatottabb könyvtára, amely egész évben színes programokkal várja az érdeklőket.

Vacsora után vendéglátóinkkal áttekintettük a Cegléd

tottuk Cegléden az *Otthonom a templomom* akciót, a helyi ifik és konfirmandusok intenzív kapcsolatban vannak egymással a világhálón: nagy örömmükre önállóan is szerveznek maguknak programokat, spontán bekéredzhetnek a gyülekezeti

mul. Afgán szülei Indiában vannak, német „szülei” egy kedves fiatal házaspár. A másik fiatal ember muzulmán gyökerű, és megosztotta velünk megtérésének történetét. Németországba érve napokon át vándorolt étlen-szomjan, amikor a kimerültségtől összeesett az út szélén. Isten hangját hallotta, hogy ne féljen, mert megmenti. Így is történt. Egy kétgyermekes házaspár állt meg mellette, autójukba ültették, és befogadták magukhoz, otthonukban egy hónapon keresz-

FOTÓ: CEGLÉDI EVANGÉLIKUS EGYZHÁZKÖZSÉG

és Mühldorf testvérgyülekezeti kapcsolatának keretében tett kölcsönös látogatások eredményeit. Arra a megállapításra jutottunk, hogy ebben a továbbra is szekularizálódó világban mindkét közösség kulcsfeladata a gyülekezet-építés. Ez azt is jelenti, hogy egymást is építjük az ötletek, tapasztalatok megosztásával. Ebben nagy segítségünkre van a digitális technika, a szociális média. Például miután beindí-

házba. Német testvéreink erről is nagy érdeklődéssel hallgatták beszámolómat.

Az utolsó nap – a seeoni kolostor meglátogatása után – alkalmunk volt beszélgetni két menekült afgán fiatalemberrel. Őket a testvérgyülekezetünk tagjai fogadták be a családjukba. Egyikük tizenkét évesen, keresztény család gyermekeként menekült – Budapestet is érintve – Németországba, jelenleg szociális munkásnak ta-

tul „visszaépítve” őt az életbe. Minden vasárnap jelen van az istentiszteleten, és nagyon hálás, hogy Jézus idevezette őt; jelenleg autószerelőnek tanul.

Este közös istentiszteleten vettünk részt, amelyen Szlaukó Orsolya lelkesznő német nyelven prédikált. Másnap meghatottan vettünk búcsút egymástól azzal, hogy pünkösdkor szeretettel várjuk látogatóba német testvérgyülekezetünk konfirmandusait. ■

Befejezetlen múlt?

A pártállam és az egyházak viszonya

Jelenünk megismeréséhez a múltunkkal is tisztában kell lennünk. A pártállam és az egyház viszonyának esetében ez különösen fontos, ugyanakkor megterhelő is, hiszen olyan személyes és egyházi döntésekkel szűkséges szembenéznünk, amelyek értelmezéséhez alázatra és sok esetben a megbocsátás gyakorlására van szükség. Az Asztali beszélgetések címet viselő sorozat keretében október 25-én erről beszélgettek a Petőfi Irodalmi Múzeumban. Az esten elhangzottakat összefoglaló moderátor, e sorok írója Mirák Katalin és Soós Viktor Attila személyében két, a témával foglalkozó történészt invitált diszputára.

A Magyarországi Evangélikus Egyház tényfeltáró bizottsága elsősorban „házon belül”, míg a Nemzeti Emlékezet Bizottsága (NEB) társadalmi szinten törekszik arra, hogy a múlt e kényes és sokak által manipuláltan használt időszakát feltárja, és az áldozatoknak kárpótlást nyújtva igyekezzen a történelem e korszakának objektív bemutatására.

Hatalomra veszélyes egyház. „Egészen a hatvanas évek elejéig az egyházakkal szemben ugyanaz a brutális fellépés jellemző, mint a negyvenes évek végén, ötvenes évek elején. Ilyen értelemben a Rákosi- és a Kádár-korszak között – az egyházak megítélésében – nincs különbség” – mondta Soós Viktor Attila. A NEB tagja kifejtette: a Rákosi-rendszer kimondottan egyházüldöző volt, az egyház megsemmisítésére törekedett. A hatvanas években a hangsúlyok eltolódtak, és a kemény fellépéseket felváltotta a kompromisszumkeresés. „Az biztos, hogy az egyházak ennek az időszaknak is az áldozatai” – mondta a történész, hozzátéve, hogy ez még úgy is igaz, hogy egyes egyházi vezetők a kollaboráció részesei voltak.

Mirák Katalin, egyházunk tényfeltáró bizottságának tagja kitért arra, hogy felekezetektől függetlenül „az egyház olyan eszmerendszert képviselt, ami az ateista berendezkedésű hatalom számára mindenképpen a legnagyobb veszélyt jelentette – egy ideig”.

Az 1951-ben megalakult Állami Egyházügyi Hivatal (ÁEH) az állam és az egyházak közötti kapcsolat fenntartása, ápolása helyett – titkosszolgálati munkatársak alkalmazásával – a felekezeti vezetők lejárataát tekintette fő feladatának. Jogköre kiterjedt többek között az egyházi kinevezésekre, előléptetésekre,

A kommunista rezsim által lerombolt budapesti Regnum Marianum-templom

a nyugdíjaztatásra és a díjazások meghatározására is. Az ÁEH 1989. június 30-án jogutód nélkül szűnt meg, alkalmazottainak egy része ugyanakkor más tisztséget kapott – hangzott el a beszélgetésen.

Hálózati személyből vezető. „Egyszer egy állambiztonsági tiszt úgy fogalmazott, hogy az ő felfogása szerint olyan embert jó beszervezni, akiből két évtized múlva egyházi vezető lehet” – mondta Soós Viktor Attila. Hálózati személy volt a legoptimistább becslés szerint is a katolikus püspöki kar hatvannégy százaléka; 1969 után az érsekek nyolcvan százaléka ügynök volt – hangzott el Galambos Ádámától, a rendezvény moderátorától Tabajdi Gábor történész kutatási eredménye. Mirák Katalin elmondta, hogy ez a szám az evangélikus egyház adataihoz hasonló.

Az ötvenes–hatvanas évek perei, bebörtönzései elegendő figyelmeztést jelentettek arra, hogy nem érdemes mindenben konfrontálódni. Bár az 1960 és 1989 közötti időszakban nem minden egyházi vezető működött együtt a pártállammal, közülük azonban sokan felismerték, hogy az érvényesüléshez kereshetnek az együttműködést. „Akik

mégsem igazodtak a párthoz, azokat az Állami Egyházügyi Hivatal és az állambiztonság reakciónak tekintette, és külön kategóriába sorolta” – fogalmazott Soós Viktor Attila.

Mirák Katalin a kádári diktatúra és az egyház viszonyával kapcsolatban a fő kérdésnek azt tekintette, hogy a hetvenes éveket követően – amikor már nem kellett bebörtönzésre számítani – vajon mi vezette azokat az egyházi személyeket, akik a pártállammal továbbra is kapcsolatot ápoltak.

Rendszerváltás utáni műveletek. A múltfeltárás nehézségeiről Soós Viktor Attila elmondta, hogy 1989 fordulóján nagyon sok olyan állambiztonsági művelet zajlott, amely az egyházak operatív dossziéit is megsemmisítette. Az iratok legfőképpen az 1960-as évekig maradtak fenn, az utána következő időszakból származó dossziék tartalmát a legtöbb esetben különböző forrásokból lehet csak rekonstruálni.

Kérdésként előkerült, hogy a pártállam által rögzített iratok mennyire tartalmazhatják a valóságot. Mirák Katalin elmondta, hogy az egyházi kutatás az ÁEH, a Belügyminisztérium iratainak és az egyházi dokumentumokon túl igyekszik az *oral historyra*, azaz az érintett személyek személyes beszámolóira is támaszkodni. „Amennyiben ezeket összegyűjtöttük, akkor van esély arra, hogy megtudjuk, mi történt” – mondta a történész, és azt is hozzátette: érződik, hogy az egyes történeteket más-más személyek és szervek másként rögzítették. „Mindenképpen érdemes ezeket a »különböző szemüvegeket« felvenni és az adott szerv vagy intézmény szemével megnézni egy eseményt” – fogalmazott Mirák. Úgy vélte, nem az a kérdés, hogy kinek higgyünk, hanem az a fontos, hogy tárjuk fel az iratokat, és törekedjünk a valóság keresésére.

2005-ben az evangélikus egyház a tényfeltáró bizottság létrehozásával fontos döntést hozott. Az iratanyagok részlegessége, szerteágazása és a személyes érintettségek miatt nem könnyű kérdés, hogy miként viszonyulunk a tényekhez – fejtette ki Mirák Katalin. Az evangélikus történész szerint amit a közelmúlt kutatási eredményeiből megtudhatunk, az nemcsak egy adott lelkész, egyházi vezető, hanem egy közösség, minden egyháztag története is.

■ – GALAMBOS –

Forrás: *Evangélikus.hu*

In memoriam Schulek Mátyás

(1935–2018)

Schulek Mátyás 1935. március 5-én nyolcgyermekes lelkészcsalád második gyermekeként született Budapesten. Középiskolai tanulmányait Sárospatakon kezdte, majd az államosítás miatt Komáromban fejezte be. A Sárospataki Református Kollégium meghatározó volt személyiségfejlődésére, tanári pályájának alakulására, a modern protestáns gimnáziumról kialakított képére.

Származása miatt nehezen vették fel egyetemre; végül a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemre került a magyar-történelem szakra. 1956-ban az egyetem forradalmi bizottságának elnökévé választották; 1957-ben öt év börtönbüntetésre ítélték, 1959-ben amnesztiával szabadult. Börtönéveire soha nem emlékezett gyűlölettel vagy keserőséggel. Derűsen emlegette a fordítói munkát, amelyet odabenn végzett, tisztelettel emlékezett meg bajtársairól.

Szabadulása után az Április 4. Gépgyárban kitanulta a hegesztést, géplakatos szakmunkás-bizonyítványt szerzett. Megbecsült szakemberként távozott a nehéziparból az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karára 1965-ben. Hányzó vizsgáit letette, megszerezte magyar-történelem szakos tanári diplomáját, majd esti tagozaton elvégezte az angol szakot is. 1965 szeptemberében kezdett tanítani a Hűvösvölgyi Nevelőotthonban, majd huszonegy éven át gyakorolta tanári hivatását a kőbányai I. László Gimnáziumban.

1989 elején az újrainduló farsori evangélikus gimnázium egyik alapító tanára lett. Ugyanekkor kezdte meg tanulmányait az Evangélikus Teológiai Akadémián, amelyet 1992-ben fejezett be. 1993-tól kezdve hittant is tanított, valamint rendszeres szolgálatot végzett a Kelenföldi Evangélikus Egyházközségben. 1997-ben ordinálták; örömmel vállalt lelkészi szolgálatot Kelenföldön.

Az 1992-es iskolaalapítások idején evangélikus oktatásunk meghatározó személyisége volt, az előkészítés időszakától részt vett a zsinat munkájában, egyházunk oktatásügyét képviselte a Közoktatás-politikai Tanácsban, szerepet vállalt az evangélikus iskolaügy koordinációs munkájában.

1991 késő őszen bízta meg a Deák Téri Evangélikus Gimnázium újraindításának feladatával. 1992 szeptemberében indította az első évfolyamot az Aranytíz Művelődési Házban. Apránként építette fel az iskola tanári testületét, alakította szellemiségét, fejlesztette tantervét, alapozta meg hírnevét. Harmati Béla püspökkel „tárgyalták vissza” a gimnáziumépületet az állami iskolától 1993-ban.

A tanárok szabadságát tekintette minőségi munkájuk zálogának. A gimnázium indításakor és később is hangsúlyozta, hogy elsődleges célja a keresztény szellemiségű iskola megvalósítása. Olyan iskoláé, ahol nyitva az igazgatói iroda és a tanári ajtaja, ahol partnernek tekintik a szülőt, befogadják és támogatják a gyerekeket. Családias légkörű iskolát, keresztény közösséget akart létrehozni. A többi majd jön magától, remélte. Igaza lett.

Úgy élt a gyerekek és a tanárok között, hogy nem volt, aki ne tisztelte volna. Pedig egyáltalán nem volt igazgatósrú igazgató. Gyerekközpontú, türelmes pedagógiát vallott, valószínűleg meg, és tanított a fiatalabbaknak. Tantestületének tagjait egyenként szerette, és kincsnek nevezte.

Amikor különféle kórházakba került, ott is könyveket találtunk az éjjeliszekrényén, olvasott, és történelmi, teológiai olvasmányélményeit beszélte meg betegtársakkal, látogatókkal. És ott, öregén, betegen, annyi meghurcoltatással, szegénységgel, rengeteg munkával, családi nehézségekkel és gyásszal terhes élete vége felé is arról beszélt nekünk, hogy őt az Úristen mindvégig a tenyerén hordozta. Többször úgy nyilatkozott, hogy négy gyermeke van: két lánya, egy fia és a Deák Téri Evangélikus Gimnázium.

Igazgatói éveit ő maga így értékelte: „Mindenesetre egész igazgatóságomat úgy fogtam föl, mint egy nem rövid, de időnként igen nehéz élet végén egy csodálatos szép és értékes ajándékot az Úristentől, az ő szolgálatának egy nagyon szép lehetőségét.”

Életművéért különféle díjakat kapott: Budapest-díjat (2011), az V. kerület díszpolgára címet, Péterfy Sándor-díjat (2002) a tanári,

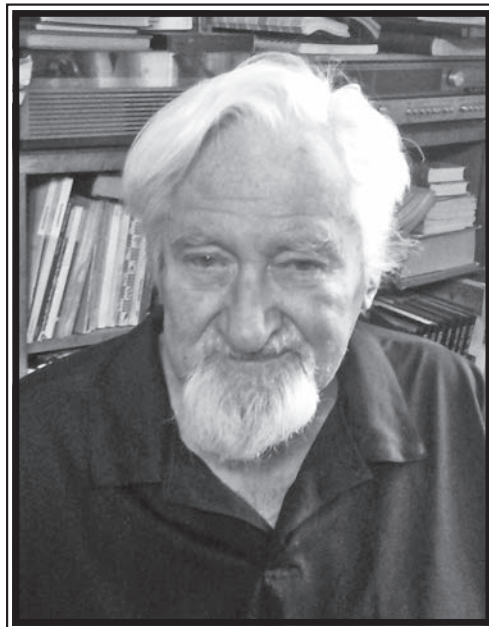
Ordass Lajos-díjat (2014) a lelkesítő munkájáért, illetve állami kitüntetésekkel vehetett át: a Magyar Köztársasági Arany Érdemkeresztet (1998), a Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztjét (2010).

Természetesen jólesett neki az elismerés, de az igazi mércét nem ezek a díjak jelentették számára. Az Ordass-díj átvételekor így összegzett: „Az a kötelességünk, hogy Isten teljesen érdemtelenül ránk sugárzó mérhetetlen szeretetéből valamennyit tovább tudjunk sugározni embertársainkra. Ha ebből valami sikerült, akkor nem éltem hiába.”

Ez év október 5-én tért haza Megváltójához, temetése november 9-én volt.

Hála legyen Matyi bácsi, Igazgató Úr életéért!

■ GADÓNÉ KÉZDY EDIT

Kiszabadult a halálra ítélt pakisztáni keresztény édesanya

Nyolc év után szabadult Pakisztánban fogásából Asia Bibi, a halálra ítélt pakisztáni keresztény édesanya. Hölvényi György kereszténydemokrata (Fidesz–KDNP) európai parlamenti képviselő, az európai néppárti frakció vallásközi munkacsoportjának társelnöke a bírósági felmentő ítélet kapcsán emlékeztetett arra, hogy a határozott nemzetközi kiállítás a vallásuk miatt egzisztenciálisan fenyegetett keresztények érdekében eredményt hozott.

A magyar képviselő az ötgyermekes édesanya szabadon bocsátását az átfogó nemzetközi szolidaritásvállalás és az emberi jogokért kiálló személyek sikerének tekinti.

Asia Bibi azért ítélték halálra 2009-ben, mert a Pakisztánban érvényben lévő istenkáromlási törvény szerint muszlim vallású kolléganőivel folytatott vitája során megálázó megjegyzéseket tett Mohamed próféta. Pakisztánban az Open Doors (Nyitott Ajtók) emberi jogi szervezet felmérése szerint „szélsőséges fokú” a keresztényüldözés a pártok és a hatóságok támogatását élvező radikális iszlamista csoportok által elkövetett atrocitások miatt. Az ország hírhedt blaszfémia törvényei halálbüntetéssel sújtják a „hitehagyókat” és „istenkáromlókat”. A fenyegetettség miatt milliók menekülnek a szomszédos országokba.

■ *Forrás: Hölvényi György sajtóközleménye*

A Keresztény Értelmiségi Fórum következő alkalmán a budahegyvidéki evangélikus templomban (Budapest XII. ker., Kék Golyó u. 17.) november 26-án 18.30-kor „*Kimegyek a doberdói harctérre*” – I. világháborús katonai események, temetők és háborús maradványok magyar vonatkozásai Isonzó és Doberdó vidékén címmel – az előadás aktualitását a száz éve lezárult nagy háború adja – Grynaeus András történelemtanár, régész előadása hangzik el.

Evangelikus Élet

A Magyarországi Evangélikus Egyház lapja

Megjelenik kéthetente

- E-mail: evelet@lutheran.hu
- EvÉlet online: www.evangelikuselet.hu
- Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
- Előfizetés: kiado@lutheran.hu
- Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu)
- Megbízott felelős szerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu)
- Hírszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu)
- Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu)
- Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSANNA (matetot@gmail.com)
- Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu)
- Rovatvezetők: BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.balla@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu),

FÜLLER TÍMEA – Gyermekneknek (f.timea.71@gmail.com),

TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu),

DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu),

KOVÁCS ELEONÓRA – Thesaurus (eleonora.kovacs@lutheran.hu),

STIFNER-KÖHÁTI DOROTTYA – Életem igéje, Tallózó (evtallozo@gmail.com)

- Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518
- Felelős kiadó: KENDEH K. PÉTER (peter.kendeh@lutheran.hu)
- Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.) Felelős vezető: NAGY ZOLTÁN
- Árusítja a kiadó.
- Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletg telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál.
- INDEX 25 211, ISSN 0133-1302
- Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy évre 15 600 Ft, más európai országba egy évre 52 500 Ft (167 euró), egyéb külföldi országba egy évre 61 400 Ft (195 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.
- Beküldött kéziratokat nem őrünk meg és nem küldünk vissza.
- Címlapfotó: MAGYARI MÁRTON

ORATIO OECUMENICA

Istenünk, Atyánk! Te megígérted, hogy eljössz ítélni élőket és holtakat. Hálát adunk, hogy igédben arra biztatsz, legyünk készen, mert te nem akarsz a bűnös ember halálát, hanem hogy megtérjen és éljen. Köszönjük, hogy az örök élet reménységével ajándékozol meg bennünket. Add, hogy ma is ezzel a reménységgel vigyük eléd kéréseinket.

Könyörgünk a világegért, a háborúk és természeti katasztrófák áldozataiért. Azokért, akiket a Jézus Krisztusba vetett hitük miatt üldöznek, azokért, akiknek nincs reménységük. Vedd körül őket oltalmazó szeretetteddel, őrző angyalodat add melléjük, nekünk pedig segíts meglátnunk, hogy mi hol tudunk segíteni, hogyan tudjuk támogatni őket.

Könyörgünk hazánkért, nemzetünkért. Különösen azokért, akik határainkon kívül élnek. Azokért, akik kényszerből kell, hogy magyarként éljenek más nemzetek zászlója alatt, és azokért, akik önként mentek más országokba egy jobb élet reményében. Könyörgünk a békességért: „Adj békét a mi időnkben, Úristen, téged kérünk.”

Könyörgünk egyházunkért, gyülekezeteinkért. Ajándékozz meg bennünket az evangélium hirdetésének készségével, különösen is az előttünk álló ünnep nyitott légkörében, hogy tudjunk bizonyosságot tenni családban, munkahelyen, környezetünkben.

Könyörgünk azokért, akik elhunyt szeretteikre emlékeznek örök élet vasárnapján. Te bűnünk miatt határt szabtal földi életünknek, de egyszülött Fiadat adtad, hogy mégis örök élettel ajándékozd meg azokat, akik hittel tekintenek az ő áldozatára. Ajándékozz meg minket az örök élet reménységével.

Vezess minket is egész életünkben, hogy úgy futhassunk, hogy elnyerjük az örök élet koronáját, amelyet elkészítettél számunkra Jézus Krisztus által, aki veled és a Szentlélekkel él és uralkodik.

Amen.

9 770133 130004

Szentháromság ünnepe után utolsó (örökélet-) vasárnap - Ez 12,21-28

Vissza a jövőbe

Délibáb. Amikor általános iskolás voltam, sokan mondogatták nekem, hogy majd kamaszkoromban meg fogok változni. Nem volt nehéz elhinnem, hogy ez így lesz, hiszen láttam, idősebb társaim hogyan lettek másmilyenek testben, személyiségben. Vártam, hogy majd belőlem is valami teljesen új lesz, ha nem is idén, talán majd jövőre vagy azután. Egy idő után aztán feladtam a várakozást, mert számomra sosem jött el az a bizonyos katartikus pillanat, mindig azt éreztem, hogy én továbbra is ugyanolyan vagyok. Becsaptak volna az emberek? Vagy csak velem elfelejtett megtörténni az, ami másokkal?

Jelen és jövő. Sok jóslat azonban igenis valóra válik az életben. Arra vonatkozóan biztosan, hogy viselt dolgainknak következményeik vannak. A kimondott szavak valahogyan visszatérnek, a befektetett energiák megtérülnek, ugyanakkor a rossz és felelőtlen szokások rombolnak, az önző és álságos gazdasági-politikai rendszerek pedig lassan tönkreteszik az életünket. Melegszik a bolygó, hulladékban fuldoklik az élővilág, túlcsonduló gyűlölettől szenvednek és halnak meg ártatlanok, népek vándorolnak, emberek egyre szegényebbek lesznek, míg mások egyre gazdagabbak.

A bibliai Izráel története nem szűkölködik fordulatokban. Isten és Ezékiel próféta párbeszéde rávilágít arra, hogy a választott nép jövőjére vonatkozóan nem volt hiányzó látomásokban és hízelgő jóslatokban sem. A mindenkor jelen folyamatosan tele van a jövőre vonatkozó elképzelésekkel, ígérekkel.

Az életnek következménye van. Az Ószövetség tanúságtétele, hogy Isten embereken keresztül szólal meg a világban, embereken keresztül formálja a mindenkor jelenünket; ezt észrevehetjük visszatekintve a múltunkra, és kihat a jövőnkre. Az Ószövetség tanúságtétele, hogy Isten prófétákon keresztül figyelmezteti népét, amikor az tévúton jár; próféták által szembesít azzal, hogy következménye van mindennek, amit az ember csinál, akár gondolatban, akár szóban, akár cselekedetben.

Ezékiel maga játssza el próféta drámájában a babiloni fogás eseményét, amely az egyik legfontosabb mérföldkő a bibliai Izráel történetében azzal kapcsolatban, hogy az Istentől való elfordulás következményekkel jár. Látomások, jóvendölések szólnak minderről, ám ezekre az emberek nem hallgatnak, mert kényelmesebb és biztonságosabb annak hinni, aki azt mondja, hogy nem is olyan nagy a baj; aki azt mondja, hogy a bűneink következményei nem is valóságosak. Ezek a hangok min-

den időben szólnak hozzánk, hogy némissék a lelkiismeretet, és hogy megakadályozzák a szembenézést Isten valóságával, amely a legszorosabb értelemben a mi valóságunk is. Az ember létezésének következménye van, és minden élet kölcsönhatásban van a másik étellel a természetben, a családban, a munkahelyen, a templomban. Isten létezése kölcsönhatásban van az ember létezésével.

JOHN MARTIN: AZ UTOLSÓ ÍTÉLET

Az utolsó szó. A próféta igehirdetés azonban nem áll meg a figyelmeztetésnél és a következmények előrevetítésénél: a próféta szó a szabadítás igehirdetése is egyben. Jézus Krisztusban valósággá vált a legfontosabb jóvendölés, amely az ember lelkének szabadságáról szól. Az emberré lett Isten az életét adta, hogy az emberiség élete megváltozzon. A mindenható Isten kegyelme a mindenkor jelenünkben, hogy az ember lelke szabad lehet mindattól, amit elrontott, amitől fél, ami mérgezi és megköti az életét.

Isten a végtelenségig ment azért, hogy az ember szabaddá legyen a hibáitól és a félelmeitől, de a teremtett világ, benne az emberiséggel, pusztulásra ítélt rabszolga marad mindaddig, amíg fel nem adja érdektelenségét, önzőségét és kényelmét az elérhető együttélés érdekében.

■ MOLNÁR LILLA

Imádkozzunk! *Istenünk! Szabadításodért könyörgünk nap mint nap. Megváltó Urunk keresztjére tekintve kérünk, add meg nekünk, hogy az ő indulatával éljünk ebben a világban. Add, hogy így élhes-sük a jelenünket, és így induljunk neki minden következő napnak, amely kegyelmed megjelenése, ígéreteid valóra válása. Tarts meg minket ezekre a holnapokra! Ámen.*

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (november 25.) Énekeljétek új éneket az Úrnak, énekelj az Úrnak, te egész föld! Zsolt 96,1 (Jel 7,9–10; Mt 25,1–13; Jel 21,1–7; Zsolt 90) Valaki egyszer ezt mondta: „A zene olyan örömet okoz, amelyet az emberi természet nem nélkülözhet.” Ezzel mindenképpen egyet kell értenünk. Itt azonban valami többről van szó. Míg a zene hallgatása leginkább passzív jelenlétet jelent, addig az éneklés aktivizál. Nem csupán tapasztaljuk, ami körülöttünk történik, hanem cselekvőkké válunk. Immár nem csupán elszenvadói, hanem aktív formálói lehetünk az eseményeknek. Isten szeretetében való tevékeny közreműködésre hív a zsol-táros. Az egész világ nemcsak létével, hanem aktív jelenlétével is ünnepli a Mindenható szeretetét. Ma minden szavunkkal és mozdulatunkkal ennek az ünnepnek a részesei lehetünk.

Hétfő (november 26.) Mária mondta: Megalázzottakat emelt fel, éhezőket látott el javakkal, és bővelkedőket küldött el üres kézzel. Felkarolta szolgáját, Izráelt, hogy megemlékezzék irgalmáról. Lk 1,52–54 (Zsolt 146,9; Zsid 12,18–25; Ézs 4,2–6) Isten irgalma mindennapi tapasztalatunk. Ebből és ezért élünk, akkor is, ha nem ismerjük fel, vagy ha nem gondolunk rá. Ebből és ezért indulunk el ma is, hogy az ő engedelmes eszközeiként mi is irgalmasságot hirdessünk és gyakoroljunk. Felelősséget adott nekünk az Úr: így mondjuk ma ki minden szavunkat, így tegyük ma meg minden mozdulatunkat. Mindazok, akikhez irgalommal tudunk fordulni, rajtunk keresztül ismerhetik fel az irgalmas Istent.

Kedd (november 27.) A jótékonyságról és az adakozásról pedig el ne feledkeztek, mert ilyen áldozatokban gyönyörködik Isten. Zsid 13,16 (Ézs 58,7; 1Pt 1,13–21; Ézs 5,1–7) A másokra való odafigyelés Istennek tetsző dolog. Elsősorban nem azért, mert mi ezeket megtesszük, hanem azért, mert olyanok felé tesszük, akiket Isten ugyanúgy szeret, mint minket. Ne azért tegyük tehát, mert ettől Isten gyönyörködését várjuk, hanem ismerjük fel a másik emberben a testvért, aki ugyanannak az Atyának a szeretett gyermeke, akié mi is vagyunk.

Szerda (november 28.) Ezért tehát nem vagytok többé idegenek és jövevények, hanem polgártársai a szenteknek és háza népe Istennek. Ef 2,19 (1Kor 8,29; 1Kor 3,9–15; Ézs 5,8–24) Idegenként, jövevényként nem ismerjük a helyet, a közösséget. Riadva forgoló-dunk, figyeljük mások szavát, mozdulatait. Nem akarunk kilógni a sorból. Isten számára soha nem voltunk idegenek: akkor sem, ha engedelmes gyermekeiként éltünk, és akkor sem, ha elfordultunk tőle. Most újra hív abba a békeességbe, örömbbe, szeretetbe, amelyet csak az ő közelében élünk át.

Csütörtök (november 29.) Add tudtomra, Uram, életem végét, meddig tart napjaim sora, hadd tudjam meg, milyen mulandó vagyok! Zsolt 39,5 (Jel 1,17–18; 1Thessz 5,9–15; Ézs 6,1–13) Kritikusan figyeljük azokat, akik úgy élnek, mintha nem lenne holnap. Legtöbbünket felelős tervezésre, gondolkodásra neveltek, amely ezt nem engedi. Isten sem kér mást, azt viszont igen, hogy felismerjük: minden, amit magunkénak tudunk, az ő ajándéka. Olyan ajándékok ezek, amelyeket szeretetből adott, de csak arra az időre szólnak, ameddig életünk földi szakasza tart. A mulandóság határt szab terveinknek, s ha erre gondolunk, azt érezzük: mintha mégsem lenne holnap. Isten iránti bizalomra buzdít ez az íge: nála mindig biztonságban tudhatjuk életünket, kincseinket, akármeddig tart is e földi pályá.

Péntek (november 30.) Egy éjjel látomás jelent meg Pálnak: egy makedón férfi állt előtte, és ezekkel a szavakkal kérlelte őt: Jöjj át Makedóniába, légy segítségünkre! A látomás után nyomban igyekeztünk elmenni Makedóniába, mert megértettük: Isten oda hívott minket, hogy hirdessük nekik az evangéliumot. ApCsel 16,9–10 (5Móz 28,1.6; Zsid 13,10–16; Ézs 7,1–9) Indulj! Menj! Hirdesd az evangéliumot! Ez nem a kiváltságosok lehetősége. Ez minden Krisztust követő élete. Persze talán nem úgy, ahogy egykor Pálnak és a vele tartó Lukácsnak, de nekünk is megmutatja az Úr, hogy hol, mikor és hogyan válhatunk az isteni szeretet örömhírének követivé. Nem csak szavainkkal: egész életünkkel odaélhetjük mások elé.

Szombat (december 1.) Az egész sokaság örült mindazoknak a csodáknak, amelyeket [Jézus] vitt véghez. Lk 13,17 (Zsolt 70,5; Jel 21,10–14.21–27; Ézs 7,10–17) Jézus nem azért jött, hogy csodákat tegyen. János evangélista nem véletlenül nevezi jeleknek ezeket. Ha túl nagy volt a sokaságnak a csodák miatti öröme, Jézus olykor figyelmeztette őket, hogy ne mondják el másoknak, mert nem ez a lényeg. Mások egyszerűen otthagyták a szenzációéhes tömeget. De még mielőtt pálcát törnének felettük, meg kell vallanunk: mi is szeretjük a csodákat, talán a szenzációt is. Jézus nem ítéli el ezt a hozzáállásunkat, viszont figyelmeztet: nem ez a lényeg. Amikor az adventi időbe lépünk, akkor csodára várunk, ahogyan az egykoriak és a mindenkoriak. Jézus születése Isten szeretetének a csodája, ahogyan a halála is. Utóbbi a legnagyobb jel, a legnagyobb csoda: Isten nem mond le rólunk, nem hagy magunkra, hanem örök szeretetének a részeseivé tesz. Jézus ezért jött.

■ ERDÉLYI CSABA

Kövessen bennünket a Facebookon is: facebook.com/evangelikus
Magyarországi Evangélikus Egyház – Életközelen vagyunk

A Luther Kiadó mindenkit szeretettel hív
a könyvesbolti esték
következő alkalmára.

Egy KIS India

címmel

Mesterházy Balázs

evangélikus lelkész,

a Kodaikanali

Nemzetközi Iskola tanára
tart vetített képes előadást

november 28-án,

szerdán 17 órától

az evangélikus könyvesboltban.

Cím: Budapest VIII. kerület, Üllői út 24.

További alkalmak:

december 1., szombat, 17 óra,
harkai evangélikus **gyülekezeti terem**
(9422 Harka, Nyéki u. 2.);

december 4., kedd, 18 óra,
a rákospalotai evangélikus **nagytemplom**
gyülekezeti terme
(1152 Budapest, Régi Fóti út 73.).

Az alkalmakon összegyűlt adomány
az előadó útiköltségéhez járul hozzá, illetve
a Mesterházy család önkéntes
indiai szolgálatát segíti.

MÁSODDIPLOMÁS LELKÉSZKÉPZÉS

AZ EVANGÉLIKUS HITTUDOMÁNYI EGYETEM DIPLOMÁSOK SZÁMÁRA
INDÍT RÉSZMUNKAI DÖS (ESTI/LEVELEZŐ) KÉPZÉSKÉNT LELKÉSZKÉPZÉST.

RÉSZISMERETI KÉPZÉS

TEOLÓGIA MESTERKÉPZÉS

GYAKORLATI ÉV

BEMENETI FELTÉTELEK:

FELSŐFOKÚ OKLEVÉL

EVANGÉLIKUS EGYHÁZTAGSÁG

(metodista jelentkezők esetében: metodista egyháztagság)

A JELENTKEZŐ MEGKERESZTELT

A JELENTKEZŐ KONFIRMÁLT

(A jelentkezési határidőtől számítva
legalább egy évvel korábbi konfirmáció.)

A KÉPZÉS ÖNKÖLTSÉGÉRE

TÁMOGATÁS IGÉNYELHETŐ

AZ EGYHÁZKERÜLETEKEN KERESZTÜL.

JELENTKEZÉSI HATÁRIDŐ:

2018. DECEMBER 15.

(online jelentkezés az egyetem honlapján)

FELVÉTELI IDŐPONTJA:

2019. JANUÁR 16.

BEIRATKOZÁS:

2019. JANUÁR 28–29–30.

(személyesen)

A FELVÉTELI JELENTKEZÉS MÓDJÁRÓL
ÉS TARTALMÁRÓL AZ EGYETEM
HONLAPJÁN TÁJÉKOZÓDhatnak.

BŐVEBB INFORMÁCIÓ ÉS KAPCSOLATFELVÉTEL:

EVANGÉLIKUS HITTUDOMÁNYI EGYETEM

Cím: 1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3.

Telefon: +36 1 469 10 50

E-mail: tanulmanyi.teol@lutheran.hu

Honlap: <https://teol.lutheran.hu/etn/modulok/felveteli/jelentkezés.php>